

TUNTURIN TUOLTA PUOLEN

Arvi Järventaus

TUNTURIN TUOLTA PUOLEN

Kertomuksia

KUSTANNUKSEYHTIÖ KIRJA
HELSINKI

HELSINKI 1924
Kustannusosakeyhtiö Kirjan
kirjapaino

Sisältö:

Nimismiehentytär ja torpanpoika	9
Kinkereillä	69
Kosinta	83
Erkki-Antti Juhonpietin näky	97
Vanha kirkkoväärti	115
Vallankaappaus	135
Ison Oskalon pojan rakkaus	147
Voitto	169

*Nimismiehentytär
ja torpanpoika*

I

Tunturin rinteellä on torppa. Se seisoo siinä korkeammalla muita kylän taloja, jotka ovat rakennetut laaksoon. Keväällä lumen sulaessa, kun tunturin kylkeen ilmestyy laajoja, tummia laikkoja, se näyttää riekolta, joka on pysähtynyt ihmettelmään saapuvan suven tuloa. Harmaana ja ilman syömänä se seisoo paikallaan kuin kummastellen, ettei sen väri enää oikein sovellu ympäristöön. Juuri kuin riekko, joka höyhenpukuaan muuttaessaan on sattunut istahtamaan pälveen. Sekin eroaa silloin liian paljon ympäristöstään.

Talvella suli torppa paremmin ympäristöönsä. Tunturi hohti valkeana. Torpankatto oli lumen peitossa. Sen harmaat seinät saivat valtaisen valkeuden keskellä omituisen hohteen: — se ikäänkuin häipyi pois, muuttui usvaksi. Vain silloin, kun au-

ringon valo sattui sen ikkunaan loimahuttaen sen tuleen, saattoi kulkija huomata, että siinä oli ihmisasunto, torppa. Sitäpaitsi oli sen savupiippu musta; sen erotti aina. Mutta tuota laajaa valkoista seinämää vasten sekin näytti vain mustalta pilkulta.

Se oli »Näköala-Niileksen» torppa. Sen nimen olivat kyläläiset sille antaneet. Sen perustaja oli ihailnut kauniita näköaloja ja senvuoksi rakentanut torppansa tuonne ylös. Mistä Niiles oli sellaisen sanan käytäntöön ottanut, ei kukaan tiennyt. Se oli kai jollakin tavoin verissä, — samoin kuin sekin, että hän osasi lausua d:n. Tuota sanaa ei nimittäin käytetty muualla kuin nimismieheissä ja pappilassa. Se oli herrojen sana ja vain herroilla oli siihen oikeus. Kun Niiles oli ruvennut sitä käyttämään, oli hän heti merkinnyt itsensä, ja tunturikylä kyllä painoi sen muistiinsa. Se ei suvainnut, että joku sen omista ihmisistä poikkesi totutusta puheenparresta.

Ulkomuodoltaankin erosivat niilesläiset muista kylän asukkaista. Heillä oli kaikilla korkea saarnamiehen otsa, — sellainen, johon mahtui sekä Siinai että Golgata. Tuo otsa paistoi toisinaan rauhallisena kuin iltapäiväauringon lasku, toisinaan se taas kuin pilveen peittyneenä teki sangen uhkaavan vai-

kutuksen. Varsinkin silloin, kun joku niiesläinen suuttui. Silloin sitä sai peljätä pappikin. »Ne ovat Siinain miehiä nämä niiesläiset», oli silloin papilla tapana aina perästäpäin sanoa.

Mutta muuten he enimmäkseen olivat sangen sopuisia ja herttaisia ihmisiä. Niin — rauhallinen, valoisa otsa oli heille paljon enemmän tunnusmerkistä kuin pilven peittämä ja ankara. Sen kanssa olivat sopusoinnussa silmät, suuret, avonaiset silmät, jotka yhtäkaikki näyttivät uneksivilta. Tuon otsan ja nuo silmät oli perinyt ensimmäisen Niileksen poika, Niiles hänkin, ja jättänyt ne puolestaan perinnöksi pojalleen Matias Niilekselle. Samanlaisia näköalan ihailijoita he olivat kaikki kolme.

Kyläläiset moittivat heitä ylpeiksi, vaikka he olivatkin kovin köyhiä. Mutta pappi, joka tiesi enemmän ja oli ihmistuntija, sanoi, että heissä oli tunturien aateluutta. Siitä johtui, että he olivat asettuneet tuonne ylös.

Miten lie ollut — mutta se ainakin oli varmaa, että tämän nykyisen Niileksen poika Matias Niiles oli suuri uneksija. Hän ei ollut hentomielinen sanan tavallisessa merkityksessä, mutta hän saattoi toisinaan jumalanpalveluksen jälkeen jäädä kirkkoon istumaan ja vajota katselemaan alttaritaulua.

Kirkonvartijan täytyi silloin herättää hänet ja sanoa:
»No, eikös Matias Niileskin aio lähteä?»

Puhuteltu loi häneen suuret silmänsä ja niissä uiskenteli jotakin vastaanpanevaa, — jotakin samantapaista kuin jäitään laskevassa joessa. Se haihtui seuraavassa silmänräpäyksessä ja sijaan tuli lämmin ihmettely. Kirkonvartija ei saanut tietää, mitä Matias Niiles ajatteli.

Mutta asianomainen tiesi sen itse. Hän kulki kylän läpi hiukan kumaraisena niinkuin kaikki niilesläiset, astui kylän päästä tunturille nousevalle polulle ja alkoi kiivetä ylös. Päästyään jonkin matkan päähän hän pysähtyi ja rupesi tarkkaavaisena katselemaan kylän takana kohoavaa peltikattoista rakennusta. Sekin oli kiivennyt korkeammalle kylän muita taloja. Mutta sitä eivät kyläläiset kummastelleet, sillä siinä asui nimismies. Rakennuksen pääty oli torppaa kohden. Siinä oli vain kaksi ikkunaa alhaalla ja vinttikerroksessa yksi. Matias Niiles tarkasteli merkkiä ikkunassa. Ei näkynyt. Oli siis selvä, ettei Iida voinut tulla.

Kuka oli Iida?

Jos kysyitte vanhalta kirkkoväärtiltä, joka asusti tuvassaan kirkkomäen juurella, olisi vastaus kuulunut:
»Iita, se on nimismiehen tytär.» Eikä mitään muuta.

Mutta — jos kysyitte Matias Niilekseltä — edellyttäen, että hän yleensä olisi tahtonut kysymykseen vastata — olisi vastaus kuulunut: Autuus!

Ja silloin olisitte saanut aavistuksen suuresta, ihanasta salaisuudesta.

Matias Niiles jatkoi kiipeämistään, kunnes saapui kotinsa pihalle. Sieltä oli tosiaankin suurenmoinen näköala. Pieni, tunturin juurella kyyhöttävä kirkonkylä muistutti teeriparvea, joka on lennähtänyt näreikön laitaan ja kaivautunut lumi-
kieppiin. Talot olivat kaikki melkein samannäköisiä. Ainoastaan pappila ja nimismiehen talo erosivat kokonsa ja värinsä puolesta muista. Edellinen oli keltainen, jälkimmäinen valkoinen. — Tunturin lännenpuoleinen pää laskeutui jyrkkänä jokea kohti, joka virtasi kirkonkylän sivu, muodostaen alempana, puolen penikulman päässä kylästä, kosken. Sen pauhu kuului selvästi tuonne ylös, missä Matias Niiles seisoi, sillä koski oli siksi väkevä, ettei sitä kahlehtinut talvikaan. Paksu usvapilvi leijaili sen yläpuolella.

Nyt oli joulukuun alku ja vankka talvi. Lunta oli tavallista enemmän. Kaikkialla, mihin katseensa käänsi, hohti valkoista. Matias Niiles katseli etäisyyteen. Niin kauvas kuin silmä kan-

toi, näkyi matalaa mäntymetsää, jonka keskeltä siellä täällä kohosi yksinäinen paljaslakinen vaara. Mutta itäistä ja eteläistä taivaanrantaa reunusti pitkien tunturijonojen katkeamaton ketju, jonka alaosa hohti siniseltä, teräksensiniseltä, yläosan sulautuessa vaaleisiin pilviin.

Talvi, Lapin talvi! Matias Niiles ei ollut koskaan käynyt etelässä, mutta hän uskoi, ettei sen talvi vetänyt vertoja tälle. Täällä oli talvi täydellinen; siitä ei puuttunut mitään. Se oli annettu kuin kokonaisena, ehyenä lahjana taivaasta. Jotavastoin kesä viritti alakuloiseen tunnelmaan valostaan huolimatta. Se kulki ohitse kuin kaunis uni — herätäten aavistuksen jostakin ikuisesti kirkkaasta, jota ei voinut saavuttaa... Talvella sitä vastoin mieli virkistyi. Raitis, kylmä tuuli puhalsi terveeksi pään ja antoi kaikille toiveille ikäänkuin kiinteämän muodon.

Matias Niiles veti ilmaa keuhkoihinsa. Hänen rintansa paisui onnesta ja voiman tunnosta. Hänessä oli kaikki tervettä ja jäntevää. Ja hänestä tuntui, että ulkona luonnossa oli samoin. Tuntui, kuin olisi maa hengittänyt itsestään kaikki likaiset höyryt ja usvat ja kuin puhdistumisensa merkiksi pukeutunut valkoiseen vaippaan. Talvinen luonto

oli kuin parannuksen tekijä, kuin itsensäkieltäjä . . . hiukan kalpea ja totinen, mutta sittenkin niin kuulakas ja raikas, että ihan hermoja hiveli sitä katsellessa. Se säteili koskemattomuutta.

Matias Niiles katseli edessään olevaa peltikat-toista rakennusta. Se oli nimismiehen talo. Se nä-kyi tänne kokonaisuudessaan. Vinttikamarin ikkuna vain oli paljon matalammalla kuin torppa.

»On odotettava iltaa», sanoi Matias Niiles itse-seen. »Ehkäpä Iida silloin voi tulla . . .»

Hän ei sanonut muuta, mutta hänen sydämensä oli onnea tulvillaan. Se ei ollut mitään epämää-räistä onnea. Ei, sillä oli kiinteä, selvä muoto. Kir-kossa hän oli haaveillut yhtä ja toista, mutta täällä lumisen luonnon keskellä hänellä oli vain yksi varma päämäärä: kohdata illalla Iida.

Äidillä oli kuuma kirkkokahvi valmiina. Hän kaatoi kuppiin ja kehoitti Matias Niilestä ottamaan.

— Mistä pappi tänään saarnasi? kysyi hän het-ken päästä hellan luota.

— Autuudesta, vastasi Matias Niiles, mutta il-meisesti hän ei tiennyt, mitä sanoi.

Isä Niiles nosti silmänsä Lutheruksen postillasta ja katseli kummissaan poikaansa. Hän ei ollut jak-

sanut kirkkoon tänään. Oli ollut eilen tunturilla puita hakemassa ja venähdyttänyt selkensä.

— Ihmeellistä, sanoi hän. — Lutherus puhuu tuomiosta ja kadotuksesta ja meidän pappi saarnaa autuudesta. Onhan nyt tuomiosunnuntai.

Matias Niiles ei tosiaankaan muistanut, mistä pappi oli saarnannut. Hän oli mennyt kirkkoon vain Iidaa nähdäkseen. Mutta tämän ei ollut sopinut tulla. Varmaankin heillä oli vieraita.

— Onko nimismiehessä vieraita tänään? kysyi hän, äidin kaataessa hänelle toista kuppia.

— Vouti näkyi ajavan sinne kirkonaikaan, lausui isä, kohottaen hetkeksi kasvonsa kirjasta. Hänen otsansa synkistyi.

— Sinä olet kovin huvitettu siitä talosta, jatkoi hän ja nyt kohosi hänen otsalleen selvä Siinai. — Ja kuitenkin sinä tiedät, ettei nimismies ole kertaaakaan huolinut minua ajomieheksi rajoille, vaikka olen monta kertaa tarjoutunut... »Niilesläiset asuvat liian korkealla», sanoi hän kerrankin.

Isä Niiles oli katkeroitunut. Hänellä oli heikko toimeentulo ja hän olisi hyvin tarvinnut nekin vähäiset rahat, joita rajamatkoista saatiin. Hän olisi tarvinnut ne paljoa paremmin kuin esimerkiksi Mäkitalo, varakas isäntä, jolla oli poroja kymmenittäin.

Hänellä ei tosin ollut kuin kolme, mutta niilläkin hän olisi pysynyt matkassa yhtä hyvin kuin toinenkin.

— Siinä talossa ei suvaita meikäläisiä, virkkoi hän painautuen jälleen kirjaansa.

— Mutta Iida on suloinen kuin enkeli, sanoi nyt äiti sovittavasti.

Matias Niiles loi äitiinsä kiitollisen katseen. Teki sydämelle hyvää, kun joku puolusti »sitä taloa».

Isä Niiles ei vastannut mitään. Ilmeisesti hän ei ollut kiinnittänyt huomiota äidin puheeseen. Matias Niiles joi kahviaan ja kääntäen kupin ylösalaisin virkkoi päättävästi:

— Minä olen aikonut itse mennä tarjokkaaksi.

Nyt kuuli isä Niiles. Hän pani kirjan kiinni, nosti silmälasit otsalleen ja katsoen poikaa vakavasti silmiin lausui tyynesti:

— Tälle matkalle se kuitenkin on liian myöhäistä. He lähtevät illalla.

Matias Niiles hätkähti. Illalla —? Kuuliko hän oikein? Illalla! Silloinhan Iida pääsisi pujahtamaan ulos hetkiseksi ja he tapaisivat toisensa Riihi-autiolla.

Ei Matias Niileksellä nyt ollutkaan halua lähteä, vaikka olisi päässytkin, — ei, vaikka olisi saanut

satumaisen palkan. Iida oli illalla vapaa. Hänen piti vain pitää silmällä ikkunaa, milloin valo syttyisi siihen.

Oli vielä neljä, viisi tuntia iltaan, vaikka nyt oli jo tarpeeksi pimeä. Nimismies lähtisi tietysti päivällisen jälkeen ja nimismiehessä syötiin kello neljältä. Niin paljon Matias Niiles sen talon tavoista tiesi.

II

Matias Niiles makaa vuoteellaan kamarissa odotellen iltaa. Vuode on peräseinällä, mutta sellaisessa paikassa, että siihen sopii näkymään nimismiehen vinttikamarin ikkuna keskimmäisistä ruuduista ylöspäin. Nyt sitä ei luonnollisesti näkynyt, mutta Matias Niiles tiesi, että heti kun kynttilänvalo ilmestyisi ikkunaan, se loistaisi juuri oikeanpuoleisesta keskiruudusta. He olivat Iidan kanssa sopineet niin. Iida asetti nimittäin kynttilän silloin piironkinsa nurkalle ja siitä se paistoi suoraan Matias Niileksen pääpohjiin, suoraan silmiin.

Torppa oli hiljainen. Äiti-muori puuhasi luultavasti navetassa ja isä oli laskeutunut laaksoon. Huoneessa oli lämmin. Seinäkello nakutti rauhalli-

sesti. Pimeään kääriytyneestä ikkunasta tuikki tähti huoneeseen.

Nämä hetket olivat Matias Niileksestä kaikkein hauskipia. Odotella iltaa ja tietää, että Iida varmasti tulisi. Hänen sydämensä täytti vapisuttava ilo. Hän eli tällöin muistoissa kaikki entiset illat, jotka oli viettänyt yhdessä Iidan kanssa. Ja niitä oli monta . . .

Mitenkä heidän rakkautensa oli alkanut? Oh, Matias Niiles muisti sen kuin eilisen päivän. Hän oli kerran muutamana kuutamoisena iltana palannut naapurikylästä asioilta. Riihiaavalla oli ollut valoisaa kuin päivällä. Hän oli ajellut hyräillen laulunpätkää. Hänen edellään oli ajanut joku. Hän oli selvästi erottanut punaisen jäniksenahalla reunustetun lapinlakin. Sellaista ei käyttänyt kukaan muu kuin nimismiehen tytär. Se oli siis Iida.

Hänestä oli tuntunut somalta ajella tuossa nimismiehen neidin perässä. Oli saattanut kuvitella kaikenmoista. Tällä oli ollut ajokkaana kylän kuuluisin virmapää, Iso Kosotus, ja Matias Niiles tunsu sen tavat. Se oli pahimpia menentelijöitä, mitä näillä puolin löytyi. Annapas se nyt pääsisi karkuun, niin saisi panna parastaan sitä kiinni ajassa . . . Matias Niiles oli halunnut yrittää . . .

Kaipa oli joku kuutamoisen aavan salaperäisistä hengistä arvannut hänen toivomuksensa, koska samassa oli kajahtanut heikko kirkaisu ja poro oli viilettänyt pitkin aapaa pulkka perässä. Nimismiehen tytär oli ollut polvillaan hangessa ja ojenellut avuttomana käsiään pakenevan poron perään.

Samassa oli Matias Niileskin ollut karkulaisen jäljessä. Hänen ei ollut tarvinnut kuin kerran hui-taista, niin jo oli Luostokka tiennyt, mistä oli kysymys. Se oli lähtenyt laukkaamaan kuutamoista aapaa kuin hurjapää. Sitä oli kiihoittanut edell-menijän vauhti. Neljännestunnin perästä oli Iso Kosotus ollut kiinni, mutta silloin hän oli jo ehtinytkin ihan aavan toiseen laitaan.

Kuin sankari hän oli ajellut takaisin hangessa odottelevan nimismiehen tyttären luo. Hänen mieleensä oli muistunut lapsena lukemansa satu. Puolet valtakuntaa ja kuninkaantytär olisi nyt hänen. ..! Hän ei ollut aavistanutkaan, että satu saattoi niin äkkiä muuttua todellisuudeksi. Tosin valtakuntaa ei ollut tiedossa, mutta — kuninkaantytär ... ah! ... hän kyllä. Matias Niiles oli jo vuosikausia rakastanut nimismiehen tytärtä, aavistamatta että tämäkin rakasti häntä.

Hän oli saapunut odottelevan tytön luo. Tämä seisoi hangessa peski päällä ja näytti kerrassaan uljaalta punaisessa lapinlakissaan ja poronnahkakintaissaan. Hänen tukkansa oli ollut kuurassa ja se oli tehnyt hänet vielä enemmän sadun kuninkaantyttären näköiseksi.

»Sinäkö se olet, Matias Niiles? Se veitikka jätti minut yksin.»

»Teidän ei pitäisi yksin ajella täällä, kun ajokaaanne on kerran tuollainen.»

Tytön vastauksena oli ollut hopeanheleä nauru.

»Arvaapa, kuinka se pääsi?»

»Olitte tietysti käärinyt hihnan huolettomasti kalvosen ympäri. Pääsi suljahtamaan läpi...»

Taas samanlainen hopeanheleä nauru, kirkas kuin kulkusen ääni.

»Minä päästin sen tahallani, Matias Niiles... ihan tahallani!...»

Hän oli joutunut hiukan hämilleen.

»Tiedätkö, minkä vuoksi?»

Jotakin omituista oli ailahdellut hänen povessaan. Se oli lämmittänyt kummasti ja saanut ruumiin vavahtelemaan. Tytön katse oli ollut erikoisen loistava.

»Sen vuoksi, että sinä ottaisit sen kiinni.»

»Ja minä otin sen!» oli hän huudahtanut, kuin olisi päässyt varmuuteen jostakin suuresta ja sala-peräisestä.

He olivat seisoneet vastatuksin — kauvan. Tytön povi oli ankarasti aaltoillut. Kuutamoinen aapa oli levännyt hiljaisena. Vain porot olivat kuopaisseet lunta silloin tällöin.

Silloin oli Iida astunut hänen luokseen, katsonut omituisesti silmiin ja kuiskannut:

»Tiedätkö, Matias Niiles, mitä varten ajelen täällä?»

Hän oli tuntenut suuren lämpöaallon pyyhkäisevän sydäntään. Sen oli saanut aikaan tytön äänen sävy.

»Sen vuoksi, Matias Niiles, että haluan tavata sinua. Kun sinä et olisi uskaltanut sanoa minulle mitään, sanon minä tämän sinulle...»

Hän oli horjahtanut kuin juopunut. Hän ei olisi uskonut sellaista mahdolliseksi. Totta oli, mitä Iida sanoi: — hän ei olisi koskaan uskaltanut puhua mitään, sillä hänhän oli vain torpanpoika.

»Niin... minä olen vain torpanpoika», oli hän lopulta saanut sanotuksi.

»Niin... ja minä nimismiehentytär, mutta siitä huolimatta minä rakastan sinua.»

Seuraavassa silmänräpäyksessä he olivat levänneet toistensa sylissä, torpanpoika ja nimismiehen-tytär, kaupungin kouluja käynyt. Mutta kuu, joka oli katsellut taivaalta, ei ollut välittänyt luokka-eroista. Se oli antanut heille siunauksensa.

»Minä tiesin, Matias Niiles, että rakastit minua. Ajattelepas . . .»

Mistä hän sen oli tiennyt?

»Sinun silmistäsi. Niissä ei voi piillä salaisuuksia.»

Se oli ollut ihanaa. He olivat lähteneet ajamaan yhdessä kotiinpäin . . . vieretysten. Koko ajan he olivat puhelleet rakkaudestaan.

»Tiedätkö . . . minä väittelin kerran tovereitteni kanssa kaupungissa siitä, saiko tyttö tunnustaa rakkauttaan. He sanoivat, että ei! — mutta minä sanoin, että sai! — Minä rakastin jo silloin sinua, Matias Niiles . . .»

Se oli tuntunut sanomattoman suloiselta.

Nimismiehen portilla he olivat eronneet. Hän oli ottanut Iidan poron viedäkseen sen omansa kanssa yöksi kaivamaan. Hänestä oli tuntunut taivaalliselta nautinnolta saada hoitaa Iidan poroa.

»Minä siirrän sitä koko talven, jos tahdot, Iida . . .»

Tytöllä ei ollut ollut mitään sitä vastaan. Päinvastoin: saivathan he siten tavata useammin.

»Minä tiedän kyllä, etteivät teikäläiset kärsi meikäläisiä», oli hän erotessaan huomauttanut.

»Älä välitä siitä! Kun minä tulen täysi-ikäiseksi, minä nain kenen tahdon. Ja minä nain sinut, Matias Niiles... saat olla varma...»

Siitä oli nyt kulunut kaksi vuotta. Iida oli äsken täyttänyt kaksikymmentä ja hän oli kahdenkymmenenkahden. Mutta vielä ei ollut toiveitakaan häistä. »Vuoden päästä», oli Iida sanonut...

Matias Niiles makaili mietiskellen, millaiseksi heidän elämänsä mahtaisi muodostua... Oli hiukan tavatonta, että nimismiehen tytär meni talonpojalle. Sellaista ei ollut tapahtunut tämän miespolven aikana. Naapuriseurakunnassa olivat papin tyttäret menneet talonpojille, mutta sen oli aikaansaanut papin kuolema ja lesken varattomuus, oka ei kärsinyt alasmuuttoa. Nimismies taas oli rikas ja keski-ikäisiä miehiä. Hän ei niinkään vain kuolisi...

Kummallisiin mietteisiin saattoi rakkaus johdattaa. Matias Niiles oli monta kertaa toivonut nimismiehen kuolemaa. Usein hän oli odottanut murheen sanomaa rajamatkoilta. Se kun oli sellainen hurjapä... varsinkin kun sattui ryyppytuulelle. Ajoi pahimpia louhikoita alas, mutta ei katkaissut

edes jalkaansa — saatikka sitten henkeänsä menettänyt. Kerran hän oli pudonnut koskeenkin, mutta siitäkin suoriutunut kunnialla.

Matias Niiles mietti, mitä hän olisi mahtanut tehdä, jos olisi sattunut nimismiehen seuralaiseksi. Olisiko hän ojentanut sauvoimensa niinkuin Mäkitalon Aapo? Kyllä, — mutta vain yhdellä ehdolla: — että nimismies olisi luvannut tyttärensä hänelle.

Hän saattoi ihan hekumoida näissä ajatuksissa. Nimismies olisi värjötellyt koskikiven varassa; hänen kätensä olisivat olleet uupumaisillaan Ojenna sauvoin, Matias Niiles! . . . Annatteko Iidan minulle? . . . Voi, älä kiusaa minua . . . ! Iida tai kuolema . . . ! Odotahan, kun pääsen täältä, niin syytän sinua ensi käräjissä — murhayrityksestä . . . ! Hän olisi vain nauranut: Iida tai kuolema . . . ! No . . . olkoon, mutta sauvoin tänne! . . . Vanno, nimismies, vanno ensin! . . . Mitä minä vannoisin? . . . Vanno kuolemattoman sielusi kautta . . . Kuolemattoman sieluni . . . kautta . . . ! Silloin hän olisi ojentanut sauvoimen ja vetänyt nimismiehen kuiville . . .

Matias Niilestä puistatti. Syntisiä olivat tuollaiset ajatukset. Mutta — minkä niille mahtoi . . . kun mies kerran epätoivoisesti rakasti . . . Mitähän

Iida olisi sanonut? Varmaan kauhistunut ja lakanut rakastamasta . . .

Matias Niiles hätääntyi. Mitä hänestä tulisi, jos Iida lakkaisi rakastamasta? Kukaan ei silloin voisi menetystä korvata. Ei koko maailmassa! Talontyttäriä löytyi kyllä paljon, mutta yksikään ei vetänyt Iidalle vertoja.

Ei hän ajatellut sitä, että Iida oli nimismiehen tytär. Hänen kunnianhimoaan se ei yhtään hivellyt. Päinvastoin — hän olisi sata kertaa mieluummin suonut, että Iida olisi ollut lesken tyttö kylän toisesta päästä . . . Leski-Marian, joka elätteli itseään kehruulla. Miksi hänen oli pitänyt syntyäkin niin ylhäiseen asemaan?

Tai miksei hän, Matias Niiles, ollut papin poika, pappilan Reku, jolla oli silmälasit ja kova kaulus, ja jota sanottiin maisteriksi? Silloin ei nimismieskään olisi pannut vastaan . . .

Matias Niiles kapinoitsi hengessään. Heitä pidettiin ylpeinä ja sanottiin tunturiaatelistiksi. Mutta mitä auttoi sellainen aateluus? Yksi nimismies sanoi: ei! Ja siinä oli sitten koko juttu.

Ei . . . hän karkaisi Iidan kanssa. Hän ehdottaisi pakoa. He muuttaisivat vaikka Ruotsin puolelle . . . kauas koskemattomiin korpiin. Hänestä tulisi

kuninkaan alamainen, niinkuin oli tullut niin monesta tämän kylän nuoresta miehestä ennen häntä. Hän rakentaisi korpeen talon ja siellä he sitten eläisivät onnellisina Iidan kanssa. Kahden ... aivan kahden.

Samassa tuikahti tuli torpan ikkunaan. Matias Niiles havahtui. Niin ... siellä antoi Iida merkkejä. Hän oli valmis kohtaukseen.

Matias Niiles nousi. Tänä iltana hän puhuisi Iidalle pakosuunnitelmistaan.

Hän haparoi pirttiin. Äiti oli tullut navetasta ja keitti kahvia hellan ääressä.

— Mihin nyt? kysyi hän.

— Kylälle vähän, vastasi Matias Niiles ottaen kintaansa orresta.

III

Riihiautio oli pappilan niitty. Siinä oli vanhoina aikoina sijainnut kylä, joka oli sittemmin hävinnyt. Aukkaat olivat muuttaneet muualle. Riihiaapa oli nimittäin ennen ollut järvenä, mutta eräs tallollinen oli kerran laskenut sen kuiviin — muka saadakseen vettä raivioniitylleen. Tarkoitus ei suinkaan ollut kuivata järveä. Mutta — kun vesi oli

kerran valtoihinsa päässyt, oli se murtanut sulkunsa ja syössyt sellaisella raivolla raivioniitylle, että koko raivio oli hävinnyt kuin pois pyyhkäisty. Järvi oli kuivunut. Sen vetelä pohja oli vähitellen maatonut ja niin oli syntynyt Riihiaapa.

Järven rannalla oleva kylä oli kuollut. Asukkaat olivat muuttaneet pois uusia kalavesiä etsimään. Vain yksinäinen rappeutunut talo seisoj vielä aavan laidassa. Siinä ei ollut ovia eikä ikkunoita. Pappila, jolle niitty kuului, käytti sitä heinälatona. Se oli Matias Niileksen ja Iidan kohtauspaikka.

Paikalla sanottiin kummittelevan, mutta mitäpä välittää kaksi rakastavaista kummituksista. Heidän rakkautensa pystyy karkoittamaan pahat henget. Koko muu maailma on lakannut heille olemasta.

Kuu teki nousuaan, kun Matias Niiles laski viistoon tunturin rinnettä alas kylän itäpäässä. Rinne oli tällä kohtaa loiva. Sieltäpäin olisi muuten ollut paljoa helpompi nousta torppaan, jollei tie olisi tehnyt niin suurta mutkaa. Matias Niileksellä oli oma latunsa. Hän viiletti laaksoon niin että korvissa soi.

Puolisen tuntia hiihdettyään hän saapui Riihiaavalle. Kuu valoi keltaista valoaan hiljaisen seudun yli. Riihiaapa lepäsi autiona. Kuunsäteet tait-

tuivat sen lumista pintaa vasten. Näytti siltä, kuin olisivat ne tahtoneet palata takaisin alkulähteesensä. Mutta siihen ne eivät enää kyenneet laskeuduttuaan niin etäälle alas. Heikkoina ja hapuilevina ne kallistuivat kuuta kohti. Kylmän aavan pinta tyrehdytti niiden lennon jo alkuun.

Matias Niiles tunsi mielensä apeaksi. Ilta ei vastannut hänen kuvittelujaan. Hän ei osannut sellittää, mistä se johtui, mutta häntä painosti. Hän rupesi jo horjumaan päätöksessään. Eikö ollut hulluutta esittää Iidalle pakoa —?

Kuului suksen sihajava ääni. Joku lykkeli lylyä tasaisessa, nopeassa tahdissa. Matias Niiles arvasi kyllä, kuka se oli; hänen sydämensä vapautui hetkeksi alakuloisuudestaan. Sieltä saapui Iida, hänen morsiamensa.

Jo tuli tuttu lapinlakki näkyviin metsän aukeamasta. Kuunvalo iskeytyi lakin punaiseen verkaan kuin koetellakseen, pystyisikö sen kantaja ratkaisemaan illan ongelman. Näytti siltä kuin hän pysyisi, sillä samassa valaisi kuu kirkkaasti tytön kasvot, jotka hymyilivät rohkeasti. Muutaman minuutin kuluttua hän oli pojan luona.

— Matias Niiles, huohotti hän onnellisena. —
Sinä olet jo täällä!

— Olen odottanut sinua.

Tyttö nosti suksensa tikapuita vasten. Hänen vartalonsa oli notkea ja liikkeet sulavat. Matias Niiles katseli häntä hellästi nojatessaan rakennuksen seinää vasten.

Tyttö hiipi hänen luoksensa ja painoi kasvonsa hänen kasvojaan lähelle. Hänen kuuraiset kiharransa koskettivat pojan poskea, saaden tämän heikosti vapisemaan.

— Onko se mörkö? kuiskasi hän lämpimästi.

Kasvot painuivat yhä lähemmäs, kunnes poski kosketti poskea. Seuraavassa silmänräpäyksessä etsivät tytön huulet pojan huulia.

Pojan povi paisui onnesta. Hän sulki tytön syliinsä. Tässä, vanhan, hyljätyn rakennuksen seinustalla levähti Rakkaus.

Matias Niiles esitti, että mentäisiin sisään.

He astuivat käsikädessä heiluvia portaita ylös. Avonaisesta ovesta heloitti kuu heitä vastaan. Se paistoi ruuduttomasta peräikkunasta suoraan poikki pirtin, jonka katto oli jonkun verran sisäänpainunut.

— Me kiipeämme heiniin, kuiskasi poika.

Heinät kahisivat somasti heidän kiivetessään. Poika auttoi tyttöä kädestä. Hetken kuluttua he

lepäsivät vieretysten heiniin kaivautuneina. Kuu levitti keltaisen vaippansa heidän ylitsensä.

Matias Niiles rupesi kehimään auki suunnitelmaansa. Mitä Iida arvelisi, jos he pakenisivat yhdessä? Ruotsiin, rajan toiselle puolen...?

Tyttö makasi hetkisen aivan hiljaa. Hänen hengityksensä kohosi heikkona huuruna kattoa kohti. Matias Niiles koetti pyydystää sitä kiinni, mutta se oli tietysti turhaa vaivaa.

— Matias Niiles, kuiskasi hän hetken päästä.
— Pakenisimmeko... niinkö sanoit? Tiedätkö, olen sitä monesti miettinyt, mutta aina hyljännyt sen ajatuksen. Äiti kuolisi suruun.

Äiti —? Niin — äiti. Iidalla oli äiti ja hänellä myös. Hän ei vain ollut ajatellut äitinsä surua.

— Sinä rakastat äitiäsi enemmän kuin minua.
Tyttö huokasi pitkään.

— En, Matias Niiles, en rakasta. Sinua rakastan yli kaiken, mutta sittenkään en hyväksy pakene-
mista.

Matias Niiles vain innostui tytön vastustuksesta. Hän ryhtyi kuvailemaan heidän tulevaa kotiaan.

Pirtti tällainen kuin tämäkin, mutta korkeampi. Se seisoi yksinäisellä paikalla huurteisten metsien keskellä, kaukana kyläläisistä kylistä. Lähim-

pään naapuriin olisi penikulma. Mutta siellä... siellä he asuisivat onnellisina, he kaksi. Sillä heidän kotiaan lämmittäisi rakkaus.

Poika lämpeni. Hän pääsi oikein henkeen. Hänen kasvonsa loistivat, kun hän viittasi katto-orteen.

— Tuossa... juuri tuossa olisivat minun reenjaluaspuuni ja tuolla ovisuuseinällä verkot. Tuolla olisi poronvaljaiden paikka ja tuolla perällä, nurkka-kaapissa, sinun tavarasi. Minä veistäisin kaapin, koristaisin sen siroin puuleikkauksin ja siihen pannaisiin patenttilukko... Tuolla ikkunan vasemmalla puolen olisi kello, sinun kukkukellosi, ja tuolla pitkällä seinällä sänky... meidän yhteinen vuoteemme...

Tyttö naurahti.

— Minusta on hauskeampi maata heinissä.

No — jos niikseen tuli, niin saattaisivathan he kantaa heinäkasaa pirttiin ja nukkua siinä. Sieltä he sitten aamuin kurkistelisivat kuin kaksi kananpoikaa pesästään.

Nyt ei tyttö enää jaksanut nauruaan hillitä. Hän oikein hihitti.

— Voi sinua, sinä heinissä loikova ritari! Vai niin me nukkuisimme!

Hän ryömi lähelle poikaa, pujotti kädet tämän kaulaan ja suuteli häntä pitkään ja tulisesti.

Kuu valaisi huurupilveä heidän päänsä yläpuolella. Siinä kohosi tytön ja pojan hengitys yhteensulaneena. Kuu siivilöi sitä tarkkaan kuin huoleellinen perheenäiti maitoa. »Samanlaista, samanlaista», sanoi se itsekseen.

— Mutta, Iida, mitä ajattelet vakavasti puhuen ehdotuksestani?

— Ei, Matias Niiles, emme me pakene. Me odotamme ensi syksyä. Silloin minä täytän yksikolmatta ja silloin minä ratkaisen solmun. Minä astun silloin isän eteen ja sanon: »Minä menen Näköala-Niileksen pojanpojalle tuonne ylös». — Onhan teillä kamari?

— On, on.

— No, muuta me emme tarvitsekaan. Minä haluan asua täällä, missä olen oppinut sinut tuntemaan ja sinua rakastamaan. Minusta tulee Näköala-Niileksen pojanpojan Iida.

Kuinka Matias Niileksen oli hyvä ja suloinen olla. Ehkäpä oli Iidan ehdotus sittenkin paras. Odottaa ensi syksyä. Sinne oli vielä pitkä aika, mutta rakkaushan kestäisi kaiken.

Ja nyt rupesi tyttö vuorostaan kuvailemaan pojalle tulevaisuutta.

He asuisivat torpassa tunturin rinteellä. Hän oli aina rakastanut sitä paikkaa. Jo pikku tyttönä hän oli kerran katsellut maailmaa sen pihalta ja silloin oli nimismiehen puustellikin tuntunut perin mitättömältä. Kunhan hän vain pääsisi sinne ylös, kävisi kaikki kuin tanssi.

Hänellä ei ollut paljon tavaroita. Ompelukone ja kukkuva kello, joka riippui piirongin yläpuolella. Ja sitten kirjat. Luuliko Matias Niiles, että kirjat mahtuisivat kamariin?

Oliko niitä niin kauhean paljon?

Ei — yksi pieni hyllyllinen vain.

No, sitten ei hätää. Kirjat sovitettaisiin vaikka sängyn alle.

— Vai sängyn alle sinä panisit minun kirjani!

Ehkä ne mahtuisivat kehruukoppaan. Heillä oli sellaisia kaksi eikä äiti juuri koskaan tarvinnut toista.

Nyt täytyi tytön uudelleen nauraa. Hän pusersi lujasti pojan kättä heinien läpi. Ei, kirjahyllylle piti olla huoneen paras paikka.

No, olkoon. Ei Matias Niileksellä ollut mitään sitä vastaan.

Mutta missä Iida kaikki koreat leninkinsä säilyttäisi?

No, eikö heillä ollut vinttiä?

Oli kyllä, mutta se oli vastoja täynnä. Isäukko oli ahkera kylpijä.

— Silloin sinun pitää rakentaa vaateaitta.

— Se taitaisi tulla kalliiksi.

— Vai kalliiksi! Ja äsken rakensit talon Ruotsin korpiin. Millä sinä sen rakensit?

— Näillä käsillä, näillä voimakkailla käsivarsilla!

Poika puristi tytön syliinsä niin että tämä oli tukehtua.

— No, kyllä sitten vaateaittakin saadaan, huokui tyttö hengästyksissään ja nauroi.

He kuiskuttelivat toistensa korvaan suloisia asioita. Heinät kahisivat hiljaa ja kuuäiti sai jälleen siivilöidä heidän yhteistä hengitystään. »Sitäpä onkin nyt runsaasti!» sanoi se.

— Mutta yksi sinun pitää luvata minulle, Matias Niiles. Sinä et saa koskaan katsahtaakaan kenenkään muuhun naiseen.

Silloin olisi parasta, että hänelle laitettaisiin silmälaput niinkuin pappilan vanhalle ruunalle.

— Ei, ei . . . vaan rakastua — sitä minä tarkoitin.

No, siitä ei vaaraa! Hänelle ei ollut muuta naista olemassa kuin erään Lapin nimismiehen hiukan nenäkäs tytön lepakko. Se riitti hänelle.

Tyttö nauroi.

Mutta — entäpä jos Iida rupeaisi katselemaan muita miehiä. Papilla oli maisteri-poika, jolla oli nenäkakkulat ja korkea kaulus.

— Niin — ja nenä kuin paleltunut peruna.

— No, no . . . kylläpä sinä. Ajattele, rovestin poika ja osaa hepreaa.

Oppia oli tarpeeksi. Hänestäkin oli aiottu ylioppilasta, mutta hän oli sanonut: ei! Puuronkeittäjiäkin tarvittiin.

Siinä oli Iida oikeassa. Mutta — entäpä jos hän kerran rupeaisi halveksimaan miestänsä, kun tämä ei ollut oppinut? Oli käynyt vain kansakoulun.

Suu poikki! Näköala-Niileksen pojanpojalla oli sydäntä enemmän kuin monella oppineella. Sitäpaitsi hän osasi hoitaa poroja, heittää suopunkia, tunsu kaikki poronmerkit . . . Se oli enemmän kuin heprea. Kahdenkymmenen vuoden perästä ei rovestin poika enää tuntisi kaikkia heprean kirjaimia, mutta Näköala-Niileksen pojanpoika tuntisi poronmerkit vielä kuolinvuoteellaankin.

Se kyllä piti paikkansa. Mutta — kauppiaan poika

sitten? Hän oli käynyt kauppakoulun ja kerran Englannissa. Kuinkas hän nyt taas sanoikaan? »Kuut pai.»

— Good bye! Sen sinäkin opit ja tässä nyt. Ja silloin sinä olet yhtä hyvä kuin kauppiaan poika-kin.

Matias Niiles lausuili good bye'ta, kunnes Iida vakuutti sen menevän ihan oikein. Opettajais-palkaksi suuteli Matias Niiles häntä.

Eipäs siinä sitten muuta. Asiahan oli taas aivan selvä. Torppa seisoj tunturin kyljessä kamareineen. Iidan kirjat mahtuisivat sinne. Vaateaitta rakennettaisiin ja oppinsa puolesta hän, Matias Niiles, vältti. Mitäs siinä sitten, kunhan rakkaus kesti.

— Se kestää aina ja iankaikkisesti, kuiskasi tyttö hiljaa.

IV

Matias Niiles tervaailee ahkion pohjaa torpan pihalla. On tullut kevät, kirkas Lapin kevät. Hanget heloittavat. Niiden loiste ihan pistää silmään. On kuin tanssisi niillä lukemattomia hohtavia pisteitä. Matias Niiles varjostaa kädellä silmiään, tarkastellen alempana olevaa nimismiehen taloa. Puutarha-

aidan takana liikkuu joku. Matias Niiles tietää kyllä, kuka se on. Siellä Iida pudistaa mattoja.

Matias Niiles tarttuu suttiiin ja kastaa sen tervapönttöön. Terva on hiukan kohmehtunutta, mutta ahkion pohjalla se notkenee. Siksi kuumasti pais-
taa jo Lapin kevätaurinko.

Olipa siitä aikaa, kun hän oli Iidaa viimeksi oikein kunnollisesti puhutellut. Hän ei osannut äkkiä sanoa, kuinka monta viikkoa. Hän oli tavannut häntä kirkossa sunnuntaisin ja kerran pari kauppiaan puodissa, mutta monta sanaa ei silloin tavallisesti ehditty kuiskata. Kerran oli Iida pujottanut paperilipun hänen käteensä. »Minua vartioidaan ankara-
rasti», oli siinä seisonut. Hm! Se oli ankara herra se nimismies. Piti vankina omaa tytärtäänkin.

Hän oli kerran käynyt tarjoutumassa rajamieheksi-
kin. Viimeiselle rajamatkalle kolme, neljä viikkoa sitten. Isä oli kyllä kielletty, mutta hän oli mennyt. »Mitäpä sinä sinne . . . ei hän meikäläisiä ota . . .» Hän oli kuullut, että poliisi oli sairastunut, — poliisi, nimismiehen kengänheinittäjä. Päästäpä nimismiehen keittiöön herra lensmannin kenkiä heinittämään. Oh, hän kyllä olisi osannut sen perusteellisesti. Olisihan hän silloin saanut nähdä Iidan, ehkä kuiskatakin hänelle jonkun hellän sanan.

Mutta — Mäkitalon Aapo oli ollutkin jo siinä toimessa parhaillaan, kun hän oli astunut nimismiehen keittiöön. Niin oli työntänyt heinää kallokaaseen kuin säkkiin ihan. Häntä oli harmittanut.

Ei tietysti oltu huolittu. Poliisin sijalle oli jo mies otettu.

Se hyöty siitä käynnistä sentään oli ollut, että hän oli saanut nähdä Iidan ylimääräisen kerran. Tämä oli pysähtynyt keittiön ovelle ja katsahtanut hiukan hätääntyneenä Matias Niilekseen, jonka ottaa sillä kertaa oli varjostanut pilvi.

Olipa Iida ollut kaunis, oli, oli!

Matias Niiles huokasi pitkään ja veteli ahkion pohjaan tervaa. Taipuisipa lensmannikin, niinkuin tuo terva... yhtä notkeasti. Mutta ei taipunut. »Vai niilesläiset pyrkivät rajoille... Joko on ruvennut käymään ikäväksi siellä ylhäällä?»

Siinä oli nimismies kerrankin oikeassa. Ikäväksi, ikäväksi oli ruvennut käymään, kun ei saanut viikkokausiin sydämensä valittua nähdä.

Siellä heilui Iida puutarhassa, mutta menepäs lähelle. Heti seisoi nimismies salin ikkunassa. »Eikö puutarhan aita kelpaa?» Niin hän oli kerran kysynyt, kun hän oli yrittänyt puhutella Iidaa aidan yli.

Mutta olipa vielä keinot. Matias Niiles vihelsi ja oikaisi varttaan. Oliko Iida vielä paikoillaan? Oli . . . siellä pudisti mattoa niin, että lumi pölysi.

Hän muisti muutaman laulun, jonka Iida oli hänelle opettanut. Sen avullahan sopi lähettää tervehdyksensä.

— Jo vierä viikko toinen,
armasta nähnyt en.
Oi, kerro aurinkoinen,
kuin jaksaa kultanen,

lauloi Matias Niiles, niin että tunturin rinne raikui. Joku poromies, joka parast'aikaa vedätti puukuor-
maa torpan sivu, pysähtyi töllöttelemään ylös torp-
paan päin. Mutta Matias Niiles lauloi entistä voi-
makkaammin:

— On päivä pitkä mulle
ja syöntä kaihertaa.
Lie eihän kaivatulle
vain tullut kuolemaa —?

Kaiku vastasi tunturiseinämästä. Laulun vii-
meinen sana kiiri laaksoon, kajahtaen takaisin ni-
mismiehen puustellin seinästä.

Matias Niiles pysähtyi kuuntelemaan.

— Ei syytä siihen huoleen.
Ma kerron, kuinka voi
sun kultas: aamupuoleen
hän itki, vaikeroi.

— Iida! huusi Matias Niiles. — Onko jotakin tapahtunut?

Suuri tuska valtasi hänet. Tyttö oli laulanut säkeistön aivan toisin kuin miten se laulussa kuului. Siinäähän kerrottiin kesäyöstä ja sulhasvyön neulomisesta.

— Mut siit' on huoli hällä:
Sa tokko lemmitkään,
kun kirkon käytävällä
pois äsken käänsit pään?

koetti Matias Niiles ohjata laulajaa. Mutta surullinen tytön ääni jatkoi itsepintaisesti:

— Mut siit' on murhe hällä:
Kun Mittumaari jää,
ei kirkon käytävällä
hän kohtaa ystävää.

Nyt ei Matias Niiles enää jaksanut itseään hillitä. Jotakin oli ilmeisesti tapahtunut. Hän huusi työlle ja viittasi Riihiautiolle päin. Nyt käyköön kuinka hyvänsä, hänen täytyi saada tavata Iidaa.

Tyttö heilautti kättänsä ja vilkaisten ikkunoihin hävisi rakennuksen taa.

Suuri tuska velloi Matias Niileksen povessa. Jotakin oli tapahtunut... jotakin aivan varmaan. Mutta mitä —? Sen hän kuulisi kohta.

Hän tempasi suksensa ja lasketti laaksoon. Maa oli jo paikotellen pälvessä, jotenka sukset töksähtelivät pahasti. Pari kertaa hän lensi silmälleen, mutta hyppäsi jälleen pystyyn. Häntä ajoi eteenpäin epätoivoinen kiire.

Tiellä, tunturin juurella, saattoi jotenkuten hiihtää. Se oli korkeammalla oleva, talvituulten ylistämä tie, joten kevätaurinko ei ollut ehtinyt sitä vielä kokonaan lopettaa. Huohottaen poikkesi hän vuoman rannassa tieltä, lähtien oijustamaan vanhaa, ränsistynyttä taloa kohti. Sehän oli heidän rakas kohtaupaikkansa.

Matias Niiles silmäili ympärilleen, näkyisikö kehtään. Ei näkynyt. Oli keskipäivän aika, mutta pappilan olivat luultavasti jo heinänsä vedättäneet. Tie vuomalla pudotti jo pahasti.

Hän saapui aution rakennuksen luo, hyppäsi suksiltaan ja istahtaen vanhoille portaille jäi odottelemaan Iidaa. Sydän löi kiivaasti. Jotakin oli auttamattomasti tapahtunut.

Hetken päästä saapui Iida. Mutta — kuinka hän olikaan muuttunut! Posket olivat kuopalla ja silmänalukset mustat. Hän oli ilmeisesti valvonut koko edellisen yön ja itkenyt. Matias Niiles näki, että hän oli itkenyt.

— Iida, mitä on tapahtunut?

Tyttö nojasi itkien päänsä pojan povea vasten. Hänen surunsa oli suuri ja väkevä. Matias Niileksen täytyi tukea häntä.

— Iida, mitä on tapahtunut? Kerro, kerro pian! Minä en voi kestää...

— Matias Niiles, me muutamme pois. Isä on hakenut ja päässyt. Juhannuksen jälkeen me lähdemme.

Matias Niiles tuijotti vanhan ränsistyneen navetan seinään pihan toisella puolen. Hänestä näytti, kuin olisi vinoon vääntynyt ikkuna nauranut. Hän ei voinut käsittää mitään. Hän pusersi tyttöä kiihkeästi kädestä.

— Muutatte pois—? Onko siinä ainakin perää? Isä oli kyllä kuullut kauppiassa kerran... mutta sehän oli jo tammikuulla.

— Niin... silloin isä haki ja nyt saapui tieto... eilen illalla.

Matias Niiles seisoi kuin salaman iskemänä. Hä-

nestä näytti, ettei auringon kimmellys leikkinyt enää hangella yhtä kirkkaana kuin äsken. Vuomalla kuului suuria mustia lautumia, — aivan kuin olisivat jotkut suuret kalpeat kasvot olleet kuolleella verellä paikoittain. Oliko hanki romahtanut alas, vai hämärsikö hänen silmiään?

Iida painoi päänsä pojan olkapäätä vasten ja nyyhkytti sydäntä särkevästi.

— Kuule . . . mennään sisään . . . Saamme rauhassa keskustella.

Matias Niiles talutti itkevän tytön vanhaan, autioon pirttiin.

Oli vielä vähän heiniä jäljellä pirtin lattialla, ruko, toista arviolta. »Kirkkoherra moittii aina, että Nilsa jättää periä», vilahti Matias Niileksen päässä. Ja . . . oikeassapa näkyi olevankin . . . kirkkoherra. Mutta että nimismies muutti pois paikkakunnalta . . . se oli tavaton isku, jonka vastaanottaminen kysyi voimia enemmän kuin mitä Matias Niileksellä tänä hetkenä tuntui olevan.

He istuivat hetken hiljaa. Matias Niiles katseli puoleksi sortunutta takkaa. Sen ääressä oli kerran häärinyt nuori, kukkea vaimo kohennellen tulta. Hänen miehensä oli istunut penkillä, katsellen vaimonsa puuhia, sydämessä sykähtelevä onnen tunne.

Nyt oli takka raunioina ja kukkea vaimo miehineen haudassa. Niin katosi elämä . . .

Hänen sydäntänsä puristi rajua tuska. Teki niin kipeätä, kuin olisi veitsellä vihloittu sydänalaa. Hän räpytteli silmiään, jotka täyttyivät kyynelistä sitä mukaa kuin hän räpytteli. Oliko tämä totta? . . . Muuttivat pois . . . Kutka? Nimismiehen, joiden tytär oli tämä tässä . . . tämä Iida, joka itki hänen vieressään.

Aurinko heloitti ruuduttomasta ikkunasta sisään. Sen tehtävänä oli kullata kyyneliä, jotka vuolaina valuivat molempien poskia pitkin. »Yhtä kauniit, yhtä kauniit kummallakin», sanoi se vain.

Jossakin lähellä viserteli lintu. Sen laulu soi raikkaana, onnentäyteisenä ja kirkkaana. Matias Niiles tunsu sen: peipponen! Aikaiseenpa se oli nyt tullut.

— Iida, kuule, ensimmäinen peipponen! Hänen äänensä värisi. — Ehkäpä se ennustaa onnea.

Mutta tyttö itki vain. Hänen kyyneleensä vuotivat yhä vuolaammin. Hän kuuli peipposen laulussa onnen sävelen, jota hän ei uskaltanut itsellensä omistaa.

Mutta — hetken päästä hän tyyntyi. Kyyneliään kuivaten hän katseli poikaa hellästi ja koetti hymyillä.

— Tiedätkö, Matias Niiles, minä tulen vuoden päästä takaisin. Minä en jää alas. Minä haluan ylös tunturin rinteelle . . . sinne, missä teidän torppanne on. Sinne minä haluan. Ja minä tulen, Matias Niiles, kuule, minä tulen!

Hän painautui poikaa vasten, kietoi käsivarret tämän kaulaan ja hymyili kyyneltensä lomasta.

Mutta miksi ei Matias Niiles nyt saattanut tarttua noihin sanoihin kiinni? Äsken hän oli riemastunut peipposen laulusta; hän oli pitänyt sitä toivon merkinä. Mutta — miksi häipyi toivo nyt pois, vaikka tyttö tuossa vakuutteli palaavansa?

Ei hän osannut sitä sanoa. Hän puolestaan kuuli nyt peipon laulussa onnen sävelen, jota hän ei uskaltanut itselleen omistaa. Hän oli vain torppapoika.

— Älä puhu, Ida, minä tunnen, ettet sinä koskaan palaa. Älä puhu! Sinä et itsekään tiedä, mitä sanot.

Tyttö painoi huulensa pojan huulia vasten.

— Matias Niiles, minä juon epäuskon pois sinun huuliltasi!

— Niin — juot sen itseesi.

— Matias Niiles, minä juon sen niinkuin käärmeen myrkyn ja sylkäisen sitten pois.

Hän sylkäisi. Hän oli herttainen sitä tehdessään.

Nyt valtasi pojankin riemu. Käärmeen myrky — niin se oli tappavaa niinkuin epäuskokin. Ei saanut vaipua toivottomuuteen. Ehkäpä Iida palaisikin. Kuinka hän saattaisikaan ystäväänsä unoh-
taa, — häntä, joka rakasti niin, että aurinkokin tai-
vaalla toisinaan näytti pysähtyvän paljaasta ih-
mettelystä.

— Iida, rakastathan minua?

Tyttö puristi häntä kiihkeästi kaulasta. Hänen kasvoillaan häivähteli lapsen ilme, — lapsen, joka on tarrautunut isäänsä kaulaan.

— Matias Niiles, kuinka voit epäillä! Minä rakastan sinua äärettömästi!

Uskoihan Matias Niiles sen... Hänen täytyi se uskoa tänä hetkenä, jolloin hän ehkä viimeistä kertaa istui yhdessä Iidan kanssa. Ilman sitä uskoa hän olisi sortunut.

— Uskon minä. Ja minä rakastan sinua viimeiseen hengenvetooni asti, nimismiehen Iida!

— Miksi sanot niin? »Nimismiehen Iida». Miksi et sano vain »Iida»?

— En tiedä, kuinka se nyt sattui.

He keskustelivat tulevaisuudesta. Iida kertoi, mihin he muuttaisivat. Se oli kaunis paikka jossa-

kin Keski-Suomessa. Isä oli asunut siellä nuorena ylioppilaana. Siellä hän oli tutustunut äitiin.

— Mutta minä olen tutustunut sinuun täällä, Matias Niiles. Ymmärrätkö?

Kyllähän Matias Niiles sen ymmärsi. Tietysti tulisi Iida muistamaan entistä kotipaikkaansa... ehkä useinkin. Mutta — olisiko hänellä rohkeutta palata, — sitä mahdollisuutta täytyi Matias Niileksen yhä uudelleen epäillä.

— Ja tiedätkö, mitä me teemme? Minä ajattelin sen valmiiksi viime yönä valvoessani... Me menemme juhannusyönä yhdessä hautuumaalle ja istutamme kumpikin koivun. Ne ovat vertauskuvia meidän rakkaudestamme. Ne kasvavat rinnakkain ja kerran niiden oksat koskettavat toisiaan.

Niin... siihen kuluisi aikaa. Jos Iida vasta silloin palaisi, olisi hän jo vanha mies. Hän ei jaksaisi odottaa niin kauvan.

Tyttö näytti hämmästyneeltä. Puna kohosi hänen poskilleen. Tuntui, kuin olisi hänkin ajatellut samaa. Hetken kuluttua hän jatkoi entistä lämpimämmin:

— Ja tietysti minä kirjoitan.

— Tietysti.

— On vain niin ikävä, ettet sinä voi kirjoittaa minulle.

Niin — ikävähän se oli. Matias Niiles tunsikin sen kyllä sanomattakin.

— Mutta minähän tulen takaisin.

Miksi hän sitä yhä uudelleen vakuutti? Eikö hän ollut itsekään varma?

Tyttö katseli ovensuuseinää, jossa oli vielä paikoillaan pitkä puutappi.

— Eikö tuossa ollut sinun verkkojesi paikka, Matias Niiles? Muistatko?

Kyllähän Matias Niiles sen muisti. Se oli sanottu sinä iltana, jolloin hän oli ehdottanut pakoa. Silloin paistoi kuu ja nyt aurinko; silloin oli talvi ja nyt kevät. Mutta Matias Niiles olisi halunnut saada takaisin sen illan, sen talven. Sehän oli viime talvi.

— Ja tuonne sinä aioit panna reenjalaspuusi. Muistatko, Matias Niiles?

Kyllähän Matias Niiles senkin muisti. Tuntui vain kovin surulliselta, kun Iida nyt siitä puhui. Hän silmäsi mustuneita orsia. Pirtin poikki juokseva oli hiukan vääntynyt kallelleen, niin että pitkittäin kulkevan päitä kannatti vain poikittain juoksevan alareuna.

— Ne voivat pudota minä hetkenä hyvänsä, sanoi hän.

He siirtyivät vaistomaisesti toiseen paikkaan.

— Mutta kuule, mistä otamme ne koivut, joista äsken mainitsin? Teidän rinteellänne, siellä navetan takana, on kaksi oikein kaunista. Otetaan ne, Matias Niiles.

Poika tiesi paremman paikan.

— Otetaan joen rannalta, hautuumaan kohdalta, niin on helpompi kuljettaa.

Tyttö nauroi ja pudisti päätään.

— Kas . . . sinä lasket jo vaivoja.

— En, sanoi Matias Niiles. — Minä ajattelin vain, että ne ovat parempaa lajia. Ne ovat solkikoivuja jotavastoin nuo meidän rinteellämme kasvavat ovat vain hieskoivuja. Solkikoivu on kauniimpi.

Se täytyi Iidankin myöntää. He sopivat siis siitä, että otettaisiin Matias Niileksen ehdottamasta paikasta.

He keskustelivat vielä pitkän aikaa ja tulevaisuus rupesi kirkastumaan. Eron katkeruus ei tuntunut enää niin pistävältä. Istuivathan he vanhassa, rakkaaksi käyneessä paikassa, jossa olivat lukemattomia kertoja toisensa kohdanneet ja kuiskineet toisilleen helliä sanoja. Kaikki nämä monet hellät

sanat heräsivät taas eloon. Se oli heidän ääntensä sointu, tuo nuori ja riemuitseva, joka herätti ne henkiin, ja entisten suudelmien kanssa ne karkeloivat nyt heidän ympärillään. »Armas! armas! rakas! rakas!» Eivätkö he olleet sanoneet niin? Olivat kyllä. Nämä tänä hetkenä lausutut tuntuivat jollakin tavoin väsähtäneiltä. Niissä ei ollut entistä välittömyyttä, tuota purkautuvan sydämen kuo-huvaa voimaa. Siltä ainakin Iidasta tuntui. Ne muuttuivat karstaksi, jota tuulen henkäys silloin tällöin pudotteli heidän päälleen, — tai heinänhelpeiksi, joita oli sikin sokin lattialla. — Täällä oli käynyt pappilan Nilsa, se pahkaposkinen, ruma mies, joka aina mulkoili ympärilleen pahaenteisesti, ja jota kyläläiset pitivät noitana. Täällä olivat huppelleet papin lapset, nuo iloiset velikullat, jotka eivät surreet huomispäivästä. Ne olivat huhtoneet täällä, syytäen sekaisin kaikki heidän hellät ja rakkaat muistonsa. Täällä oli loikonut pappilan maisteri tyynen ja kylmän näköisenä ja tuijottanut naurettaviksi heidän entiset elämyksensä. Kyllähän koko kylä tiesi, että nimismiehentyttärellä ja Näköala-Niileksen pojanpojalla oli vispilän kauppaa keskenään. Täällä oli joskus istuskellut kauppiaan poika pappilan kotiopettajattaren kanssa ja sano-

nut: »G o o d b y e!» Eikö se merkinnyt samaa kuin että kyllä tunnetaan se tavara. Sitä on maailmassa eniten ja se on sangen helppohintaista, vaikka sitä kehutaankin.

— Pappilan Nilsa on taas jättänyt suuren joukon periä, lausui Matias Niiles yht'äkkiä, katkaisien Iidan mietteet.

Se tuntui pahalta. Oli aivan, kuin olisi Matias Niiles ajatellut, että heinää kasvoi joka kesä. Ei väliä siis, vaikka sitä hiukan haaskattiinkin...

Mutta ei, ei! Hajuheinä tuoksui yhtä väkevänä kuin ennenkin. Niin kauvan kuin hän, Iida, eläisi, muistaisi hän aina tämän tuoksun. Se toisi hänelle mieleen tämän hetken, jonka hän nyt istui tässä Matias Niileksen vieressä, puhellen paluustaan. Tuo tuoksu ei antaisi hänelle rauhaa, ennenkuin hän palaisi. Ja hän palaisi, siitä hän nyt taas oli varma.

Hän sitoit heinistä seppeleen ja laski sen Matias Niileksen päähän.

— Kas, näin minä kruunaan sinut, Matias Niiles! lausui hän.

Mutta pojan otsaa pistivät kuivat korrenpäät. Hän otti seppeleen käteensä ja pyöritteli sitä syviin mietteisiin vaipuneena.

— Mikset antanut sen olla, Matias Niiles? Se sopi sinulle hyvin. Tiedätkö, ketä sinä muistutit? Erästä kuuluisaa italialaista runoilijaa, Dantea, josta luimme koulussa. Sinulla on samanlainen otsa kuin hänellä. Ja leuka. Niin... leuka etenkin. . .

Ei Matias Niiles ollut sellaisesta miehestä ennen kuullut. Iida oli lukenut kaikki... italialaiset runoilijat ja muut... Tante? Niinkö se Iida sanoi?

— Dante.

Kyllähän Matias Niiles sen nyt osasi lausua. Heillä, niilesläisillähän oli helppo lausua d — ja siitähän kyläläiset heitä pilkkasivat.

— Sinun olisi pitänyt saada käydä koulua, Matias Niiles. Sinusta olisi voinut tulla vaikka runoilija.

Miksi Iida nyt noin puhui? Ennen hän oli aina nauranut koulunkäynnille. Hänelle oli riittänyt vain se, että hän, Matias Niiles, tunsi poronmerkit ja osasi heittää suopunkia. Sitäpaitsi hänellä oli kuulemma sydäntä enemmän kuin monella oppineella, oli Iida kerran sanonut. Miten lie, mutta sittenkin tuntui pahalta, että Iida nyt... tänä hetkenä puhui koulunkäynnistä.

— Miksi olet niin surullinen, Matias Niiles? Loukkasiko sinua se, mitä sanoin koulunkäynnistä? En

minä totta tarkoittanut. Kuule, Matias Niiles, en minä totta tarkoittanut. Sinä olet minulle kyllin hyvä sellaisena kuin olet.

Hän kiersi käsivartensa pojan kaulaan ja painoi poskensa tämän poskea vasten.

Niin, niin, tässä oli sitten loppu. Matias Niiles tunsu sen. Mutta — siitä huolimatta hän kyllä saattoi tulla istuttamaan koivuja hautuumaalle.

— Juhannusyönäkö sinä sanoit?

— Niin . . . juhannusyönä.

Hän oli käynyt niin kumman turtuneeksi.

V

Matias Niiles kaivaa hiessäpäin. Hänen piti saada irroitetuksi maasta puolikasvuinen koivu, niin etteivät sen juuret loukkaantuisi.

Hän keskeyttää työnsä ja katselee ympärilleen. Niin . . . nyt oli juhannusyö, Lapin kirkkain, valoisin yö. Avaruus hohti ihmeellisen kuulakkaana. Tuntui, kuin olisi sininen vaippa, joka päivällä verhosi taivaan, vedetty syrjään, ja ainoastaan ohut läpikuultava harso nyt peittänyt sen. Saattoi kuvitella, että tuon harsoseinän takana asuivat autuaat, jotka nyt kirkkaana kesäyönä katselivat maan

päälle nähdäkseen, miltä siellä näytti. Ja ihanalta näytti maankin päällä. Jokisuvanto kimalteli kuin kultainen peili; rantakaislikko ja koivut joen rannalla kylpivät kellanhohteisessa valossa, joka omittuisella tavalla muutti niiden ääri viivoja: näytti siltä, kuin olisi koivujen välissä risteillyt lasisia holvikäytäviä, ohuen-ohutseinäisiä, hauraan-hauraita, valmiita henkäyksestäkin särkymään. Missään ei näkynyt varjoja. Rantakaislikkokaan ei näyttänyt tarjoavan suojaa sorsanpoikueelle, joka nukkui sen keskellä. Tuo salaperäinen kesäyön kirkkaus tunkeusi joka paikkaan, esineitten sisäänkin. Siltä ainakin tuntui, kun katseli kirkontornia. Se oli kuin jollakin tavoin henkevoittynyt, käynyt hauraaksi. Kesäyövalo loihti esiin sen sisimmän... sen ajatuksen, — jos niin tahtoi sanoa. — Tänä hetkenä Matias Niiles välittömästi tunsu, että torni oli vertaus ihmisen ikuisesta ikävistä ja pyrkimyksestä ylöspäin.

Tällaisena valoisana kesäisen keskiyön hetkenä, jolloin luonto oli hiljaa, lintujen laulukin vaiennut, tuntui ihmiselämä vaihteluineen toisarvoiselta... sellainenkin tosiasia, että oli erottava rakkaasta ystävästä. Se ei synnyttänyt tuskaa. Sydänkin oli vaiti nyt... kun iankaikkisuus viivähti mailla.

Saattoi hyvin antautua sellaisen ajatuksen valtaan, että — — — erään nimismiehen tytär lähti, — tytär, jonka kanssa oli monta hauskaa hetkeä vietetty . . . joka oli sanonut rakastavansa . . . ja oli kai rakastanutkin . . . mutta joka nyt joka tapauksessa lähti . . . muutti pois. Tuo ajatus kuljetti muassaan tyynesti, tasaisesti kuin virta, joka kullanhohteisena soljui tuossa ohitse, välkähdyttäen jotakin kohtaa peilipinnastaan kirkkammin kuin toista. Samalla tavalla välkähdytti äskenmainittu ajatuskin matkansa varrella jotakin muistojen kohtaa kirkkammin kuin toista. Sukelsi mieleen joku kasvojen ilme, puoliavoimen suun piirteet . . . joku katse, äänensävy, joku erikoinen paikka, jossa he olivat tavanaat, joku erikoinen hetki tuossa erikoisessa paikassa. Kaikki tämä oli välkähtelyä, jolla ajatus matkansa varrella leikki. — Mutta — niinkuin tuolla etempänä odotti kurkkio, koski, jossa virran tyyneys häiriintyi, loppui . . . vaihtuen hurjaksi taisteluksi kalliopaasia vastaan, niin odotti häntäkin, Matias Niilestä, tuska jossakin tien varrella edessäpäin . . . ehkä hyvinkin lähellä . . . tuska, jonka aiheutti tämä ero . . . tämä muistokoivujen istutus . . . kaikki . . .

Lida työskenteli parin sylen päässä. Hänellä oli

yllä lyhyt, ruudukas hame ja Matias Niiles näki hänen kauniit pohkeensa. Se oli terve tyttö tämä Iida . . . terve ja voimakas, mutta sittenkin näytti Matias Niileksestä siltä, ettei hän jaksanut lapiotaan kyllin syvälle pistää.

— Älä katkaise juuria, Iida!

Tyttö kääntyi päin. Hän oli kaunis, punaisine, hehkuvine poskineen. Hiussuortuva oli valahtanut otsalle. Hän näytti somalta tavallinen maalais-tyttöjen liina päässään.

— Täytyy pistää syvältä, muuten katkeavat juuret liian pahoin. Mutta — hän ei ajatellut niinkään paljon koivua. Hän ajatteli itseään.

— Kyllähän minä koetin, mutta en jaksanut.

Tuo ääni hiveli Matias Niileksen korvaa. Iida puhui noin, kun oli oikein hyvillään. Hän näytteli pikku tyttöä.

Matias Niiles tunsu tuon kaiken niin hyvästi. Sitä oli joskus ollut hupainen nähdä. Ja menihän tuo nytkin. Hän painahdutti kerran, pari, ja lapio upposi terää myöten.

— Sinä olet vahva, Matias Niiles, lausui tyttö ihailleen.

Mitäpä sillä oli väliä. Tyttö kuitenkin meni . . . muutti pois.

— Nyt se on irti. Nyt minä kannan nämä hautuumaalle.

— Minä kannan omani! huudahti tyttö ja hänen silmänsä säteilivät.

— Et sinä jaksa.

Tyttö yritti, mutta luopui heti.

— Multa painaa kovin paljon.

— Arvasinhan minä. Tule muassa, niin minä haen sitten omani.

He astuivat koivikon halki kirkkomäkeä kohti. Sen takana oli kylän pieni hautuunmaa. Tyttö katseli kesäyössä nukkuvaa kylää. Nimismiehen talo seisoi mäellä kirkosta vasemmalla. Tänne näkyi kuisti ja ruokasalin leveä, kolmiosainen ikkuna. Uutimet oli jo otettu ikkunasta pois. Äiti oli ne pakannut. Mutta — tuolla ylhäällä tunturin rinneellä kyyhötti torppa. Sen ikkunassa loisti valkea kaihdin. Siellä asuttiin...

Matias Niiles kulki edellä. Hän ei enää tehnyt havainnoita. Hän ajatteli vain, että hän kantoi Iidan muistokoivua. Se ei ollut raskas, mutta tuntui sittenkin painavan. Olisihan hän voinut kantaa Iidankin näin... läpi elämän, tuonne ylös, missä nyt linnut puhkesivat täysin rinnoin laulamaan... hautuumaan puissa. Hän ei yhtään aja-

tellut, että se oli hautuunmaa. Se oli pikemminkin elämän kukkiva puutarha.

Mutta ei — niin ei ollut sallittu. Hänen edessään häämöitti mustaksi maalattu portti, jonka päällä kyyhötti kömpelö risti. Se oli sittenkin hautuunmaa . . .

Hän laski koivun maahan hautuunmaan oikeanpuoleiseen nurkkaukseen. Siihen näkyi sakariston porras. Oli hyvä, ettei siihen näkynyt kirkon edustaa. Se oli vastakkaisella puolen, jokea vasten. Koivut olisivat silloin nähneet polun, jota myöten hän ja Iida olivat lukemattomia kertoja nousseet ylös ja laskeutuneet alas. Nyt ne näkivät vain sakariston oven. Siitä kulki pappi ja se oli hyvä. Mennessään tämän kautta kirkkoon hän edusti elämän suvantopuolta, missä kaikki on tyyntä ja rauhoittunutta. Koivut näkisivät vain hänet ja kasvaisivat tyyneesti, tasaisesti . . . kuin kieltäytyksen vertauskuvina . . .

Matias Niiles haki toisenkin koivun. Kun se oli saatu perille, ryhtyivät he istuttamaan.

— Tämän minä tahdon suorittaa yksin ilman sinun apuasi, Matias Niiles. Saa nähdä, rupeaako se kasvamaan.

Tyttö kaivoi kuoppaa. Notkea jalka polkaisi lation terää lyhyin, reippain ottein . . . Siinä oli jo-

takin kiehtovaa tuossa päättävässä jalanliikkeessä . . . jotakin samalla kertaa hentoa ja suloista, mutta myös pontevaa ja varmaa. Matias Niileksen sydäntä sykhdytti. Hän tunsu enemmän iloa kuin tuskaa ja ajatteli: »Kuinka suloinen työtoveri olisi Iida ollutkaan torpan pienellä perunamaalla.»

— Katsopas, Matias Niiles, eikö käy! Tytöllä oli kuoppa valmis.

— Käyhän se, lausui tämä hillitysti. Hän oli niin merkillisen tyyni.

— Nyt lantaa pohjalle, puheli tyttö. Hän puuhasi samanlaisella innolla kuin kotipuutarhassaan. Noin hän varmaankin puheli äidilleen, auttaessaan tätä istutustöissä. Matias Niileksestä tämä oli kuitenkin erikoisempi tilaisuus.

He asettivat koivut paikoilleen, täyttivät kuopan mullalla ja polkivat tyveltä tiukkaan. Lapioidhinsa nojaten he jäivät sitten katselemaan puita, jotka seisovivat noin viiden metrin päässä toisistaan.

Kymmenen vuoden päästä niiden oksat koskettaisivat toisiaan, ajatteli Matias Niiles. Mahtaisiko Iida silloin tulla —?

— Katsopas, tänne näkyy meidän parveke ja teidän torppa kokonaisuudessaan, lausui tyttö. — Eikö sattunutkin somasti?

— Sattuihan se.

He asettivat lapiot aitaa vasten ja istahtivat haudalle koivujen läheisyyteen.

— Matias Niiles, luuletko niiden rupeavan kasvamaan? Olikohan aika liian myöhäinen?

— En usko. Useinhan täällä tähän aikaan istutetaan. Pappilassakin toissa vuonna...

Tyttö nojasi päätään pojan olkapäätä vasten. Hänestä tuntui hyvältä. Matias Niiles oli niin vahva ja tukeva. Hänellä oli voimia. Kantoi koivutkin niin keveästi kuin luudaskimpun.

— Luuletko niiden rupeavan kasvamaan?

Matias Niiles mietti. Omastaan hän sen kyllä uskoi, mutta miten käynee Iidan koivun...

— Hyi, sinä olet julma! Kuinka saatat epäillä, ettei minun koivuni kasvaisi. Se kasvaa! Saatpa nähdä.

— Ja mitä se silloin merkitsee?

— Että minä muistan sinua aina.

Hiljaisuus.

— Sinähän aioit palata?

— Hyi, Matias Niiles, kuinka sinä saatat! Tietysti minä palaan, mutta en tiedä, pääsenkö vielä ensi vuonna.

Siinäpä se. Miksi ei Iida saattanut palata ensi

vuonna? Silloinhan hän oli täysi-ikäinen. Hänhän oli monta kertaa vakuuttanut ottavansa ratkaisevan askeleen, kun täyttäisi yksikolmatta. Eikö hän syksyllä täyttänyt?

Mutta Matias Niiles toivoi — kaikesta huolimatta. Ehkäpä Iida hyvinkin palaisi. Mikä oli saattanutkin hänet näin epäuskoiseksi?

— Matias Niiles, kuiskasi tyttö ja hänen silmissään uiskenteli kostea, lämmin kiilto.

Silloin poika havahtui. Hän heräsi kuin unesta. Hän katsahti taivaalle ja näki auringon heittäneen huntunsa ja saaneen takaisin täyden loistonsa. Hän näki, että joen kultaisen kimmellyksen rikkoivat tuulenviri. Hän kuuli lintujen tuhatäänisen laulun, joka riemuitsevana kohosi korkeutta kohti. Sydänyön hetki oli mennyt. Iankaikkisuus, joka hetkisen oli viivähtänyt mailla, oli hävinnyt. Oli jälleen alkanut aika ja ajan mukana seurasi tuska . . . eron katkeruus.

Mutta — Matias Niiles ei vielä halunnut antautua tuskan valtaan.

Hän halusi rakastaa, nauttia elämän onnesta lyhyen tuokion . . . ehyesti, jakamattomasti. Hän kietoi käsivartensa tytön vyötäisille lujasti, varmasti . . . painoi huulensa tämän huulia vasten ja

imi niinkuin janoinen, joka ei vuosikausiin ole saanut juoda. — Se oli pitkä suudelma.

— Matias Niiles! kuiskasi tyttö. Hänen ruumiinsa värisi ja silmät uivat kyynelissä. — Miksi minun piti syntyä nimismiehen tyttäreksi?

— Ja minun torpanpojaksi.

— Ei, ei, minä olisin halunnut syntyä lesken tyttönä, — lesken, joka asuu rannassa kirkkoväärin takana. Silloin ei mikään olisi sinua estänyt naimasta minua.

Joko Iidakin sen huomasi? Oh, hän, Matias Niiles, oli huomannut sen sinä päivänä, jolloin oli saanut kuulla nimismiehen lähdöstä. Säätyerotus... säätyerotus. Iidan naise herra... joku nimismies tahi pappi. — Tällä hetkellä olisi Matias Niiles tahtonut olla jompikumpi.

Kyyneleet kohosivat hänenkin silmiinsä. Hän oli ollut niin ihmeen rauhallinen, mutta nyt murtuivat sulut. Tyynenä soljuva virta oli ehtinyt koskeen. Kuinka armottoman ankariksi kohosivat aallok... Ne hyökkäsivät kalliopaasia vastaan. Mutta — kivi kesti, kallio ei sortunut. Samoin ei Matias Niileksen tuskakaan voinut muuttaa sitä tosiasiaa, että nimismiehen tytär lähti.

— Iida, emmeköhän lähde, sanoi hän silmiään

kuivaten. — Mitäpä auttaa istua täällä, kun tämä kuitenkin on viimeinen kerta?

Mutta nyt alkoi uusi kamppailu. Nimismiehen tytär heittäysi epätoivon vimmallalla hänen kaulaansa. Hän puseri niin, että teki melkein kipeää. Silmät olivat jäykkänä kauhusta. Näki, että hän oli ihan menehtymäisillään.

— Ei, ei! itki hän. — Sinä et saa lähteä! Matias Niiles, minä kuolen, jos sinä nyt lähdet. Ei vielä! On vielä pitkälti aamuun... Emme ajattele eroa. Ajattelemme vain, että rakastamme toisiamme.

Tyttö riippui pojan kaulassa itkien ja rukoillen. Eikä Matias Niileksen auttanut muu kuin jäädä.

He istuivat aamuun saakka. Kun pappilan lehmät vaelsivat kirkon ohi laitumelle, istuivat he yhä. Mitä kaikkea he olivat puhelleet, sen tiesi vain tuuli, joka surunvoittoisena suhahteli puissa, ja nuo kaksi äsken istutettua koivua.

Mutta pappilan paimenpoikakin huomasi, että nimismiehentytär oli itkenyt. Häneltä keskeytyi hetkeksi pajupillin teko, mutta pian hän soitteli niin, että tapulin räystäällä istuvat varpuset pyrähtivät lentoon ja rupesivat kilvan kiertämään kirkon-tornia, aivan kuin olisivat ajaneet toisiaan takaa.

* * *

On vierinyt vuosikymmeniä. Nimismiehen talo seisoo entisellä paikallaan. Sen haltijat ovat vaihtuneet monta monituista kertaa.

Samoin kyyhöttää torppa tunturin rinteellä. Se on äskettäin saanut uuden pärekaton. Siinä elelee Matias Niiles, Näköala-Niileksen pojanpoika. Yksin. Hän on jäänyt naimattomaksi.

Muistokoivut hautuumaalla ovat kasvaneet suuriksi puiksi. Niiden oksat ovat jo aikoja yhtyneet.

Mutta — nimismiehen tytär ei ole palannut.

Kinkereillä

Ei tuntenut Vanha-Pieti kirjaintakaan, vaikka oli jo ikämies . . . puolivälissä seitsemääkymmentä. Mutta poronmerkit hän tunsu — Ruotsin, Suomen ja Norjan merkit . . . tunsu tuhatpäisessä elossakin. Mutta — mitäpä siitä lähti apua kinkereillä. Ei pappi poronmerkkejä kysellyt, vaan kirjaa . . . Raamattua ja katekismusta. Ja niitä ei Vanha-Pieti osannut, ei vaikka pää olisi poikkipantu.

Mitäpä lappalainen kirjatiedolla, arveli Vanha-Pieti.

Mutta hyvä se olisi sittenkin ollut — siltä varalta, jos sattui lukusijoille vahingossa. Niinkuin Vanha-Pieti kerran Suvannossa.

Ei osannut Vanha-Pieti aavistaa, mihin loukkuun oli menossa, kun hän muutamana helmikuisena päivänä paarusti Suvannon törmää ylös. Muut oli mietteet miehellä . . . aivan muut. Suvannon Kalle

oli hänen »väärtinsä», ystävänsä, ja kauppa-asioissa liikkuvat Pietin aatokset. Mutta kaupoista ei sinä hetkenä tullutkaan mitään.

Avasi Pieti pirtin oven ja säikähti, säikähti pahanpäiväisesti. Mikäs kokous täällä nyt —? Eipä hän ollut kuullut, että palkinen vielä kokoontuisi. Vasta myöhemmällä oli poroisäntä aikonut palkisen kokouksen pitää. Pietillä kiehahti jo sappi. Ei hänelle, vanhalle miehelle, enää ilmoitettukaan. Ikäloppuna pitivät, vaikka hänen nimissään lainehti vielä elo, porolauma.

Mutta samassa Vanha-Pietä hätkähti. Pöydän takana istui pienenlääntä, lihavahko mies silmälasit nenällä ja valkoinen kaulus kaulassa. Tenomuotkan pappi! Ja tämä kokous... no jo!... kinkerit ilmeisesti.

Baergalak!

Sillä sanalla tulkitsi Vanha-Pietä tunteensa, sillä hän oli kova ja paatunut mies.

Katse sieltä, toinen täältä suuntautui Pietiin, kun hän kynnyksellä empien mieltä, astuisiko sisään vai pyörtäisikö pois. Jälkimmäinen olisi ollut ehdottomasti mieluisempaa, mutta silloin olisi koko Suvannon törmä nauranut hänelle... pilkannut

vanhaa miestä. Eikä Vanha-Pieti naurua sietänyt. Kunnia se oli hänelläkin, vaikka hän ei lukea osannutkaan.

Pieti astui siis pirttiin ja työntyi vielä etualalle kuin uhmaten. Ehkäpä rovasti ei luettaisikaan häntä, kun hän näin rohkeasti esiintyi. Hän kumarsi papille, sipaisten kämmenellä päälakeaan, ja tukkeutui istumaan parin lantalaispojan väliin.

Pöydän ääressä seiso i parast'aikaa Suvannon Kalle, talon isäntä itse. Vakavan näköiseltä näytti Kalle. Pieti taivutti hiukan päätään kuullakseen, kuinka Kallelta luisti. Hyvin tuntui luistavan... Kalle teki parhailtaan selkoa luetun sisällyksestä... Olipa se merkillinen lammikko, jossa noin vain sai terveytensä, kunhan vain ajoissa kerkesi veteen rientää... Olisi hänkin sellaiseen juossut, jos olisi lähempänä ollut... lammikko. Sillä turkasen kova kolotus repi oikeaa koipea... repi nytkin... kuppauksesta huolimatta...

Enkeli kuului sekoittaneen veden. Heh, eiköhän ollut juttua koko kertomus? Miten se nyt enkeli...? Eiköhän niillä ollut parempiakin tehtäviä... silloin niinkuin nytkin...? Eipähän nykyään kuultu, että enkelit olisivat sellaista tehneet. Mutta... kukatiesi... koska niin vakavana seiso i Su-

vannon Kalle ja hän oli sentään päisevä mies. Ja vakavalta näytti rovastikin.

Suvannon Kalle marssi paikoilleen kuin mies, joka on lunastanut kunnankuittinsa, ja rovasti painui katselemaan kirkonkirjaa. Vanha katekeetta, koulumies, istui pöydän päässä katekismus kourassa, heilutellen mietteissään päätään. Siinä se vasta oli järkimies.

— Jaha . . . on taittukin sitten luettaa koko kinkerikunta.

Vanha-Pieti huokasi helpoituksesta. Olipa hyvä, että loppui. Pääsi hänkin asioimaan talon isännän kanssa. Oikealla ajallapa hän sentään oli tullutkin.

Rovasti silmäili penkkiä, jolla Pieti istui. Eihän vain aikonut . . .? Pieti kumartui katsomaan molemmille sivuilleen, kuin tutkiakseen, olisiko ketään jäänyt luettamatta. Hän olisi nyt kovin mielellään auttanut rovastia.

— Joko se tämä Tonnan poika on lukenut? kyssäisi hän, osoittaen vieressään istuvaa puolikasvuista poikaa ja katsoen rovastia kulmainsa alta.

— Kyllä se luki jo äsken.

— Jaa-a.

Pieti nyökkäsi kunnioittavasti. Rovastipa sen tiesi. Hän, Pieti, olikin vasta tullut. Se kun hän

vain arveli, että oliko mahdollisesti jo lukenut . . . tämä Tonnan poika.

Kyllä . . . mutta mitenkä sen Pietin laita oli? Jokohan luettaisiin?

Rovasti katseli hymyillen Pietiä, selaillen edessään olevaa Uutta Testamenttia.

— Niin . . . jospa Pietikin tulisi lukemaan.

Pieti katseli hämmästyneenä ympärilleen. Olipa tämä nyt . . . Leikiltä tuntui tämän rinnalla käräjätuvassa olo. Siellä oli sentään kysymys toisenlaisista merkeistä . . . poronmerkeistä . . . ja niitä saattoi sentään aina tulkita tilanteen mukaan. »Iso sana» ja »pikku sana» . . . niistähän poromiehet keskenään riitelivät ja käräjäivätkin. Mutta — rovastin Uudessa Testamentissa olivat kaikki »sanat» outoja. Hyvä isä sentään, kun ei mies ollut koskaan kirjaintakaan tuntenut. Se pakkasi jo hämmästyttämään.

Pyöritellen lakkia kourassaan taapersi Pieti pöydän ääreen. Hän katsahti rovastiin kuin armoa anoen. Jos se ei olisi ollut niin vähäkuulonen, olisi sille saattanut suhauttaa, että »saat poronpaistin jos päästät.» Hänellä oli niitä naapuritalossa kymmenittäin. Niitä hän oikeastaan oli tullutkin myymään. Mutta — nyt ei ollut kysymys poronpaisteista.

— Ei ole laseja, huomautti Pieti koettaen hymyllä. — Minulta särkyivät äskettäin enkä ole vielä uusia saanut . . .

— Täältä saa Pieti lasit.

Puolikymmentä kättä kurottaui Pietiä kohti. Pieti otti lähinnä istujalta.

— Kun olisivat käyvät, niin hätäkö tässä . . .

Pieti asetti lasit nenälleen ja tarkasteli kovettunutta kämmentään.

— Eivät nämä käy.

Rovastiakin näyttivät Pietin valmistelut huvittavan. Hän ei ollut ennen saanut käsiinsä tätä omistuista lappalaista, josta oli kuullut, ettei hän osaisi lukea. Nyt piti koettaa, oliko siinä perää.

Pieti sai kirjan ja kuljettaen sitä edestakaisin kasvojensa tasalla koetti silmiään siristellen näyttää, ettei häneltä tahtoa puuttunut. Tuo musta ripotus se nyt oli sitä lukua. Niin oli paikoitellen kuin karpäsen jäljeltä. Otapas siitä sitten selvä . . .

Yht'äkkiä iski Pietin päähän pelastava ajatus. Tietysti tässä puhuttiin Vapahtajasta. Saattoi siis aloittaa sillä.

— Iesus . . . sanoi Pieti, katsoen kysyvästi rovastiin.

— Aivan niin.

— Ristus, innostui Pieti.

— Aivan niin.

— Jumalan Poika, maailman Vapahtaja, jatkoi Pieti yhä enemmän innostuen.

— No, katsohan nyt tarkemmin, huomautti rovasti.

Sai sitä katsoa . . . kun yhtenä vilinäna pani, mihin hyvänsä silmät loi. Tuossa oli muuan koukero ihan samanlainen kuin Koutokeinon lukkarin poronmerkki, mutta siitä ei nyt ollut apua.

Miten olisi mahtanut Pietin käydäkään, jollei rovastia olisi pyydetty kamarissa pistäytymään. Kuului muutamalla isännällä olevan tärkeää asiaa. Mitähän asiaa sillä mahtoi olla . . .? Luultavasti tihunnin maksu. Jokopa se oli hän tihuntinsa maksanut? No ei . . . Siinä se sitten oli selitys koko juttuun. Ja hänellä taisi olla kahdelta vuodelta . . .

Rovasti nousi pöydän takaa ja kehoitti katekeetta sillä aikaa luettamaan Pietiä.

Tämä huokasi helpoituksesta. Koulumiehen kanssa hän sentään aina tulisi toimeen. Hän otti silmälasit nenältään, antoi ne takaisin omistajalle ja asettui seisomaan katekeetan eteen, räpytellen silmiään.

Tiesiköhän koulumies, että hänen ajoporonsa oli

eksynyt Pietin kylään? Jospa vain tiesi, niin auttoi nyt häntä. Muussa tapauksessa olivat poron päivät luetut. Kunnia poroa vastaan, päätteli Vanha-Pieti hengessään. Koulumiehen ajokkaalla oli pinta päällä. Se korvaksi hetken häpeän . . . jos niikseen tuli . . .

Liekö arvannut koulumies Pietin aiheet, vai muutenko päätteli poronsa tämän kylään joutuneen — joka tapauksessa hän nyt päätti auttaa vanhaa lappalaista. Hän tiesi entuudestaan, ettei tämä osannut lukea. Siksi hän viittasi Vanhan-Pietin lähemmäksi ja kysyi niin hiljaa, etteivät muut kuulleet:

— No, mitenkä sinun porosi jaksavat?

Vanhalla Pietillä oli tarkka kuulo. Se oli teroittunut eräelämässä vuosikymmenien aikana. Sitä ei ollut vanhuuskaan heikontanut. Hänen sydämensä hypähti ilosta, kun hän kuuli katekeetan kysymyksen. Nyt oltiin tutulla maaperällä.

Häntä nauratti, mutta hän koetti pysyä vakavana. Olihan nyt luetus eikä se ollut leikin asia.

— Kyllä ne hyvin jaksavat . . . mikäpä niillä . . . poroilla tunturissa . . .

— Kas niin, lausui katekeetta kovempaa. — Sehän menee. Mutta — jatkoi hän taas ääntään

hiljentäen — onko minun vanhaa ajokastani näkynyt?

Vanhan-Pietin silmissä välähti. Sanoisiko hän totuuden vai ei? Koulumies pitäisi kurssinsa, vaikkapa hän ei totuutta ilmaisikaan. Pelastettu kunnia ja poro kaupan päälliseksi. Sitä sopi jo pitää menestyksenä.

Hän tarkkasi katekeetan kasvoja ja hänestä näytti, että tämä tiesi jotakin. Kukaties — jos hän kieltäisi, koulumieskin muuttaisi menettelyään ja silloin hän saisi häpeät. Oli varmintä pysyä totuudessa.

— Onko sillä naamasarvet?

Kyllähän hän sen tiesi. Se kun hän vain halusi muuten kysäistä, jotta kuulijat pysyisivät siinä luulossa, että hän »osasi.»

— On.

— Kyllä meidän Antti näki sen viime viikolla. Haluatko, että tuon sen tänne?

— Hyvä olisi . . .

— Ensi viikon torstaina sen saat.

Vanha-Pieti silmäsi ympärilleen. Kuuliko seurakunta, kuinka häneltä meni? Poro kunniaa vastaan! Kota-Jussa olisi varmasti pitänyt poron, vaikkapa kunnia olisi pelastunutkin.

Katekeetta oli hyvillään. Hän oli jo pelännyt ajokkaansa kohtaloa kuultuaan sen joutuneen läntisen paliskunnan alueelle. Sieltä ei itäpuolen poromonesti palannut. Nyt hän oli saanut tiedon siitä ja vielä lupauksen, että se tuotaisiin hänelle. Tässä tapauksessa saattoi Pieti-äijään luottaa. Hän ei ollut niitä kaikkein kieroimpia.

Samassa tuli rovasti kamarista. Hän oli hyvällä tuulella. Asettuen paikalleen pöydän taakse hän kysyi opettajalta:

— No, mitenkä se menee tällä vanhalla Pieti-äijällä?

Katekeetta riemuitsi. Kaksi kärpistä yhdellä iskulla! Pietin kunnia ja hänen vanha ajokkaansa. Molemmat olivat nyt turvassa.

Hän vastasi tyytyväisin mielin:

— Kyllä se menee... koko hyvin meneekin. Katekismus olletikin...

Katekeetta on totinen kuin seinä. Hän ei vilkaisekaan Pietiin. Katsoo vain rovastia silmää räpäyttämättä.

— No, sehän on hyvä. Tuota... turhaanhan ne sitten hokevat, ettei Pieti lukea osaa.

— Huihai! Niinkuin ei maailmassa löytyisi il-

keitä ihmisiä... lausuu Pieti kuin anteeksiantaen ja tallustelee tyytyväisenä paikalleen.

* * *

Kun^v_xkatekeetta parin viikon perästä palaili koulu-
matkoiltaan, oli hänellä valjaissa vanha ajokkaansa
ja käsissä komeat koivikaskintaat.

Vanha-Pieti oli ollut ruhtinaallisella päällä. Hän
oli antanut kintaatkin. Sillä olihan hän nyt luku-
miesten kirjoissa eikä se ollut vähäinen asia.

Kosinta

Kaikki, jotka tunsivat Sakrin, sanoivat, ettei hän ikinä saisi vaimoa. Mistä se johtui, sitä oli vaikea arvata, mutta kun nimismiehen piikakin sen oli sanonut, oli se täytynyt uskoa. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun samaiselle piialle oli kerran sattunut vahinko.

Sakrilla ei siihen ollut vähintäkään syytä. Ei, eikä piika Sannu sitä väittänytkään. Mutta kun jo hänkin niin sanoi, täytyi asiaan suhtautua vakavasti.

Ja kuitenkin oli Sakri virkamies, poliisi, jolla oli kirkkaat virkanapit takissa ja lakissa.

Mikä hänessä sitten oli vikana?

Sitä ei tiennyt kukaan, — ei edes hänen esimiehensäkään. Ja hän sentään tiesi yhtä ja toista.

Jotkut arvelivat, ettei Sakri osannut yrittää oikealta suunnalta. Pakkausi syrjäkyliin, missä virka-

napit eivät lainkaan tehonneet. Leijonan kuva muistutti sikäläisten mielestä liiaksi kaivosta nostettua koiraa.

Jos Sakri vain olisi pysynyt maantien varressa, olisivat asiat luultavasti luonnistuneet toisin. Sen puolen tytöt tulivat ihan nostoksiin nähdessään virkatakin jossakin vilahtavan.

Joku taas arveli syyksi sen, että Sakri oli isoksi pojaksi saakka puhunut lapsen kielellä.

Niinkuin se olisi mikään vika ollut. Olihan Sakri sentään siitä huolimatta virkamieheksi kohonnut.

Mutta — kuten sanottu — naimakaupat vain eivät luonnistaneet.

Lopuksi oli Sakri päättänyt suunnata askeleensa etäiseen Torrakan kylään. Hän oli heittänyt kaikki yhden kortin varaan. Nyt tahi ei koskaan! Siellä — Torrakansuussa — oli kuuleman mukaan semmoinen Karuliina, joka ei ollut yhtään hullumpi. Vankkatekoinen ihminen, väkevä kuin karhu ja työkkyyri... kerrassa työkkyyri. Eikä ollut kuulemma muodoltaankaan moitittava. Sellainen pyöreämuotoinen, pystyenenäinen ja helakkasilmäinen impi. Häntä oli Sakri päättänyt kosia.

Varovaisuuden vuoksi hän oli heittänyt virkatakin kotiin. Hän oli muistanut Torrakan peräläis-

ten arvostelun leijonan kuvasta. Kuin kaivosta nostettu koira. Tosi . . . niin se oli Sakrinkin mielestä. Kuinka olivatkin nyt kruunun herrat sellaisen vaakunan keksineet? Niin laihan, niin laihan, että oli heikoimmasta paikasta poikki menossa. Syöneemmän näköinen olisi riikin vaakunaleijona saanut olla. Esimerkiksi sellainen kuin hänen ruunansa. Sellainen vatsa olisi jo herättänyt tarpeellista kunnioitusta.

Sakri saapui Torrakansuuhun ja käveli oikopäätä Karuliinan kotiin. Hän esitti asiansa kuin mies, melkein haasteäänellä. Siinä meni vakavaksi koko talonväki, isännästä renkipoikaan asti.

Karuliinan isä oli ottanut tuumailevan ilmeen. Hän oli sanonut: »Jaa . . . vai niin . . .» eikä mitään muuta. Karuliina oli istunut pirtin perällä sängynpään päällä. Sakri oli muistanut muutaman raamatunpaikan: »Siinä on Rebekka edessä. Ota hänet ja olkoon hän sinun herrasi pojan vaimo . . .» Nuo sanat olivat Sakrin mielestä niin ihmeen hyvin soveltuneet tähän tilaisuuteen. Eikö ollutkin vallesmannilla tapana kutsua häntä pojakseen. »Sakri, poikani, haastapas se Retulainen ensi kärkeen . . .»

Mutta niin helposti se ei kuitenkaan ollut käynyt.

Historioissa ja sen semmoisissa kyllä: ei muuta kuin menivät ja ottivat. Niinkuin Elieserkin, Abrahamin isäntärenki. Mutta toista oli nykyaikana.

Torrakansuun emäntä oli kantanut ruokia pöytään. Sakri oli ajatellut, että jokohan uusiintui Raamatun kertomus Elieserin kosinnasta ihan prikulleen. Mutta ei — ruoka oli ollutkin isäntää varten. Tämä oli ryhtynyt syömään aivan kuin ei olisi mitään tapahtunut. Hän oli nähtävästi halunnut miettiä asiaa oikein perusteellisesti ja se kävi kaikkein parhaiten päinsä syödessä. Sakria se ei ollut yhtään hermostuttanut. Mitäs tyhjiä... miestä, joka oli ollut rosvoakin kiinniottamassa. Hän oli katsellut vain Karuliinaa ja mielessä oli koko ajan soinit: »Siinä on Rebekka edessäs...»

Niin juuri. Lie ollut muhkea se Iisakin pojan vaimokin, mutta muhkealta oli näyttänyt Karuliinakin. Niin olivat lanteet heilahdelleet hänen takan ääressä hääriessään. Kahvit oli keittänyt Sakrille ja somasti niata nyksäyttänyt tarjotessaan.

Sakria se oli hiukan peloittanut. Pitivätköhän liiaksi herrana? Ja hän kun oli vasiten jättänyt virkatakin kotiin ja lyönyt selkäänsä vanhan, kulu-
neen raasun.

Isäntä oli lopettanut syöntinsä ja sanonut taas-kin: »Jaa . . . vai niin . . .» Mutta nyt ei ollut puhe siihen katkennut. Oli tullut muutakin.

— Jos meidän talosta tyttö kerran lähtee, ei se ilman lähde.

»Älähän huoli», oli Sakri ajatellut ja odotellut jatkoa.

— Ja jos se kerran lähtee, niin rahoja se mukansa vie.

»Hyvä toki», oli Sakri ajatellut, mutta ei ollut sanonut mitään.

— Mutta sillä ehdolla minä tytön annan, että rahat maahan pannaan.

Silloin oli Sakri avannut suunsa:

— Minä olen tullut vain vaimoa hakemaan. En ole muuta ajatellut.

Viisaasti oli Sakri vastannut, perin viisaasti. Emäntä, Karuliinan äiti, oli hyngähtänyt ja pyyhkäissyt silmänurkkaansa. Niin oli Sakrin sana liikuttanut häntä.

— Mutta, Karuliina, mitä itse sanot? Nyt pitää puhua eikä turjottaa.

Sakri oli katsellut Karuliinaa jännittynein ilmein, aivan kuin kalastaja, joka pyydystää lippoonsa suurta haukea. Se vilkahtaa sivu kerran jos toi-

senkin, mutta — jos se kerran on lujasti koukussa kiinni, se tulee.

Mutta Karuliina ei ollut puhunut mitään. Olihan vain toisella kädellään hypistellyt esiliinaansa ja naurahtanut toiseen kouraansa.

— Nyt pitää puhua eikä turjottaa. Kolmenkymmenen korvissa oleva ihminen ja istuu ujona kuin pikku tyttö, oli isä kehoittanut.

— Niin, oli äiti sanonut ja kädet lonkalla katselut tyttöstään.

— Sittenpä juhannuskirkolla nähdään, oli Karuliina viimein tokaissut.

Niine hyvineen oli Sakri saanut lähteä. Asia ei ollut mennyt oikein mieltä myöten.

— No . . . mitenkäs kävi? oli nimismies kirkolla tiedustanut.

— Heikoksi jäi vielä, oli Sakri vastannut.

Mutta älähän huoli. Kirjevaihto siitä sentään oli sukeutunut. Karuliina oli kirjoittanut »herra konstaapeli Lauantaihaaralle» ja »antanut tietää», ettei hänellä suinkaan ollut aiottua avioliittoa vastaan muuta kuin se, miten hän tulisi viihtymään »siellä isommassa maailmassa» ja »sakeammassa kansassa» . . . niinkuin maantien varrella. Hän oli tottunut Torrakan hiljaisuuteen ja sitten — heidän

lehmiiän ruokittiin vielä vanhaan tapaan... keitettiin moskaämpäreitä. »Mutta siellä maantien varrella ne taitaa olla uudet meiningit lehmänruokinnassakin...» oli Karuliina kirjoittanut.

Sakri oli vastannut »neitsyt Karuliina Torrakansuulle», että maantienvarsi se mukava oli. Hautomapiilit hyrräsivät pitkin kesää ja herrat heiluttelivat kättä vain. Mitä lehmänruokintaan tuli, ei se ollut heilläkään kovin uudenaikaista. Moskaa keitettiin vanhoista luisteista ja sitä syötettiin hevosellekin.

Kirjevaihtoa oli nyt jatkunut juhannukseen saakka. Sakri valmistausi kirkolle. Nimismies oli lähettänyt virkakirjeen, jonka mukaan poliisin oli oltava kirkonkylässä järjestystä valvomassa. Oli taas tiedossa viinasaksoja ja niitä oli pidettävä silmällä.

Olisi Sakri tullut kutsumattakin. Jos ei viinasaksojen, niin Karuliinan vuoksi. Hän lähti siis matkaan ja saapui hyvissä ajoin perille.

Eivät Sakria oikein miellyttäneet virkatoimet tänä juhannuksena. Ärjäisi hän sentään yhdelle ja toiselle humalaiselle, että »soh, siit!» Mutta toisaalta häntä harmitti, että pitikin sattua virkanuttu ylle. Se Karuliina oli niin metsäperäläinen, että saattaisi vieroa häntä siinä asussa.

Poikelan pihalla hän sitten tapasi Karuliinan ja pisti kättä. Kankaalta kuului humalaisten mekastus, mutta Sakri halusi kuitenkin suihkata pari sanaa Karuliinalle ennen virkatoimiin ryhtymistä. Hän kuiskasi siis, että Poikelan navettaladossa oli sopiva keskustella. He pujahtivat sinne Karuliinan kanssa.

Kyllä oli Sakri nyt onnellinen. Navettaladossa oli kerrassa mukava olla. Heinä tuoksahti somastinenaan ja humalaistenkin huudot kuulostivat melkein enkelin laululta.

He istuivat lattialle heinäkasen viereen ja rupesivat juttelemaan. Sakri selitti ensi töikseen, ettei Karuliinan pitänyt peljätä. Näin kirkolla käydessä piti olla virkatakissa. Se oli kruunun määräys sellainen. Nämä hänen virkanappinsa olivat vain vahingossa sattuneet virheellisiä. Miten lie tullutkin erehdys siellä hapriikissa. Nimismiehen napeissa oli leijona paljon lihavampi. Se muistutti melkein lehmäistä vasikkaa . . .

Karuliina hypisteli Sakrin takinnappeja tiedustaen, mistä aineesta ne olivat.

— Vanhasta hopeasta, vastasi Sakri ja rupesi selittämään, että niiden kanssa piti olla varovainen. Saattaisivat pudota ja joutua hukkaan. Siitä

oli poliisi edesvastuussa. Jos virkatoimissa putosivat, ei tarvinnut vastata. Mutta jos muulloin pääsivät hukkumaan, joutuisi Sakri itse vahingon korvaamaan.

Karuliina säikähti. Mitä jos sattuisi heiniin puutoamaan ja Sakri joutuisi korvaamaan? Nythän hän ei ollut virkatoimissa.

Sakri rauhoitteli häntä. Eivät ne nyt niin vähällä sentään... ne oli neulottu karhulangalla ja hän tarkasti aina lähtiessään, että jokainen nappi oli kyllin lujassa. Ei tarvinnut Karuliinan yhtään peljätä...

Humalaisten huudot kajahtelivat villedin ja rai-vokkaina. Sakri muisti nimismiehen määräyksen. Häntä hiukan hermostutti. Pitikin sattua sopimattomaan aikaan koko viranhoito.

Hän päätti lähteä heti, saatuaan asiansa Karuliinan kanssa kuntoon. Mutta Karuliina oli käynyt umpimieliseksi ja torjui kaikki Sakrin lähentelemisyriytykset.

Sattui niin somasti, että Poikelan emäntä käväisi pistämässä navetan oven lukkoon, aavistamatta yhtään ladossa olijoita... Sakrin sydänelässä sylkähti oudosti: nyt hän saisi istua koko yön Karuliinan kanssa kahden kesken. Sehän oli onnen potkaus.

Karuliina naurahti, kun Sakri huomautti, miten heidän oli käynyt. Nyt hän salli Sakrin laskea käden kaulalleen ja sillä tavalla he istuivat koko valoisan juhannusyön, kuunnellen lintujen laulua ja omien riemuitsevien sydäntensä sykintää.

Ei peljännyt Karuliina enää virkanappien hukkuista. Painausi vain Sakria lähelle ja hymähteli hiljaa.

Juopuneetkin olivat asettuneet. Kylä lepäsi hiljaisena. Käki vain kukkua helskytti. Sakri ja Karuliina rupesivat ennustelemaan käen kukunnan mukaan.

— Katsotaanpas, montako lehmää me saamme, sanoi Karuliina.

Käki kukkui viisi kertaa. Viisi lehmää siis.

— Mutta katsotaanpas, montako lasta me saamme, kuiskasi Sakri Karuliinan korvaan käen kukunnan välillä.

Käki rupesi helskyttämään täysin rinnoin. Se kukkui neljätoista kertaa.

— Siinä on ipanoita, sanoi Sakri muhoillen, mutta Karuliina kätki kasvonsa esiliinaan.

— Mitenkäs ne kaikki viidellä lehmällä elätetään? kuiskasi hän.

— Pyydetäänpäs lisää. No nyt!

Sakri rupesi laskemaan. Käki kukkui neljätoista kertaa taaskin.

— Katsopas ... rikkaita meistä tulee: yhtä monta lehmää kuin tenavaakin!

Niin he arvuuttelivat milloin mitäkin ja hauska heillä oli. Sakria toisinaan piinasi, kun hän muisti virkavelvollisuuttaan. Mutta hän lohduttautui sillä, ettei ollut tahallansa joutunut sitä laiminlyömään. Ja olihan onni onnettomuudessa, että Karuliinan kanssa oli asioista sovittu molemminpuoliseksi tyytyväisyydeksi.

Kun aamu tuli, rupesi Sakri ladon seinän raosta huhuilemaan pihalle. Nyt muistutti hänen äänensä käen kukuntaa. Poikelan emäntä tuli avaamaan.

— No kylläpä nyt! Karuliinaa on haettu ympäri kylää eikä kellään aavistustakaan, että tämä täällä poliisin kanssa kuhertelee kaiken yön. No, voi minun päiviäni!

Mutta Sakri rypisti kulmiaan ja kysyi tuimasti:

— Onko ketään puukotettu viime yönä?

Ei sanonut emäntä kuulleensa. Mitä lienevät humalaiset remunneet kankaalla, männikössä, mutta vakavampia vammoja ei liene sattunut kenellekään.

— Minulle se kuitenkin sattui kelpo kolaus, lausui Sakri naurussa suin.

— No mikä nyt...?

Poikelan emäntä oli yhtenä kysymysmerkkinä.

— Tämä Karuliina Torrakansuu on nyt minun kihlattu morsiameni.

Poikelan emännällä levisivät silmät suuriksi.

— No, voi minun päiviäni! Minähän olenkin aina sanonut, että saa vielä Sakrikin eukon, kun kohdalle sattuu. Ja nyt sattui! Herra hyvästi siunatkoon ja onneksi olkoon!

Vesissä silmin kättelee Poikelan emäntä nuorta paria.

— Ja nyt, emäntä, kahvipannu tulelle ja sitten nimismieheen raporttia tekemään, sanoi Sakri puistellen heinänkorsia takkinsa liepeistä.

— Ja sitten Karuliinan kanssa pappilaan!

Nuori pari astuu onnellisena Poikelan emännän perässä pihan poikki pirttiin.

*Erkki-Antti Juhon-
pietin näky*

Erkki-Antti Juhonpieti, puhuvainen mies, ajeli Muonionjoen vartta alaspäin ja oli sangen murheellinen. Illalla kesken seurojenpidon oli Muoniovaaraan tuotu sana, että Laestadius oli kuollut. Se oli iskenyt kuin salama kirkkaalta taivaalta ja herättänyt voimallisen valitushuudon seuraväen keskuudessa Muoniovaaran avarassa pirtissä. Seurat oli täytynyt lopettaa, sillä murheen ääni ei ollut lakannut kuulumasta, vaikka Erkki-Antti oli odottellutkin jonkun aikaa. Päinvastoin se oli yltynyt heti, kun hän vain oli sanankin sanonut. Lopuksi oli liikutus vallannut saarnamiehenkin, niin ettei hän olisi saattanutkaan puhua, vaikka olisi halunnutkin. — Seuraväen mukana lähti murheen sanoma lentämään ylt' ympäri laajan kivelion. Se oli yks' kaks' Suomen puolella, poikki »väylän», liittyen siellä kauppiaan pihalla kuormiaan laittele-

van ylimaahan miehen matkaan ja kulki hänen rai-
dossaan kohti tunturiseutuja porontiu'un soudessa
ja poronkoparan naksuessa.

Kuka nyt paimentaisi Kristuksen laumaa? Se
kysymys askarrutti Erkki-Antin mieltä hänen hil-
jaa ajellessaan Muonionjoen vartta alaspäin.

Hän oli lähtenyt yötä myöten matkaan. Ei ollut
saanut enää aikaansa kulumaan, — ei vaikka mikä
olisi ollut. Oli tuntunut niin turvattomalta. Oh,
hyvänen! Poissa oli paimen, uskollinen ja rakas.
Kuka kaitsisi Kristuksen laajalla asuvaa laumaa?

Ihmeelliset olivat Herran tiet. Nyt kun juuri
olisi tarvittu väkevää kättä, tempasi Herra aposto-
linsa pois. Ihmisajatuksen mukaan ei Pajalan ro-
vasti olisi saattanut sopimattommalla ajalla
kuolla. Riitoja oli syntynyt tuossa ennen niin yksi-
mielisessä joukossa. Niitä olisi pitänyt sovittaa sa-
nan voimalla. Mutta nyt oli tukipyylväs poissa Her-
ran temppelistä. Kuka kannattaisi nyt sen korkeata
kattoa, joka kaartui Lapin tunturiseutujen yli kuin
ihana talvinen taivas?

Niin... komea oli nytkin nähdä talvinen ava-
ruus. Taivas tähtipeitteessään oli valtava. Niin
kulki linnunrata korkealla kuin autuaiden henkien
saatto...

Erkki-Antin ajatukset vaelsivat elettyjen vuosien vaiherikkaita taipaleita, silloin tällöin pysähtyen jonkun tärkeämmän tapahtuman kohdalle. Kuka olisi uskonut, että hänestäkin, tämän maailman matista, tulisi kristitty ja vielä puhuvainen mies, suuren rovasti Laestadiuksen työkumppani Herran viinimäessä. Niin — ihmeelliset olivat Herran tiet. Oli hänkin yrittänyt tämän maailman syntikaivoista janoansa sammuttaa, mutta ei ollut kuolematon sielu tullut tyydytetyksi. Ei tyytynyt, ennenkuin pääsi verisen kuninkaan syliin . . .

Monta monituista kertaa oli hänkin rakkaan vaimon kanssa seuramatkoja ajellut. Ne olivat olleet kuin kuninkaallisissa vaunuissa kulkua monivärisiä kukkia kasvavan maan yli. Kaikkialla olivat ovet avoinna Herran sanansaattajien sisälle käydä. Synnin linnoitukset menivät nurin, niin että humisi ja armon aurinko nosti teräänsä yhä korkeammalle.

Mikä se oli näissä seurakokouksissa, joka antoi niille niiden viehättävän leiman, — niillekin, joita hän oli yksin pitänyt? Erkki-Antti oli sitä monta kertaa mietiskellyt, mutta ei ollut päässyt selvyteen. Nyt hän sen käsitti. Se oli rovestin, tuon voimakkaan miehen henki, joka näkymättömänä

leijaili näiden pohjoisten seutujen yllä. Se oli ro-
vastin henki, joka osasi itseensä sulattaa tämän
jylhän luonnon monenkarvaiset vaihtelut, ihmisten,
näiden alkuperäisten luonnonlasten yksinkertai-
sen, mutta silti niin peräti viehättävän ajatus-
maailman, talvisten metsien uhkaavan pimeyden
ja yöttömän, kirkkaan lapinkesän salaperäisen
tenhovoiman. Rovasti-vainaja oli ollut kuin hei-
jastin, peili, joka kokosi kaiken tuon itseensä, huo-
kuen sen sitten ympärilleen vielä moninkertaisem-
pana — varsinkin silloin kuin hän saarnasi. Kuka
olisi osannut kauniimmin puhua pikkulintujen li-
verryksestä kesäisen koivun oksalla tahti kalasirkko-
jen iloisesta pulinasta vedenkalvossa. Kuka olisi
osannut kaunopuheisemmin kuvata päivän loputto-
man kirkkauden taikka yön äärettömän pimeyden.
Rovasti-vainajan erinomainen kyky puhua verta-
uksilla, joiden aiheet oli otettu tämän salaperäisen
Lapin elämästä, ihmis- ja eläinmaailmasta, oli an-
tanut erikoisen tenhon hänen saarnoilleen. Nyt
muistelivat ihmiset tunturitaloissa hänen puheitaan,
aprikoiden, oliko hän tarkoittanut saivokaloilla
Kaaresuannon virkakuntaa — erityisesti voutia —
vai yleensä maailman herroja. Erkki-Antti kallis-
tui jälkimmäisen otaksunan puolelle. Maailman

herrat eivät sanan verkossa pysyneet . . . paremmin kuin saivovesien hauit. Nekin repivät verkon rikki, aiheuttaen siten pyytäjälle mielikarvautta.

Todellakin — rovasti-vainajan henki ja olemus oli antanut tälle kristillisyydelle sille ominaisen veto-voiman. Se oli läsnä joka paikassa . . . tämä rovas-tin henki . . . minne vain tultiin. Se kyyristeli maailman lasten pirttien nurkissa sarvet päässä . . . koparajalkaa kapsutellen, mutta jumalan lasten pöydän päässä se pukeutui Vapahtajan hahmoon, lohdutukseksi murheellisille Emauksen tien opetuslapsille . . .

Erkki-Antti oli syvästi murheellinen. Hän suri vilpittömästi rovasti-vainajan kuolemaa. Mutta hänellä oli toinenkin huoli.

Hän muisteli viimeistä keskusteluaan rovasti-vainajan kanssa. He olivat istuneet Saivomuot-kassa Saivon Petterin pienessä, hiljaisessa kamarissa. Pöydällä oli palanut porsliinikupuinen lamppu, valaisten vaisusti huoneen vaatimatonta kalustoa. Rovasti-vainaja oli istunut pöydän päässä syviin mietteisiin vaipuneena. Silloin hän oli esittänyt kysymyksensä, josta keskustelu oli alkunsa saanut.

Saiko Raamattua selittää historiallisesti vai oliko kaikki vertausta vain?

Muutamien puhuvaisten miesten kanssa oli kysymyksestä viime aikoina tiukasti väitelty. Oli toisia, jotka seisoivat vertauksen puolella, toiset taas vastustivat sen yksinomaista sovelluttamista. »Siitä on sieluille vaara», sanoivat he.

Rovasti-vainaja oli katsonut häntä pitkään kuin muista maailmoista. Hänellä oli sellainen omituinen tapa ja se oli aina tehnyt Erkki-Anttiin kummallisen, oudon vaikutuksen. Oli, kuin olisi iankaikkisuus siivillään koskettanut häntä.

»En tiedä», oli hän viimein vastannut. »Olen itsekin sitä kysymystä monesti aprikoinut. Minun täytyy tunnustaa, etten tiedä...»

Mutta yht'äkkiä hän oli innostunut puhumaan. Hänen katseensa oli kirkastunut, otsalla oli säteilyt päivä. Hän oli istunut pöydän päässä kuin ilmielävä vertaus — vertaus miehestä, joka mielenmäsennuksesta ja pettymyksistään huolimatta laski henkensä lentoon.

»Minä rakastan vertausta. Se on kuin lokki, joka kauniina kaartele meren ulapan yllä. Silloin tällöin se pyyhkäisee siivellään vedenpintaa... Niin kaarteleo vertauskin ihmiselämän yllä. Ja vähä väliä se löytää liittymäkohtia itse tosi elämään. Sellaisina hetkinä tulevat sielut lohdutetuiksi...»

Hän oli kuunnellut henkeä pidättäen. Rovasti-vainaja oli puhunut kauniisti, lennokkaasti. Hän oli runoilija, tuo lyhyt, tanakka mies, jonka pitkänsoikeilla kasvoilla kajasti toisinaan taivaallinen kirkkaus . . .

Mutta — sielujen vaara? Miten oli sen asian laita?

Rovasti-vainaja oli jälleen vaipunut mietteisiinsä. Hän ei ollut vastannut mitään. Silloin tällöin hän oli vain pudistanut päätään ja mutissut jotakin itseksensä. Erkki-Antti ei ollut päässyt selvyyteen, mitä hän oli tarkoittanut.

Mutta siitä oli ennen kaikkea saatava selvä. Koi-tuiko sieluille vaaraa vertauspuheen yksinomaisesta Raamatun tekstiin sovelluttamisesta vai ei? Se oli tärkeä kysymys, tärkeimmistä tärkein. Se oli elin-kysymys kerrassaan. Hän, Erkki-Antti Juhonpieti, oli saarnaaja ja hänen oli kerta seisottava ikuisen Tuomarin edessä vastaamassa sieluista, joille hän täällä, näitten maitten päällä oli elämän sanaa julistanut.

Hän riuhtaisi hevosensa juoksuun. Se nosti päänsä pystyyn ja korskahteli pahaenteisesti. Erkki-Anttia puistatti. Tuntui, kuin olisi kivelio ollut täynnä hiipiviä olentoja, jotka hakivat jotakin. Mitä ne hakivat? Vastausta hänen sydäntänsä polttavaan kysymykseen.

Erkki-Antti katsahti taaksensa. Hänestä näytti, kuin astuskelisi hänen perässään hirmuisen pitkä mies, jolla oli naavainen parta ja lumikinos pään päällä. Jättiläinen viittoi ja huitoi käsillään. Missä on Laestadius, johtajamme, joka vei meidät taisteluun synnin valtoja vastaan? Olemme taas vangitut vertauksen vuoreen ja voimia vailla. Tuskin jaksan heittää tämän kinoksen sinne saakka... Ja ennen löin tainnoksiin tuvan täyden kansaa yhdellä käden liikkeellä vain. Minun nimeni on Hurmio...!

Jättiläinen otti lumikinoksen päänsä päältä ja heitti sen Erkki-Anttia kohti. Tämä huudahti, ollen saada halvauksen siinä paikassa. Hänen niskaansa putosi valtainen lumimöhkäle.

Sen verran ehti Erkki-Antti kuitenkin huomata, että lumimöhkäle oli pudonnut männyn oksalta, jonka alitse hän juuri ajoi. Hevosen pää oli sattunut siihen ja pannut oksan heilumaan. Se ehti parahiksi pudottaa lumensa Erkki-Antin niskaan.

Erkki-Antti pudisti lumen päältään ja löi hevosta selkään. Hän oli kuin kuoleman hädässä. Kylmiä vesipisaroita valui pitkin selkäpiitä ja otsalle kihositus hiki. Onneksi poikkesi tie joelle, pois pahaenteisistä metsästä. Erkki-Antti hengähti helpoituk-

sesta. Täällä oli parempi ajaa, kun oli tasaista ja muutenkin väljempää.

Metsän takaa kohosi esiin kuun laita suurena, veripunaisena, valaen kelmeää hohdettaan pitkin joen uomaa.

Kuka johtaa Herran seurakuntaa tässä kauhujen maassa? ajatteli Erkki-Antti, suistaen hevosensa juoksuun. Kuka antaisi vastauksen tuohon sydäntä polttavaan kysymykseen? Vertaus, vertaus! Oliko kaikki vertausta vain, vai eikö ollut...? Erkki-Anttia puistatti. Hän halusi mitä pikimmin päästä lähimpään taloon, sillä äskeinen näky oli järkyttänyt häntä suuresti.

Mutta taloon oli vielä matkaa. Kuu nousi ylemmäs, valaisten nyt kirkkaasti jokilaakson. Metsä seisoi synkkänä molemmilla rannoilla. Puut olivat kuin vartiota pitäviä vainajia. Oli suunnilleen puolen yön aika Otavan asennosta päättäen. Erkki-Anttia raukaisi. Hän vaipui unenhorroksiin ja näki näyn.

Jokea pitkin taivalsi mahdottoman pitkä jono miehiä valkoisissa kaavuissa. Etumainen oli noin puolen kilometrin päässä, mutta jälkihäntää ei vielä näkynyt. Se hävisi joen mutkaukseen.

Kulkue läheni. Nyt erotti Erkki-Antti jo etu-

maisen kasvonpiirteetkin. Se oli pitkätukkainen mies, kaksijakoisine partoineen, ja sen otsasta lähti kaksi voimakasvaloista sädekimppua, jotka halkaisivat ilmaa kuin pyrstötähden häntä. Yks' kaks' oli Erkki-Antti kääntävinään tiepuoleen ja pitelevinään turvasta kiinni hevostaan, joka pakkasi korskahtelemaan. Hän paljasti päänsä ja pudotti lakkinsa jälle jalkainsa juureen.

Etumaisena kulki Mooses laintaulut kädessä. Erkki-Antti tunsii latinaiset kirjaimet ja hänen päänsään vilahti kysymys: »Mitä Jumala kaikista näistä käskyistä sanoo?» Hän ei olisi osannut siihen vastata, vaikka hänet olisi siihen paikkaan tapettu.

Moosesta seurasi Aaron ylimmäispapillisessa puvussaan, otsallaan kultainen kilpi, jossa seisoii: »Herralle pyhitetty». Kädessä hänellä oli viheriöitsevä sauva, jota kiersivät monenväristen kukkien varret, hennot kuin elämänlanka. Erkki-Antti ihmetteli, etteivät ne olleet pakkasessa paleltuneet, mutta sitten hän muisti, ettei Herralle ollut mitään mahdollontaa. Hän vei kätensä päälle kuin tervehtiäseen ja Aaron katsoi häntä, aivan kuin olisi tahtonut sanoa: »Katsopas, millaista pappispukua minä kannan ja sinä tuomitset Korpilompolon papin sini-punervan messukasukan ja sanot sen olevan paavia.»

Erkki-Antti katseli kalpeana ohitseen liukuvaa kulkuetta. Kylmät väreet kulkivat pitkin selkäpiitä ja toisinaan hänestä tuntui, kuin olisi alaleuka lähtenyt sijoiltaan. Siinä marssi ohitse kummannäköisiä eläimiä, jalat paksut kuin sahatukit ja pitkät koukeroiset kärsät . . . ja hännät lyhyet kuin hänen Matarengista ostamansa riimuruoskan kieli. Muutamat niistä katsoivat häntä pienillä, syvältä nahkاپoimujen välistä kiiluvilla silmillään. Ne olivat sotaelefantteja ja ne kantoivat selässään torneja, joissa istui miehiä, jouset valmiina ampumaan. Eläinten otsalla riippui samanlaisia punaisia tupsuja kuin Pajalan kauppiaan salinsohvan päissä. Erkki-Antti muisti, kuinka hän kerran saarnatesaan oli nimittänyt niitä paholaisen hännän töyhdoiksi ja hänen polvensa valahtivat selittämättömän heikoiksi . . .

Yhä vaelsi kulkue eteenpäin kuun kelmeässä valossa. Se oli äänetöntä joukkoa, jossa kulkivat kaikki Israelin kansan johtomiehet, tuomareista viimeiseen profeettaan asti. Hevonen korskui ja päristeli sieraimiinsa ja häntä itseään pelotti niin, että rintaa ahdisti.

Mutta nyt lähestyi kulkueen loistokohta. Vapahtaja itse kulki siinä apostoleineen ja kuunvalo

loi kirkkaat sädekehät heidän päänsä ympärille. Erkki-Antti oli vaipuvinaan polvilleen jälle ja pitelevinään molemmin käsin riuhtoilevan hevosen marhaminnasta kiinni. Vapahtaja käänsi kasvonsa hänen puoleensa ja hänen silmistään loisti lempeä nuhde: Mitäs murehdit, Erkki-Antti Juhonpieti? Minä olen A ja O, alku ja loppu! Minä johdatan kaikkia, jotka edelläni kulkevat ja viittaavat tien jäljessä tuleville. Sotaelefanteista ja torneissa istuvista jousimiehistä alkaen viimeiseen taivaltaajaan asti kaikki tottelevat käskyjäni. Minä olen A ja O, alku ja loppu! Ja samassa Vapahtaja viittasi kädellään eteenpäin ja katso: ilmojen halki lensivät nuolet sotaelefanttien torneista. Kuului jousenjäsentien helinä, aivan kuin olisi tuhansittain jääpalaasia särkynyt hevosen kavioiden alla. Joka ilman suuntaan lensivät nuolet viuhuen kuin tiheät tiirparvet ja Vapahtaja sanoi: »Ne ovat pelastuksen nuolet syntiä ja saastaisuutta vastaan! Saarnaa rohkeasti, sinä ja sinun veljesi, sillä minä olen päättänyt voittaa koko Hämäryyden maan ja minä olen sen tekvä.»

Viimeisenä astui rovasti-vainaja. Hänen kasvoiltaan loisti kirkkaus, joka sai Erkki-Antin sydämen lämpimästi sykkimään. Rovasti-vainaja näytti on-

nelliselta. Hän kulki nutukkaissa*) peski päällä ja hänen otsallaan helmeilivät hikipisarat kauniina kuin kallisarvoiset jalokivet. Erkki-Antti ojensi kätensä häntä kohti ja rovasti-vainaja pysähtyi.

»Jumalan terve! Kaikki on vertausta — alusta loppuun saakka. Kulukoon sinun elämäsi selitysten etsimisessä, niinkuin minunkin kului. Jumalan terve! . . .»

Erkki-Antti Juhonpieti havahtui ja katseli ympärilleen. Mitä, nukkunutko hän olikin? Oliko kaikki hänen äsken näkemänsä ollutkin vain unta —? Hän tapaili lakkiaan; se oli pudonnut. Hevonen asteli korskahdellen jäärykkiöiden keskellä, jotka helisten murtuivat sen kavioiden ja reenjalasten alla. Edessäpäin pauhasi koski, Aareanköngäs. — Hän oli unen horroksissa ajanut väärään ja nyt oli kiire pysäyttää ja löytää oikea tie.

Erkki-Antti käänsi varovasti ympäri. Hevonen lähti palaamaan entisiä jälkiään. Se säikkyi kosken kuminaa ja kavioidensa alla murtuvien jääpalasten helinää. Jonkun hetken päästä löytyi tie ja lakkikin. Erkki-Antti oikaisi joen oikeanpuoleiselle rannalle. Oli Jumalan onni, ettei hän ollut ajanut koskeen.

*) Poronahkakengät.

Kuu paistoi täydeltä terältään. Joella oli valoisaa kuin päivällä. Aareanköngäs pauhasi juhlallisesti. Se olikin ainoa ääni — kavionkopsetta lukuunottamatta — joka rikkoi öisen hiljaisuuden.

Erkki-Antti tunsu ihmeellisen rauhan täyttävän rintansa. Taivaallinen vanhin oli lohduttanut häntä hänen suuressa murheessaan. Ei ollut Kristuksen lauma yksin jäänyt, vaikka johtaja olikin kuollut. Ylipaimen itse piti siitä huolta. Eikö hän ollut äsken unessa ilmestynyt ja lausunut hänelle rohkaisevia sanoja. »Nämä ovat pelastuksen nuolet syntiä ja saastaisuutta vastaan...» Ja nyt oli rovasti-vainaja antanut hänelle vastauksen hänen kerralliseen kysymykseensä: — Kaikki on vertausta alusta loppuun saakka, Aaronin sauva ja sotaelefantit, tornit niiden seljässä ynnä jousilla varustetut miehet. — Haudan tuolla puolen, kirkkaammassa ilmassa, oli asia rovasti-vainajalle selvinnyt.

Nyt hänen oli hyvä itseään puolustaa vastustajia vastaan. Ne olivat nauraneet hänelle, kun hän puhuessaan Jesajan kolmannelta luvusta oli selittänyt »kaulakoorlun» kristiveljen tahi -sisaren kaulaamiseksi syntejä tunnustettaessa ja synnin päästöä annettaessa. Se oli hänen mielestään oikea ja totinen kaulakoorlu, jota uskovainen hengellisenä ko-

ristuksenaan käytti. Nyt hän oli saanut siihen vahvistuksen äskeisestä näystä.

Kuu paistoi leppoisasti. Kuin aamuvirkkuna ajeli Erkki-Antti menemään. Edessään näkyi jo Aarean talo, mutta hän ei nyt halunnut poiketa sinne. Häntä ympäröi väkevä turvallisuuden tunne. Hän ei kaivannut ihmisten läheisyyttä.

Hän oli nähnyt näkymättömän maailman ja saanut uuden elämän rohkeuden...

Vanha kirkoväärti

Jokaisen, joka tunsu Tenomuotkan vanhan kirkkoväärtin, täytyi myöntää, että hän oli hyvä mies. Niin lempeää ja ystävällistä vanhusta ei joka päivä tapaa. Kävelipä hän kyläntiellä tai istui papin virka-huoneessa, oli hänellä aina tuo tuttu, hyväntahtoinen hymynsä. Ja kaikki vastoinikäymiset samoin kuin yleensä asiat, joissa toiset pinnistivät järkeään, hän kuittasi murahtamalla: »Sepä kumma!»

Hän oli kookas mies, melkein kolmikyynäräinen. Nuorempana hän lie tuon mitan täyttänytkin, vaikka vanhemmuuten olikin käynyt kumaraan. Silmät olivat pienet kuin karhulla ja kirkkaat, nenä suuri, uljaasti ulkoneva. Kasvot olivat sileiksi ajellut, leuka vahva ja jäykkä. Otsa sitävastoin oli matala, niin matala, että se, hänen istuessaan pää takakenossa, melkein peittyi tuuheiden kulmakarvojen taa. Ääni römähteli kuin haudasta, mutta siinä soi

rauhottava, ystävällinen sävy, jota lapsikin mielihyvikseen kuunteli. Siinä ilmeni vanhan kirkkoväärtin sydämen hyvyys.

Kun näki hänet sunnuntaiaamuna astelevan kirkkoon juhlallisena ja arvokkaana, ei olisi luullut, että hän joskus olisi keveästi elänyt. Mutta olipas — olipas hän nuoruudessaan ryypännyt ja vahvanlaisesti vielä . . . Silloin hän ei tavallisesti ollut pysynyt kotona, vaan oli lähtenyt nimismieheen kylään. Hänelle oli tullut aina herrastuuli sillä päällä ollessaan. Hän oli näet lähtenyt juttelemaan laeista ja asetuksista, sillä hänet oli vasta valittu lautamieheksi . . .

Kukaties hän olisi näillä retkillään kauvemminkin viipynyt, jollei Leena, hänen tiuskea vaimonsa, olisi joka kerta valjastanut hevosta ja lähtenyt miestänsä hakemaan. Silloin oli kirkkoväärti saanut tehdä tuttavuutta lakien ja asetusten kanssa, sillä Leena oli heläytellyt häntä korville, niin että raitti oli soinut. Mutta tyynesti oli kirkkoväärti kohtaolonsa alistunut. Hän oli vain sanonut: »Sepä kumma!»

Leena-täti — niinkuin häntä kylän kesken yleisesti kutsuttiin — kertoi tästä vielä vanhoilla päivilläänkin. Hän oli omasta mielestään kasvattanut

miehensä ja tehnyt hänestä esimerkiksi kelpaavan. Hän kyllä sai vähän kerskuakin. Kukapa tiesi, millainen tästä kirkkoväärtistä olisi tullut, jollei hän olisi ottanut ohjaksia käsiinsä. Juoppo ja renttu, Herra varjele! Mutta hän, joka oli kerran tämän Muotkan Kallen ottanut, vaikkei sen lukutaito ollut niin häävi ollutkaan, hän piti huolen, että Kalle pysyi miehenä. Ja pysynyt olikin. Sillä yhtään askelta ei kirkkoväärti ottanut hänen tietämättään.

»Sepä kumma!» sanoi Setä-Kalle, sillä se oli hänen nimensä kylän kesken.

»Vai oletko ottanut?»

Sepä kumma! Tiesikö Leena-täti siitäkään, kuinka hän kerran Ruijasta palatessaan satoi poron tienviitään kiinni, otti rommiankan ¹⁸⁸⁷ahkion keulasta ja selälleen heittäytyen tyhjensi sen yhdellä kertaa? Pul-pul-pul! oli anka pannut vain.

Setä-Kalle nauroi kyyneleet silmissä. Se oli hänen vastavetonsa Leena-tädin kertomukseen ja se vedettiin säännöllisesti joka kerta, kun »täti» viittasi vaikutusvaltaansa.

Mutta — siitä oli aikoja kulunut. Ei ollut Setä-Kalle enää vuosikymmeniin väkeviä viljellyt. Ja hyvässä sovussa hän oli elellyt Leena-tädin kanssa.

Tämä piti miehestään hyvän huolen. Joka sun-

nuntaiaamu ennen kirkkoonmenoa hän kampasi tämän pään. Setä-Kallella oli nimittäin niin tavattoman karhea tukka, ettei sitä tahtonut saada taipumaan millään. Mutta Leena-tädillä oli keinot. Hän laittoi sokerivettä, kasteli sillä Setä-Kallen pään ja jopa pysyi tukka järjestyksessä. Se oli niin sileä, että ihan kiilteli.

Kaksi punaista nenäliinaa palttoon ylätaskussa ja talvella punaiset kirkkovanttuut kädessä kirkkoväärti suuntasi kulkunsa pappilaan. Hän oli aina ollut hyvissä väleissä pappilan väkien kanssa, papinrouvain olletikin. Hän osasi puhua niin maakaristi, että näiden oli pakko nauraa ja kahvittaa häntä. Pakkoko? Oh, he kyllä tekivät sen sangen mielellään, sillä he olivat pitäneet kirkkoväärtistä kaikki.

Istuttuaan keittiössä hyvän hetken ja ryypättyään pari, kolme kuppia kahvia, asteli Setä-Kalle »papan» puolelle — papin virkahuoneeseen. Siellä hän istahti vanhalle paikalleen sohvanurkkaan ja latasi suuripesäisen piippunsa. Ja sitten haasteltiin. Toiset papit olivat olleet kovin raskaita puhutella; niitten kanssa ei ollut päässyt juuri mihinkään. Jotavastoin toisten kanssa luisti juttu kuin itseltään . . . »Kevät se taitaa tulla?» »Sepä kumma . . .

tuleepa tietysti kun kerkeää.» »Joko teillä on heinät kotona?» »Ei ole vielä kaikki . . .» »Taitaa keli loppua . . .» »Sepä kumma . . . yhtä hyvin loppuukin . . .» Ja sitten toi palvelija kahvin sisään ja tarjosi. Milloin se oli Rikun Helmi Vuontisjärvestä, milloin Markkinan Fiina . . . mutta yhtä kohteliaasti he kantoivat tarjottimen hänen eteensä ja niisasiivat. Se oli Setä-Kallesta suurenmoista . . .

Tulipa sitten kirkkoon-lähtöaika. Papin perässä asteli Setä-Kalle kirkkomäkeä ylös, suntion soitellessa papinkelloja. Ne eivät olleet suuret nämä Tenomuotkan kirkonkellot, mutta niitä oli sentään kaksi. Lainiossa, naapuriseurakunnassa oli vain yksi — vaikka suurempi tosin, mutta sittenkin vain yksi, ja siitä eivät lainiolaiset kestäneet kuulla puhuttavan. Setä-Kalle se näin jutteli papille ja naureskeli. Hänestä oli alentavaa, että Tenomuotka oli Lainion kappeli. Itsenäinen pitäjä se olisi saanut olla . . . varallakin . . .

Niin saapuivat he sakaristoon ja kumartuen kumpikin eri nurkkaan päin veivät lakin silmilleen. Se oli jumalanpalveluksen hiljainen alkua. Mitä lie pappi rukoillut tuona vähäisenä hetkenä, jolloin hän seiso i nurkkaansa päin kumartuneena, sitä oli vaikea sanoa. Mutta kirkkoväärti ei ehtinyt muuta

kuin syvään huokaista. Sekin tuntui sentään juh-
lalliselta. Ja sitten . . . niin sitten hän auttoi kap-
paa papin selkään ja sitä tehdessään tavallisesti
virkahti, monesko asianomainen oli järjestyksessä
hänen palvelusaikanaan, sekä kertoi muhoillen,
kuinka lukkarille oli kerran tullut »korput» tässä
samaisessa hommassa.

»No minkälaiset?» kysyi pappi tavallisesti, vaikka
hän kyllä jo tunsii tapauksen.

Joo . . . oli pannut kapan — nurinpäin!

Pappi hymyili ja kirkkoväärti hymyili, hymyili-
vät vielä silloinkin, kun lukkari tuli virsiä hake-
maan. He olivat yhtä mieltä siitä, että se oli ollut
auttamaton virkavirhe, josta olisi ollut huonot seu-
raukset, jos vain joku olisi »riimaissut» konsistorioon.
Mutta — kukapa tenomuotkalaisista sellaiseen ru-
pesi, siivoja kun olivat; ja sitäpaitsi he pitivät luk-
karistaan . . .

Jumalanpalveluksen aikana seurasi Setä-Kalle
uskollisesti papin toimintaa alttarilla. Hän oli vuo-
sien varrella kokenut, että pappikin saattoi erehtyä
ja tulla hajamieliseksi. Sepä kumma! Milloin sattui
unohtumaan virsikirja, milloin ehtoolliskalkki ja
silloin oli Setä-Kallen luonnollisesti se tuotava.

Olipa kerran Päklunti-papilta unohtunut nenä-

liinakin kotiin. Ja sanomattakin on selvä, kuinka piinallisessa asemassa hän oli ollut, kun oli alituisen täytynyt niiskauttaa. Kesken alttaritoimituksen oli kirkkoväärti ojentanut hänelle punaisen nenäliinan; hänellä oli sattunut olemaan kaksi. Ja epistolan lukemisessa oli silloin tullut pitkä py-sähdys, kun pappi oli niistänyt nenäänsä. Mutta se ei ollut yhtään häirinnyt — pikemmin painvas-toin, sillä se oli sattunut sangen sopivassa kohdassa. Juuri kun pappi oli lukenut Heprealaisepistolan kahdennestatoista luvusta: »Silloin hänen äänensä järisytti maata . . .» silloin oli niistämisikohtaus sat-tunut. Ja kuten sanottu — se oli tehnyt juhlanan vaikutuksen. Kirkko oli kajahtanut kuin olisi ukko-nen jyrähtänyt ja niistämisen jälkeen olivat ihmi-set istuneet hiljaa kuin hiiret. — Siitä sunnuntaista alkaen ei Setä-Kalle koskaan lähtenyt kirkkoon il-man kahta nenäliinaa. Hän luki virkavelvollisuuk-siinsa olla näin varustettu, sillä hän oli havainnut, että hänestä riippui sangen suuresti, kuinka kirkko-toimista kulloinkin suoriuduttiin.

Niinkuin kerrankin, kun Puumi-papin lapset te-kivät kirkkopahennuksen.

Oli ollut iltakirkko kesällä. Puumi-papin lapset olivat olleet kirkkomäessä marjoja poimimassa.

Juuri kun Puumi-pappi valmistautui nousemaan saarnatuoliin, huomasiivat lapset sakariston ikkunasta isänsä ja päättivät pyrkiä kirkkoon. Pastori oli ollut parhaillaan lukemassa tekstiä, kun sakariston oven takaa oli ruvennut kuulumaan tavaton jymy. Ovea potkittiin oikein joukolla ja kesken papin lukemisen kajahti kolmesta, neljästä lapsenkurkusta: »Isä, päästäkää meitäkin!» Lukkari oli hymyillyt, kirkkoväki oli hymyillyt, mutta se, jota ei ollut hymyilyttänyt, oli pappi. Hän oli keskeyttänyt tekstin lukemisen ja huomauttanut kirkkoväärtille, joka sillä kertaa oli sattunut istumaan kirkossa: »Ehkäpä kirkkoväärti villii niitä hiukan.»

Setä-Kallemalle ei ollut tarvinnut kahdesti sanoa. Hän oli lähtenyt sakaristoon ja päästänyt papin lapset sisään. Hän oli luullut, että he siten paremmin rauhoittuisivat. Mutta se oli ollut yksi niitä harvoja kertoja, jolloin Setä-Kalle oli täydellisesti erehtynyt.

Papin lapset olivat olleet aika veitikoita. Mitä suuriäänisimmin he olivat ilmaisseet ilonsa sakaristoon pääsemisen johdosta. Kirkkoväärtin oli pitänyt panna kaikki taitonsa liikkeelle hillitäkseen heitä. Nelivuotias poika etenkin oli ollut vaikeasti käsiteltävä. Hän oli heti ruvennut kättämään kirkko-

väärtin takkia; hän halusi käydä aikaihmissen vaateissa. Mikäs auttoi muu kuin antaa, sillä Setä-Kalle oli lapsirakas. Mutta ei sillä hyvä. Poika oli tahtonut saappaat myös. Kirkkoväärti oli aluksi pannut vastaan, mutta kun poika oli karjaissut: »Ei se näytä miltään ilman kenkiä!» oli hänen täytynyt taipua. Niin oli siis poika saanut saappaatkin. Mutta — sillä aikaa kuin hän oli tyttöjä tynnytellyt ja ollut parast'aikaa kiinniottamassa muuatta, joka kiipesi saarnatuolin rappusia ylös, oli poika livahtanut kirkkoon. Ennenkuin Setä-Kalle ehti huomatakaan, seisoi tämä jo kuorissa ja vatsaansa pullistaen huusi isälleen saarnatuoliin: »Katsokaapa, minulla on Setä-Kallen takki ja saappaat!» Lukkari oli hymyillyt, kirkkoväki oli hymyillyt, mutta pappi oli sanonut äkkiä amenen ja tullut saarnatuolista alas.

Hän oli ollut hirveän vihassa ja uhannut Setä-Kallea käräjillä. Sellaista ei oltu vielä koskaan kuultu. Ei siis ihme, että Setä-Kallekin oli hiukan tulistunut.

»Ne ovat papin lapsia! Mitäs laki siitä sanoo?»

Pappi oli tuuminut hetken ja perääntynyt. Totta — ne olivat hänen lapsiaan, jotka olivat aiheuttaneet kirkkopahennuksen. Lailla ei olisi muuta teh-

tävää kuin todeta se, samoin kuin kirkkoväärtin tarmokas yritys lasten kurissapitämiseksi. Sakariston ovelle kerääntynyt kansa oli puolestaan todennut, että Setä-Kalle seisoi sukkasillaan, ilman takkia, ja että papin poika pasteeraili edestakaisin ja toimitti: »Setä-Kalle antoi, kun minä uhkasin huutaa.» Ei siis ollut auttanut papin muu kuin kauniisti perääntyä ja pyytää Setä-Kallelta anteeksi.

Mutta — se oli ollutkin ainoa kerta, jolloin Setä-Kallen ja papin välille oli epäsopeutta sattunut. Eikä tämäkään ollut kauvan kestänyt. Hyvissä väleissä oli eletty ja erohetkenä vuodatettu katkeria kyyneleitä molemmin puolin.

Seitsemää pappia oli Setä-Kalle palvellut — puhumattakaan välipapeista. Hyvin hän muisti heidät. Hänen nuorra miehenä ollessaan oli ollut pappina Alanus, jonka rouva oli kerran unohtanut helatorstain ja kehrännyt täyttää päätä, kun kirkkoväärti oli tullut pappilaan. Niin olivat sulaneet päivät toisiinsa, ettei helatorstaitakaan oltu joukosta havaittu. — Alanus oli kuollut, jättäen jälkeensä lesken ja tyttäriä. Ja ne sitten olivat olleet kaupaksi käypää kalua. Tietty — pappilan mamsellit! Useampi uutistalokas oli alkanut silmiään pestä vävyksi pääsemisen toivossa. Ja niinpä oli saanut yksi yh-

den, toinen toisen. Vanha kirkkoväärti muisti varsininkin Ruusan. Hän oli ollut kaunis kuin kesäinen päivä ja häntä oli kosittu kilvan. Kunnes Välisuvannon Juueli oli ilmestynyt kosijoiden joukkoon ja hihkaissut: »Hän saattaa kuulua teille, mutta minä hänet otan!» Niinkuin oli ottanutkin. Sinne kauvas erämaajärven rannalle oli Ruusa-mamselli joutunut ja kovan koulun oli saanutkin käydä. Juueli oli ollut pahankiskoinen mies eikä ollut hevin suvainnut vaimonsa kylillä liikkuvan. Kirkkoväärti muisti, kuinka hän kerran pääsiäisen aikaan oli Juuelia nuhdellut, kun ei tämä päästänyt vaimoaan kirkkopaikoilla käymään. Hyvänen aika — johan se nyt Ruusakin halusi vanhoja tuttuja nähdä. »Tämän kerran kiertäköön kirkonkylää ja muisteleen muistelemisensa, mutta ensi kerralla tuon hänet pitkänään.» Ei ollut Juueli aavistanut, että hänen sanansa niin pian toteutuisivat. Muutamana päivänä hän oli löytänyt vaimonsa navetasta kuolleena. Sinne oli lysähtänyt lehmän alle kesken lypsyhomman... Viime keleillä oli Juueli saanut vedättää vainajan hautuumaahan.

Niin, niin — Alanuksen jälkeen ei pitäjään hakenut kukaan. Kului melkein parikymmentä vuotta, ennenkuin tuli Koistis-pappi, se siunattu mies, joka

huudolla täytti Herran huoneen ja sai tunturitkin itkemään. Niin ihanasti hän saarnasi . . . »Täällä Keetarin majoissa . . .» Hyvänen aika — vieläkin sykehdytti sydäntä, kun muisti, minkälaisella äänenpainolla Koistis-pappi nuo sanat lausui. Se oli niin hellää, niin hellää, että ihan piti sydäntä painaa, jottei se olisi rinnasta karannut. Mutta — sitten tapahtui onnettomuus. Koistis-pappi meni Norjassa käymään ja Pyhän Hengen kiivaudessa suolasi sen suruttomat piispat ja papit. Ja mikä seuraus: tietty — virka naulaan vuodeksi, kokonaiseksi vuodeksi! Mutta eipäs hätää. Lappalaiset kantoivat poronpaisteja ja riekkoja niin paljon, että Koistis-pappi olisi saattanut perustaa vaikka kaupan. Ja seuroja hän piti, että humisi vain ja kansaa kääntyi kuin luokoa. Kaikkein suurimmat syntiset tekivät juuri sinä vuonna parannuksen ja pappilan aitat täyttyivät täyttymistään. Jotavastoin kirkko pysyi tyhjänä. Siellä Kettus-pappi, konsistorin lähettämä, toimitteli virkaansa, mutta hänestä ei isoja piitattu.

Mutta sitten muutti Koistis-pappi alas ja sai seuraajakseen Prostenuksen . . . Mikäpä miehessä . . . leikkisä ja mukava, kerrassa mukava. Oli jalkeilla aamuvarkaisesta ja kalkutteli naurussasuin pappilan vainioaitaa, sillä aikaa kuin renki veteli unia

pirtissä. Hänen aikanaan paloi pappilan navetta ja se oli kamala päivä. Niin savusi kuin Sodoma ja Gomorra . . . ja lehmäin mylvinä kaikui kuulaassa syysilmassa kuin tuomiopäivän pasuuna. Oli se päivä! Niin koski kovasti pappiin, että heti rupesi hakemaan pois. Ja pääsihän se . . . mikäpäs siinä, sillä saarnamies oli Prostenuksesta tullut niiden viiden vuoden aikana, jotka hän seurakunnassa oli ollut. Hänen jälkeensä tuli Kantteli. Siinä oli mies, joka ei ryhtynyt maallisiin niinkuin hänen edeltäjänsä. Ei muuta kuin keinutuolissa souteli vain, kiiltokaulus kaulassa ja kalvostimet käsissä. Joskus vain viskasi heinävihkon lehmille — siinä kaikki. Hyvä pappi, kerrassa hyvä pappi . . . ja niin kohtelevainen. Kutsui jokaista hänen aryonsa mukaan . . . niinkuin häntäkin, kirkkoväärtiä, herrastuomariksi. Ja paikallaanhan se oli, sillä sen arvon oli Röönrussi-tuomari Setä-Kallelle antanut. — Kantteli ei viipynyt kauvan, kaksi vuotta vain. Yhä pohjoisemmas teki hänen mielensä ja Uujoelle hän haki ja pääsi. — Hänen jälkeensä tuli Säkene ja hän oli taas oikea työjuhta. Niin möyri pellolla ja vedätti honkia että paikat ryski. Ei erottanut häntä arkipäivisin jätkämiehestä. Mutta annapas kun tuli sunnuntai, niin jo . . . pappi, ilmetty pappi ja pa-

remmanpuoleinen vielä. Säkene oli kauhea tupakkamies, poltti kymmenen sikaria päivässä ja piipussa, piipussa vielä. Sellaista ei oltu vielä Tenomuotkassa nähty, vaikka tupakkamiehiä oli joka talossa. Sen papin piipunperiä ei pannut suuhunsa kukaan, ei edes Kurun Erkkikään, ja hän jo sentään pureskeli yhtä ja toista. — Säkenettä seurasi Puumi. Hän ei ollut pappina mikään, mutta muuten hauska huvinpitäjä. Lie lähtenyt kesken akatemiasta, koska Pyhän Hengen puoli oli kovin heikoksi jäänyt . . . äijärievulta. Mutta rouva hänellä oli ja alhainen ihminen, niin alhainen, että kahvitti kaikki pappilassa kävijät. Puumi lähti Tyskään oppiansa täydentämään, mutta miten lie siellä menetellyt, koska nostivat sodan, jota nyt oli kestänyt jo neljä vuotta. Suin päin oli Puumi-pappi Tyskästä palannut ja niin hoppu lähtö oli tullut, että sinne olivat jääneet kapsäkit ja muut kampeet. Vuoden perästä hän oli ottanut virastaan eron ja muuttanut alas. Ei ollut maailman ranta häntä vielä tarpeeksi koulannut. Mutta — jopa pistikin piispa Puumin lujille: vangeille pani saarnaamaan! Ei saanut enää rehellisille ihmisille sanaa julistaa, kun oli niin ylpeästi Tenomuotkasta lähtenyt. — Puumia seurasi Valmari ja hän oli toisenlainen mies. Hänestä täy-

tyi jokaisen pitää. Jo outokin näki, että hän otti virkansa vakavalta kannalta, sillä niin raskaan painon alta ei ollut kukaan vielä Tenomuotkan kirkossa saarnannut kuin Valmari-pappi. Mutta — hän saikin herätyksiä aikaan. Ja tarpeeseen se oli-kin, sillä Koistis-papin lähdettyä oli Jumalan pelto alkanut käydä kesantoon...

Näitä kaikkia muisteli nyt vanha kirkkoväärti. Se oli kuin valoisa maailma, johon ajatus mielellään palasi. Kahdeksastakymmenestä ikävuodesta huolimatta ei vanhuus ollut häntä vielä isosti painanut. Keveästi oli jalka näihin saakka noussut. Mutta nyt oli kaikki muuttunut. Oli syttynyt suursota ja sen seuraukset ulottuivat kaukaiseen tunturi-pitäjäänkin.

Elintarpeet kallistuivat ja ensimmäisenä loppui tupakka.

Se oli vanhalle kirkkoväärtille ankara isku. Hän oli tottunut saamaan annoksensa Venäjän lehtiä ja nyt nekin loppuivat. Vanhoja piippuja piti pieniä palasiksi ja niitä pureskella. Hyvä niinkin; niiden avulla sentään vielä toimeentuli. Mutta kauvankos ne kestivät. Muutamassa viikossa oli vanhat piiput syöty ja sitten sai olla ilman.

Se ei kuitenkaan ollut kaikkein kovin koettele-

mus. Eniten painoi vanhaa kirkkoväärtiä se, että papitkin loppuivat maailmasta. Suursodan kestäessä oli seurakunta jo saanut pari vuotta elää papitta. Kukaan ei ollut hakenut viimeisen poismuuton jälkeen. Eikähän se kumma ollut. Kukapa järkevä ihminen — papin muotoinen olletikaan — halusi tunturin koloon pettua syömään? Sillä jauhojakaan ei tahtonut enää saada mistään. — Kirkkoväärti ymmärsi sen ihmeen hyvin.

Mutta siitä huolimatta häntä suretti, että pappila seisoi autiona. Eivät soineet kellot pyhäamuna tapulissa eikä suuntautunut hänen kulkunsa enää pappilan keittiöön, jossa ennen oli ollut vastassa ystävällinen, hymyilevä papinrouva. Kirkkoväärti muisteli heitä erikoisesti nyt — varsinkin heidän hilpeää nauruansa. Se kaikui hänen korvissaan kuin monivärinen soitto. Hän kuuli sen nykyään aina . . . joka paikassa, ja se toi hänen mieleensä samanlaista kirkasta ja sydäntä sykähdyttävää kuin hänen lapsena näkemänsä unet. Hän ei käsitänyt, mitä se oli, mutta — kaunista se oli . . . jotakin samankaltaista kuin heinänteko autuaitten mailla. Sellaisestakin hän oli joskus unta nähnyt. . .

Pappilan pääportaiden edessä seisoo suuri lumi-kinos. Kirkkoväärti pysähtyy hajamielisenä sitä

katsomaan. Kumma, kun ei pappi ole luonut sitä pois . . . Hän hymähtää. Niin . . . eihän nyt ollut pappia seurakunnassa. — Siellä seiso i harmaantunut temppe i korkealla kummullaan. Sen kellot eivät soineet, vaikka oli Neitsyt Marian ilmestyksen päivä. Sillä — kaukana suuressa maailmassa riehui sota.

Kirkkoväärti huokaa ja lähtee astumaan kotiinsa. Hän on taas tehnyt tavallisen kiertomatkinsa . . . tullut maantieltä, poikennut pappilan pihalle ja niin pysähtynyt siihen hetkiseksi, jatkaakseen sitten matkaa kotia päin. Hänestä on vaikea uskoa, että pappila on autio.

Hän tulee kotiinsa, astuu pirttiin ja istahtaen penkille kyynärpäittänsä varaan jää katselemaan kehossa nukkuvaa pojanpoikaansa.

Leena-täti tulee pirttiin.

— Pappilassako kävit?

— Niin, vastaa kirkkoväärti alakuloisesti.

— Ei siellä ole ketään.

— Ketäpä siellä olisi . . .

Kirkkoväärti heilauttaa kehtoa ja jatkaa:

— Loppui tupakkakin maailmasta . . .

— Niinpä loppui.

— Taitaa tulla loppu kaikesta . . .?

— Niinpä taitaa.

Leena-täti lähtee iltalypsulle. Miniä on mennyt naapurikylään vanhempiansa tervehtimään. Kirkkoväärti katselee auringonlaskua, pyöritellen tyhjää piippua kourassaan. Nyt oli siis Marianpäivä ja ennen tähän aikaan oli Tenomuotkan kirkolla liikettä ja elämää. Oli lappalaisia jos lantalaisiakin, oli Ruotsin ja Norjan puolen kansaa. Marianpäivä oli suurin juhlapyhä tunturissa. Mutta nyt ei ollut naapuriseurakunnan pappi joutanut tulemaan ja siksi oli kirkonkylä niin hiljainen.

Aurinko painuu alemmas. Se on punainen kuin veri. Kummakos se, kun suuri sota riehui maailmassa ja ihmiset surmasivat toisiaan kuin metsänpedot . . .

— Oli se ennen toista, kun oli pappi ja rauha . . . ajattelee vanha kirkkoväärti ja huokaa syvään.

Kirkkoväärti istuu seinää vasten nojaten. Hänen päänsä on painahtanut rinnalle. Laskeva aurinko luo viimeiset punaiset säteensä pirttiin. Se valaisee kirkkoväärtin käden, joka veltosti pitelee tyhjää, suurikoppaista piippua, ja luo rusottavan hohteen kehdon yli.

Samassa lapsi herää ja nousee reippaasti istumaan. Auringon viimeinen rusko leikkii sen kiharaisen, vaalean pään ympärillä . . .

Vallankaappaus

Lööres on laiska miehenalku. Oikeastaan hän ei ole enää mikään »alku», vaan täysi mies. Sillä johan hän Perttulin edellisellä viikolla täytti kaksikymmentäyksi.

Hän on niitä pirtin pankon painajia, niitä lynkäpättensä varassa istujia, jotka tuijottelevat saappaansa kärkeen ja silloin tällöin sylkäisevät pitkän mietesyljen. Hänen ruumiissaan eivät juuri koskaan ole muut osat niinkään työskennelleet kuin leukapielet: ne purevat pikanellia aamusta iltaan. Pienet, ruskeat lätäköt ovensuussa osoittavat, että on Lööres taas istunut päivän ja syljeksinyt.

Lööres on vankka. Hänellä olisi karhun voimat, jos hän viitsisi panna ne liikkeelle. Mutta Lööres ei viitsi. Hänestä on mukavinta istua pirtin lämpimässä lakki päässä ja purra pikanellia. Sitä onkin nyt taas... suursodan päätyttyä saanut oikeaa

kokkolalaista. Takavuosina oli tyytyminen jos johonkin . . . putkenjuuriin ja pietarinkukkiin . . .

Ei ole Lööres koskaan »heilunut», niinkuin savotassa sanotaan. Onhan hän joskus niissäkin käynyt, mutta viipynyt viikon, parisen vain. Eipä ole hänestä tukkimieheksi. Liian olivat liukkaita tukkipuut eikä Lööres ole koskaan viitsinyt rutommin liikkua. Ennemmin hän odotti tyynesti, että putoaisi jokeen. Ja putosihan hän, melkein harva se päivä. Vaatteiden kuivaamisessa kului sitten aika. Ja kun tukkikympit kimpastuivat, pyysi Lööres tilinsä ja lähti pois. Mitäpä hän, talonpoika, keh-tasi jätkäjoukoissa venyä. Olihan hänellä koti.

Lööres oli arka kunnistaan, vaikka olikin laiska. Ei hänelle saanut sopimattomia puhua. Hän pani heti vastaan. Mutta jos toinen annatti tulemaan, ei hän kehdannut siihen enää sen enempää sanoa. Hänen laiskuutensa pelasti hänet tappeluihin joutumasta. Hän muljautti silmiään, murti hiukan toista suupieltä ja — istui syljeksimään.

Oikeastaan elämä oli hänestä melko mukavaa. Kunhan vain sai olla rauhassa ja kunhan tupakat riittivät. Sen varan piti Lööres sentään aina, että tupakat riittivät. Ruuasta hän ei murehtinut. Olihan hän perintötalon poika.

Kun päivällinen kannettiin pöytään, nousi Lööres ovensuuloukosta ja asteli syömään niinkuin muukin talonväki. Ei hän välittänyt isäukon vihaisista silmäyksistä eikä sisartensa ilkkuvista katseista. Hän söi vain vahvasti ja röyhtäisi päälle, painuen jälleen penkille ovensuuhun loikomaan.

Miten se olikaan tämä makaaminen tullut hänen elämäntehtäväkseen? Sitä kysymystä Lööres toisinaan mietiskeli. Jo rippikoulussa olivat merkit viitanneet siihen, että makaamisella hän tulisi itsensä elättämään. Pappi oli työntänyt hänen eteensä kirjan ja käsenyt lukea. Lööres oli vilkaissut, mistä osasta Uutta Testamenttia luku oli. Se oli sattunut epistolapuolelta ja siellä oli Lööres kuullut löytyvän sangen ryöpeitä paikkoja, hankaloita ja muutenkin mutkikkaita. Mutta hyvin häneltä oli luistanut . . . »Maatkaa, veljet», oli hän lukenut ja ihmetellyt, että kun jo sattui sellainen mieluinen luku. Pappi oli auttanut: »Pehmeillä tyynyillä . . .» »Pehmeillä tyynyillä», oli Lööres lukenut perässä ja ihmetellyt, että oikeinko se tyynyistä ja polstareista puhui Heran apostoli . . . Mutta se pappi, se kirkassilmäinen pappi, oli ollutkin veitikka miehekseen. Omasta päästään oli lisännyt ja johtanut hänet ansaan. Hän oli hiukan hölmistynyt. Johan se hänkin, ettei

niitä polstareita siihen maailman aikaan . . . Pappi oli nauranut: »Kuulkaapa, miten tämä Lusikkajänkä lukee . . . Kun kirjakullassa seisoo: 'Rakkaat veljet!' — niin tämä lukee: 'maatkaa, veljet'. Se taitaa makuu ollakin Lusikkajängän mielityötä . . .?»

Niinpä niin, olihan se. Suloista oli loikoa pirtin pankolla ja katsella kissanpojan ilveitä. Sillä veitkällä oli notkea ruumis . . . Se se olisi tukkilaiseksi sopinut. Ei olisi pudonnut sumaan niinkuin hän, kankea, jaakea mies. Olisi pysytellyt tasapainossa vaikka minkälaisessa vuolteessa.

Lööres haukottelee ja tirkistelee kattoon. Reenjalaspuita oli isäukko taas hankkinut. Se se vuovasi. Niinkuin eivät vanhat reet olisi riittäneet. Piti vain joka talvi tehdä uusia, jotta pääsisi kehuun naapureille. Lööres hymähti. Hän halveksi sellaista sydämensä pohjasta.

Hän tunsi kaunaa isäänsä kohtaan. Tämä pakkasi häntä nakkelemaan, haukuskelemaan ja soimaan. »Laiskana makaa». Joo, laiskana. Mutta perintöosaansapa hän söi ja kyllä se hänen eliniäkseen riitti. Ei hän pyrkinytkään kasoja kokoamaan niinkuin isäukko . . .

Eikö jokainen saanut käyttää perintöosaansa oman mielensä mukaan? Vanhimpana poikana kuu-

lui hänelle puolet maasta. Mitä siinä oli kellään sanomista, vaikka hän sen maaten kuluttikin. Kyllä velimies pärjäsi puolellaan ja sisarilla oli kosiskelijoita kosolta.

Löörestä ei haluttanut naimisiin. Mitäpä hän . . . Akkaväestä hän oli jo saanut kyllänsä. Eivät osanneet muuta kuin marista. Ainoastaan, jos olisi ollut onni sellainen kuin toisten Penjaamalla, joka oli nainut kunnan kätilön. Sen pojan ei tarvinnut muuta kuin maata. Eukko ansaitsi toimeentulon itselleen ja miehelleen. Sellaisen olisi Lööreskin nainut. Mutta kunnassa ei ollut kuin yksi kätilö.

Opettajattaria kyllä olisi ollut, mutta olivat liiaksi herrahtavia. Eivät ne olisi tainneet hänestä huolia. Mikä ettei . . .? Eihän hän hullumman näköinen ollut. Vatsaakin oli kuin papilla.

Lööres silmäsi vatsaansa. Heh, ei se hullummalta näyttänyt. Niin lekkui kuin täysinäinen leili. Virkamies hänestä olisi pitänyt tullakin. Niillä . . . virka-herroilla ei ollut mitään työtä. Kirjoittivat vain nimensä ja sanoivat: »Kaksi markkaa.» Niin olisi hänkin kirjoittanut . . . komeasti, että »Loorenz» oikein ännällä ja setalla, sillä niin oli pappi sanonut hänen nimensä alunperin kuuluneen. — Kolme, neljä sellaista lappua, niin jo lähtisi pikanellirulla.

Lööres innostui mietteistään ja kohosi istumaan. Virkamiestä kai hänestä oli meinattukin. Niin oli varmaan taivaassa päätetty... pappi tahi joku muu... vallesmanni. Mutta oli sattunut väärään taloon. Täällä ei muuta kuin rehittiin runtotöissä aamusta iltaan.

Miksi juuri hänelle oli sattunut lauluäänikin? Muilla perheenjäsenillä ei ollut ääntä yhtään. Sisaretkin kituuttivat »Elämän lankaa» niin vaivaisesti, että nauratti. Mutta hän... poika... oli kerran rippikoulussa vetäissyt »Maa suur' ja avara» niin voimallisesti, että lukkari oli suuttunut.

Kateeksi oli käynyt lukkarille, ihan varmaan. Häntä ne kaikki kadehtivatkin. Isä kadehti, veli kadehti, sisaret kadehtivat. Eivät olisi muuten mulkoilleet aamusta iltaan. Niiden kävi kateeksi, että hän oli päisevämpi heitä kaikkia.

Isällekin hän oli kerran huomauttanut, kun tämä teki takkavitsoja ja leikkasi niihin ketaroiden lovia: »Ottakaa te sujumavara.» Ja eikös ollutkin äijänköntys leikannut väärin!

Kadehtivat ne häntä ja siksi pakkasivat soimaan. Mutta — hänpä näyttäisi vielä. Ottaisi äijän lujille ja sanoisi: »Tee tili! Lue perintö kou-

raan! Kyllä mies saa ruokaa muuallakin kuin tässä hökkelissä.»

Sisar Leena oli lypsulle lähdössä. Hän oli puuhaillut pirtissä pitkän tovin sanomatta sanaakaan. Häntä kiukutti tavattomasti, että vanhin veli kullutti aikansa makaamalla. Ja jos se ei olisi ollut sellainen syöppö vielä päälle päätteeksi. Niin... tietysti... söi ja lihoi, vaatien päivä päivältä yhä enemmän. Oikean oli isä sille aamulla nimen antanutkin: »raparuuhi.» Niin juuri! Se oli tosi ja paikalleen sanottu.

Leena otti lypsinkiulun ja lähti navettaan. Lööres makasi pankolla lakki silmillä. Pullean vatsan päällä kelluivat kellonvitjat. Kello sillä piti olla taskussa arkenakin, vaikka ei tehnyt muuta kuin makasi.

— Senkin raparuuhi siinä! sähähti Leena sivumenessään.

Lööres kohotti lakkiaan. Mitä, mitä... joko taas herjat alkoivat? Raparuhtinas? Leenako se sillä lailla...?

— Kuka se niin sanoo?

— Isäpä tuo kuului aamulla sanovan, kun et lähtenyt ruukille, vaikka joka talosta on menty... Anttikin.

Leena työntyi eteiseen.

Lööres jäi miettimään. Hänen laiskassa sydämessään pihahdi. Olipa se äijänkarilas taas nimityksen keksinyt. Niitä se miettikin aamusta iltaan . . . Raparuhtinas! Kyllä . . . kylläpä hoksasi taa-sen . . . mokomakin vätys! Niskat siltä pitäisi nurin vääntää ja ottaa isännyys pois . . . Vai — raparuhtinas! »Odotapas, ukkeli! Kyllä vielä näet, että myrskyn se osaan minäkin nostattaa.»

Lööres oli suuttunut. Häntä harmitti tavattomasti. Ei annettu hetkeäkään rauhassa olla. Nimiteltiin ja haukuttiin niinkuin mitäkin mieronkiertäjää. Ja hänelle kuului sentään maasta puolet. Peijakas!

Lööres hautoi kostotuumia. »Odotapas, ukkeli, illalla vedän sinut tilille. Vai sellaisia! Niinkuin tässä olisi pakko kaikenlaisia herjauksia kuulla . . . omaansa syödessä . . .»

Löörestä jo hiukan nauratti. Tietysti isä taas tekisi tyhjäksi niinkuin tavallisesti. Ei koskaan tunnustanut sanoneensa. »Ole vaiti! Vai minun silmilleni hyppäät! Eikö nyt enää ole muuta?»

Sillä tavalla isä tavallisesti huusi, kun hän kysyi kunniaansa. Ei tunnustanut sanoneensa ensinkään. Mokomakin vätys! Käräjiin hän sen nyt veisi . . . rumilaan. Sakottaisi. Vai raparuhtinas!

Lööres päätti kerrankin näyttää, ettei täysikasvuista miestä saanut noin vain nimitellä.

Isä tuli heinästä hiukan ennen illallista. Väki oli jo kaikki koolla. Lööres tutkisteli isänsä kasvoja. Happamennäköiset olivat. Niin pyyhki kärsimättömänä jäähileitä parrastaan ja istui hakkurin ääreen pikanellirullaa pienentämään.

Lööres nousi verkkaan ja työnsi lakin takaraivolle. Hän oikaisi selkäänsä ja venytteli, mutta suupielet olivat uhkaavissa rypyissä.

— Vai raparuhtinaaksi se isä minua nyt on sanonut. Ja pirkalettakos se on se haukkuminen ja nimitteleminen?

Isä keskeytti äkkiä työnsä ja silmäsi kummissaan poikaansa. Mutta pian hän tajusi. Tämä, vetelys, oli muka vihassa! Niin pullistuivat poskilihakset ja silmät toljottivat kuin härällä. Hän oli väsynyt päivän työstä ja hänen sappensa puhkesi.

— Ei ... ei sillä lailla ... ei! Vaan h-tin r a p a r u u h i! Ka, se ... se kyllä!

Lööres hölmistyi. Mitä nyt? Oliko tuo hänen isänsä, tuo pikkuinen äijä, jonka kasvolihakset näyttivät kovilta kuin kivi, ja jonka silmät leimusivat? Tuoko pikkuinen, äkeännäköinen äijä, jonka ääni-kin jyrähteli kuin ukkonen?

Hän ei osannut sanoa mitään. Vallankaappaus, jonka hän oli suunnitellut, unohtui kokonaan. Hänestä näytti, kuin olisi isä aikonut lyödä. Lyököön! Lööres tunki jo povessaan, ettei hän suinkaan löisi vastaan. Mutta isäukko tyytyi vain murskaamaan hänet katseellaan, josta kimposi salamoita, suuttumuksen salamoita.

Lööres heittäysi penkille pitkäkseen. Hän oli voitettu. Isä oli hänet lyönyt, tuo pikkuinen äijä, joka tuolla uunin sivulla leikkasi pikanellirullaa, niin että pölkky heilahteli. Vai »raparuuhi» se oli-kin. No... se nyt ei tuntunut miltään edelliseen verrattuna. Sanokoot vain... vaikka sanoisivat miksi hyvänsä. Hän ei välittänyt...

Lööres asetti kädet pänsä alle ja tirkisteli kattoon. Kyllä olisi soma olla kättilön miehenä niinkuin toisten Penjaami. Mutta — kättilöitä ei riittänyt kaikille... ei riittänyt... ei riittänyt.

Lööreksen verkkaisessa päässä kypsyy hiljainen päätös. Hän panee sen aamulla täytäntöön. Saisivat nähdä, että pystyi se hänkin, jos vain tahtoi. Saisivat nähdä ja hämmästyä. Saisivat tuntea itsensä nolatuiksi... kerrankin!

Lusikkajängän Lööres oli päättänyt lähteä ruukille.

*Ison Oskalon pojan
rakkaus*

Ison Oskalon poika rakastaa Siirin Annia ja Ison Oskalon poika on komea ja rikas. Ison Oskalon poika on päättänyt kosia Marianpäivän aikaan. Silloin hän karahuttaisi Suomen puolelle Siirin Pietarin koddalle ja valjaissa keikkuisi hänen paras ajokkaansa. Hän ajaisi komean kaaren kodan edustalla, heittäisi hihnan rennosti yli niskan ja hypähtäen reilusti ahkiosta lausuisi lujalla äänellä: Burist!*)

Mutta Ison Oskalon poika ei ole varma onnistumisestaan, vaikka onkin komea ja rikas. Hänet ottaisi jokainen Koutokeinon tyttö, jokainen — melkeinpä nimismiehen vaalea Kynhildikin. Mutta hän ei huoli riu'uista, ryökkynöistä, hän rakastaa lapintytärtä ja heidänkin joukostaan vain yhtä ainoaa — Siirin Annia.

* Burist (lue: püurist) = terve!

Hän on antanut siitä monta näytettä, karkeampaa ja hienompaa. Hän on poroaidalla hirttänyt viisi komeata härkää paljaasta kiukusta, kuultuaan Siirin rengiltä, että Anni menisi naimisiin Palojärven pojan kanssa. Hän heitti ja veti niin vimmatusti, että porot hirttyivät. Suopunki oli sattunut kaulaan. Ison Oskalon poika oli kyllä kuullut huudettavan: »Älä vedä! Hirttyy!» Mutta hän ei ollut siitä välittänyt. Hän oli vain tempaissut peskipuukon, pistänyt henkitoreissaan olevan elukan ja huutanut: »Lihaa Koutokeinon köyhille!»

Ja kyllähän lihat aina kelpasivat. Poroaidalla maleksi kerjurilappalaisia, jotka kernaasti korjasivat Ison Oskalon pojan porot.

Ison Oskalon poika rakastaa Siirin Annia.

Hän on juonut Alattion markkinoilla kolme päivää yhteen menoon. Epätoivosta! Siirin Pietari tyttärineen oli myös saapunut markkinoille ja Ison Oskalon poika oli ostanut Annille rintasokeria. Mutta tämä, jolla jo oli sattunut olemaan iso kimpale kädessään, ei ollut huolinut. »Minulla on jo.» Siitä oli Ison Oskalon poika juuttunut juomaan ja juonut kolme päivää yhteen menoon, joikaten vuoroin rikkauttaan, vuoroin hyljeksittyä rakkauttaan.

Mikä on
nannatanaa,
ettei kelpaa
Ison Oskalon pojan ostama
nannatani
rintasokeri-i?

Lapintyttäret olivat huudelleet, että »kyllä kelpaa!» »Anna tänne vain!» Mutta Ison Oskalon poika oli kironnut, kironnut niin, että markkina-siljo oli tärähdellyt. Paljaita ärrää, paljaita ärrää vain! Herrr-ra Jumala! Mutta sitten hän oli yht'äkkiä muuttanut mieltään ja ostanut rintasokeria jok'ainoalle tyttölapselle ... satojen kruunujen edestä. Se oli ainoa kerta, jolloin rintasokeri loppui Alattion markkinoilta, ja siitä kiertää vieläkin maine tuntureita. Ison Oskalon poika oli ostanut sen kaikki. Siirin Pietarikaan ei ollut saanut yhtään grammaa kotitulijaisiksi.

Siirin Anni oli kuljeskellut kauppakojujen välissä. Jokainen vastaantuleva lapintyttö oli pureskellut rintasokeria. »Mistä te olette saaneet?» »Ison Oskalon pojalta.» Ja he olivat katselleet ilkkuen Siirin Annia kuin kiusotellen: Sinustapa ei Ison Oskalon poika näy huolineenkaan. Annin oli

pistänyt kateeksi. Olisi hänelläkin nyt ollut tuolainen, jos olisi ottanut Ison Oskalon pojan tarjouksen vastaan. Mutta samalla häntä oli naurattanut. Saivathan Koutokeinon ja Karasjoen tyttäret kiittää häntä rintasokeristaan.

Ison Oskalon poika ajaa tunturia ja joikkaa. Hän joikkaa niin, että enkelit vuoroin kauhusta kalpenevat, vuoroin puraisevat punaisia huuliaan. Kateudesta. Noin ei heitä oltu koskaan rakastettu. Siellä on joukossa monta Koutokeinon tytärtä — Sissangin Marikin, joka riutui rakkaudesta Ison Oskalon poikaa kohtaan ja kuoli. Toiset enkelit — nuo, jotka alkuluomisesta jo olivat enkeleiksi luodut — kyselevät Sissangin Marilta: »Sano, miltä tuntuu maallinen rakkaus, sano, Sissangin Mari.» Puhuttelu suipistaa suutaan ja kuiskaa: »Hss! Se on ihanaa!»

Ison Oskalon poika ajaa tunturia ja joikkaa. Mitä on joiku? Langenneen enkelin laulu, mutta siksi juuri niin ihana. Itse pääenkeli, jonka Jumala keran viskasi taivaasta alas, ja josta sitten tuli maanpiirin suuri viettelijä, oli joikannut huilatessaan läpi humisevien avaruuksien. Mutta hän oli joikannut vihasta ja sydämen kipeästä kiukusta. Ison Oskalon poika joikkaa rakkaudesta.

— Ison Oskalon poikaa
nannatanaa
polttaa
rakkaus Siirin Anniin
ninnitiniin
Anniin . . .

Hei, kuulkaa metsät ja vaaran liepeet, kuulkaa! Maailman alusta asti ei yllänne ole kaikunut suloisempaa evankeliumia. Mitä on Koskaman Tuomaan saarna tähän verrattuna? Vesivelliä vain, silkkaa sintusoppaa!

Ison Oskalon poika on matkalla Pyhitystunturille. Siellä lainehtii hänen isänsä, Koutokeinon valtarikkaan tuhatpäinen lauma. Siellä on valkea kosotushärkä Biegga, Ison Oskalon pojan kosioajokas. Hän on matkalla sitä noutamaan.

Metsässä vingahtaa vähä väliä. On kuin risteileisivät noidan nuolet kiitävän ajajan ympärillä. Koutokeinon kirkonkylässä kulkee kymmenen tyttöä, jotka riitelevät Ison Oskalon pojasta. Vuoroin he riitelevät, vuoroin itkevät itsekseen. Ison Oskalon poika on jäykkä kuin seinä.

— Ei Maareeta, ei Kaarin
ei Siggä Saivo-Tuomaan.
Ison Oskalon poika toivottaa
nyt teidät Herran huomaan!

Tytöt olivat hulluja. Kulkivat perässä ja kerjäsivät. »Saanko koristaa sinulle ajovyön, Ison Oskalon poika?» »Et, piru vie!» »Saanko lahjoittaa sinulle kulkusen kellopankaan?» »Et, piru vie!» »Tahi . . . anna pois, mutta älä toivo mitään . . .»

Kulkuset soivat. Niitä on ajovyössä ja niitä on kellonkantimessa. Kili-kili! soi Koutokeinon tyttöjen rakkaus. Ison Oskalon poika nauraa niin, että metsä raikuu. Ei hän halunnut ketään muuta kuin Siirin Annin.

Siirin Anni! Mitä oli Siirin Annissa sellaista, joka hullaannutti miehisen miehen, Koutokeinon valtarikkaan, — miehen, joka tarjosi kylmästi Mökki-Jussalle vaipukkaporon ja sanoi: »Syö tuo, Mökki-Jussa!»?

Ison Oskalon poika on sitä monta kertaa harkinnut. Harkinnut —? Se oli väärä sana. Ei voinut puhua harkitsemisesta, kun oli kysymys Siirin Annista. Ei, häneen hukkui . . . uppoutui . . . silmiä, korvia myöten. Henki tahtoi ihan salpautua ja rinnasta kohosi kuuma läähätys. Rakkaus Siirin Anniin uhkasi ottaa hengen.

Ison Oskalon poika ajelee ja mielialat vaihtuvat kuin maat hänen ympärillään. Välistä valtaa hänet omituinen alakuloisuus, että ihan itketti. It-

ketti? Niin — ei itke yksin kymmenen tyttöä Koutokeinon kirkkotörmällä. Ison Oskalon poika itkee myös . . . itkee itsekseen pirtin nurkassa, kun muu väki nukkuu. Kuu paistaa huoneeseen. Se valaisee sikin sokin lattialle viskattuja poronvaljaita. Ne ovat Oskalon pojan mielestä yhtä sotkussa kuin hänen oma elämänsä . . .

Milloin on Ison Oskalon poika ensi kerran Siirin Annin nähnyt? Hetassa — rippiluvussa, Suomen papin koulussa. Oskalon poika oli halunnut sinne ja isä oli laskenut. Hänhän osasi suomea kuin selvää vettä. Sitä paitsi oli Ruijan pappien lappi niin kehoa, ettei sitä kehdannut kuunnella.

Ison Oskalon poika oli istunut rippiluvussa ja katsellut Siirin Annia. Hänellä oli siniset silmät ja tukkaa enemmän kuin yleensä lapintyttärillä. Pappi oli puhunut rakkaudesta — tosin Jumalan rakkaudesta, mutta Ison Oskalon poikaa se ei ollut yhtään häirinnyt. Pääasia vain, että puhuttiin rakkaudesta. Se sana soi hänen korvissaan yhtä kauniilta kuin joutsenen joiku.

Ei Ison Oskalon poika erikoisemmin papeista välittänyt. Niitä kävi heillä ja isä istutti niitä kamarissa. Mutta — ne olivat pikemminkin todistajia talon rikkaudesta ja mahtavuudesta. Ei heille eri-

koisemmin kumarrettu. Kysyttiin vain: »Saako papin poron hakea jo?» Ja vastauksen ollessa myöntävän, huudettiin rengille: »Nouda papin poro!» Se kävi kaikki sujuvasti ja hyvässä järjestyksessä ilman sen suurempia kohteliaisuuksia.

Mutta tämä Hetan pappi, joka oli laskenut ripille Siirin Annin ja Ison Oskalon pojan, oli epätavallinen olento. Päinvastoin kuin Ruijan papit hän ei ollut yhtään herrahtava. Aivan tavallisesti puettu vain. Mutta hänen konttorissaan seiso i Ison Oskalon poikakin pelko ja vapistus sydämessä. Tuntui, kuin olisi papilla ollut jotakin sanomista myös Siirin Anniin nähden.

... Vai Oskalo ... se on nyt rippiluku sitten loppunut. Ja hyvinhän sinulta meni. Hän, Oskalon poika, oli ujosti ilmoittanut, että siellä olisi poronpaisti papin keittiössä ...

Niin ... niin se oli alkanut. Siitä lähtien ei heiltä lähdetty Alattion markkinoille enää vissinä, määrättynä päivänä, vaan työnnettiin taipaleelle milloin varhemmin, milloin myöhemmin — miten kulloinkin sattui. Isä riiteli vastaan, mutta hän huomautti: »Mikä se on tunturissa tunnit määrännyt?» Eikä siihen ollut isällä mitään sanomista. Ontuva mies ei itse kyennyt kunnolla raitioimaan eikä ren-

geistä taas ollut. Hän siis piti päänsä ja niin lähettiin taipaleelle hänen määräämäänsä aikaan t. s. silloin, kun Siirin Pietari Oskalon pihalla rakensi poronsa matkaa jatkaakseen.

Oli siunattu asia, että tie Suomen puolelta Alattioon kulki Ison Oskalon kautta. Siten oli Siirin Pietarinkin pakko taloon poiketa. Ja mielellään hän poikkesikin. Oskalo oli maakunnan kievari. Siellä syötettiin Siirit ja Saarat.

Hän nukkui pirtin sängyssä eikä välittänyt nousta tervehtelemään, vaikka toisinaan saapui itse Hetan vallesmannikin. Renkipoika sai nousta ja herättää sisaren, talontyttären kahvia keittämään. Mutta — kun Siirin Pietarin poronkello kalahti pihalla, laahusti renki sängyn luo ja sanoi: »Jo tuli.»

Silloin hän oli heti pystyssä ja pirteänä kuin kukko. Sisar sai pysyä sängyssään, jollei hän nyt erikoisemmin halunnut Annia puhutella. Mutta itse hän keitti poronkielikeiton ja kahvit. Siirin Annin piti saada tuntea, että hän rakasti. Ja kyllähän Annin tunsikin . . .

Sillä joka vuomalla, jokaisella hiukankin avarammalla paikalla hän karahutti hänen rinnalleen. Ahkiot juottuivat toisiinsa ja porot hieroivat kylkiään vastakkain. Kerran hän litisti peukalonsa ahkioit-

ten väliin. Tavallisissa oloissa hän olisi sanonut: Baergalak! Nyt hän sanoi vain: Jumalan kiitos!

Siirin Anni oli tiedustellut, mistä hän kiitti. Siitä vain, että kuikannahat olivat tulleet mukaan. Kuikannahat —? Niin, hänen oli vietävä kuikannahkoja kauppias Karlсенin rouvalle. Tämä ompeli niistä koreita kukkaroita ja lähetti Kristiaanianaan myytäväksi. Sen rouvan eteen ei ollut hyvä ilmestyä, jos oli joku asia unohtunut. Tiesikö Anni sitä?

Kyllähän Anni oli siitä joukosta kuullut — senkin, että kauppiaan tytär olisi halusta ottanut Ison Oskalon pojan. Silloin hän oli sydäntynyt. Nyt hän ei ollut sanonut »Jumalan kiitos!», vaan aivan kokonaan muuta. Hän oli kironnut hirveästi. Luuliko Siirin Anni, että hän ryökkynöistä välitti? Ja vielä päälle päätteeksi sellaisista, jotka eivät olleet edes oikeita ryökkynöitä, vaikka olivat olevinaan! Ennemmin hän sittenkin ottaisi nimismiehen vaalean Kynhildin. Hän oli puhdasta herrasverta. Mutta — kun se nyt ei kerran sopinut hänen luonnolleen, niin ei! Se oli siitä poikki ja sillä hyvä! Hän, Ison Oskalon poika, naini lappalaisen, oman heimonsa puhdasverisen tyttären... puhdasverisen — kuuliko Siirin Anni? — ja niistäkin

vain yhden tai sitten ei ketään! Jumal'auta! Eikö se ollut miehen meininki?

Annin silmät olivat välkähtäneet omituisesti. Hän oli vain hiljaksen hymähtänyt. Olihan se — mutta keli nyt oli huono. »Meidän poromme eivät näy haluavan mennä... Jurovat vain ja hierovat toistensa kupeita. Ajapas edelle...»

Hän oli ajanut edelle ja ollut katkeralla päällä. Hammasta purren hän oli päättänyt: Marianpäiväksi Hettaan ja asiat selviksi Siirin Annin kanssa!

Ison Oskalon poika pysäyttää poronsa. Hengitäpäs sinäkin, Jumalan luoma. Pyhitystunturiin ei ollut mahdotonta matkaa. Ja Marian kirkolle ehdittiin myös. Biegga sinne kiidättäisi — poro nimensä arvoinen.

Vastapäätä olevan vaaran kuvetta laskettaa joku alas. Lappalainen näkyi olevan.

Se oli tuttu mies, Jounin Iisakki Suomen puolelta. Hän pysäytti poronsa ja sanoi hyvää päivää.

— Jumal'antakoon! Minne nyt?

— Palojärven Antin häihin.

Ison Oskalon poika seisoo kuin salaman iskemänä. Hän ei tuokioon tajua mitään. Hän ei ollut asiasta yhtään kuullut.

— Puhutko totta?

— Totta. Mariana kuulutetaan kolmannen ker-
ran ja silloin on häät. Eikö sinua ole kutsuttu?

— Ei.

Ison Oskalon poika seisoo kalpeana ja sylkää. Puhtaalle lumelle ilmestyy pari punaista läikkää. Ison Oskalon poika on purrut huuleensa.

— Vertahan sinä syljet?

— Ja baergalak!

Lumi pölähtää, poro hypähtää melkein ilmaan, kuuluu hirmuinen hihnan läimäys ja — yks' kaks' on Ison Oskalon poika hävinnyt metsään.

* * *

Ison Oskalon poika ajaa, ajaa kuin vimattu. Hänen hartiansa ovat kuurassa, samoin lakki kauttaaltaan. Hän on hakannut poroa kuin hullu. Hän on uhrannut poron pieksämiseen enemmän voimia kuin koko vuoden poronhakumatkoihin. Hänen oikea kätensä on kipeä hurjasta huitomisesta. Poro hänen edessään pakenee kuin varjo; se kiittää kuin henki.

Kummakos se, sillä tämä oli uusi ajokas, Rajatalon pihalta otettu, kun oma heitti henkensä. Se kaatui kuolleena Kaltioaavalle ja nyt paistoi kuu sen lasittuneisiin, avoimiin silmiin. Sen tappoi rakkaus, Ison Oskalon pojan rakkaus.

Ison Oskalon poika ajaa. On kirpeä pakkanen ja kuun kalpeassa valossa häilähtelee ahkion molemmilla puolin värjyviä haamuja, jotka näyttävät syntyvän poron huuruavasta hengityksestä. Ne ojentelevat käsiään, tehden varoittavia liikkeitä. Oliko porollakin omat suojelushenkensä? Jos oli, niin — alta pois! Ison Oskalon poika ei nyt sääliä tunne.

Ahkio valittaa. Konsana ei sitä oltu näin kauheasti rääkätty. Se poukkelehtii, se hyppii ilmaan. Väliin on sen keula melkein pystyssä, kun se lennähtää mäennyppylän yli. Mutta ylinnä heiluu aina tuo elävä, kiemurteleva käärme — ajohihna, joka paukkuu poroa selkään ja kupeille.

Herra Jumala! Nyt oli rakkauden kimmeltävä yö, — mutta tämä rakkaus, joka ajoi Ison Oskalon pojan ahkiassa, ei ollut halukas haaveiluun. Se ei laula tuntuista eikä kuutamoisista aavoista. Ei — se kiroaa tuota kaikkea. Se sadattelee jokaista vastaletta, jossa vauhti hiukankin hiljenee. Se haluaisi murskata jokaisen mäkipaikan, tasoittaa ne maan tasalle. Se haluaisi kaventaa kanttinauhaksi jokaisen jängän ja aavan. Se haluaisi muuttaa koko maailman muodon. Ja ennenkaikkea — se tahtoisi tappaa Palojärven Antin, Annin sulhasen.

Ison Oskalon poika kiristelee hampaitaan. Hän on kuin saalista janoava hukka. Haa, hän haluaisi nähdä Palojärven pojan veren! Oliko se yhtä punaista kuin hänen? Tuo äskeinen, jonka hän oli hangelle sylkäissyt, oli punaista. Ja polttavaa! Se kiehui suonissa kuin tulinen viini. Ison Oskalon poika oli sitäkin maistanut. Hän ei ollut turhanpäiten kruunun herroja opastanut.

Mikä antoi Antille sen rohkeuden? Eikö hän tiennyt, että Ison Oskalon poika rakasti? Eikö hän ollut siitä kuullut? Siitähän lauloivat Jäämeren aallot yhtä hyvin kuin tunturit molemmin puolin rajaan. Siitähän joikkasi jokainen merilappalainen soutaessaan kalastajan söyttää — ja täällä tunturissa huikkailivat sitä kohta imeväiset lapsetkin.

Ison Oskalon poika rakastaa Siirin Annia. Eikö Palojärven Antti tiennyt, kuinka vaarallista oli astua väliin — vaarallista hänen poroilleen?

Ison Oskalon poika iskee poroa kupeille. Klatsh! klatsh! Baergalak! Hänestä se vasta surman enkeli tuli, kun hän pääsi Antin eloon. Hän ei merkkaisi — huihai! — hän tappaisi, tappaisi niin paljon kuin kerkiäisi! Jängät tulvilleen poronraatoja ja kaikki taivaan haaskalinnut niiden kimppuun! Värskuu! Se oli Ison Oskalon poika, joka tarjosi juhlapäivälliset!

Ison Oskalon poika humaltuu ajatuksistaan. Totisesti — hän tekisi kilpakosijastaan köyhän, — köyhän kuin Jerusalemin suutari! Mitäpä siitä, vaikka joutuisikin Trondhjemiin loppuiäkseen. Sieläläpähän saisi sitten Siirin Annia muistella, — tyttöä, joka hylkäsi hänen rakkautensa.

Hiki vuotaa Ison Oskalon pojan poskilta. Hän on jo mielestään kuin vanki, jota kuljetetaan linnasta linnaan. Joka paikassa kerääntyvät ihmiset häntä katsomaan. »Se on Ison Oskalon poika Koutokeinosta, — sama, joka tuhosi tuhatpäisen elon ja teki kilpakosijastaan köyhän.» Ihmiset katselisivat häntä säälien, mutta hän löisi vain rintaansa ja sanoisi: »Niin on ja se lähti kaikki täältä, — tästä tykkyttävästä kapineesta, jota sydämeksi sanotaan...!»

Ison Oskalon poika on tulemaisillaan hulluksi. Hänen rakkautensa on avarampi aapaa, jonka yli hän nyt parast'aikaa ajaa. Silmät kyynelissä! Yö on hiljainen. Ei kuulu muuta ääntä kuin ahkion suihkina ja hihnan läimäykset, jotka pamahtelevat kuin raketit, — ynnä poron läähättävä hengitys joka tuntuu tulevan ajajan omasta pakahtuvasta rinnasta...

* * *

On aamu. Kuunvalo on kelmennyt. Idän taivaalla näkyy päivän kajo. Siirin Pietarin kodalla ollaan ylhäällä. Emäntä jauhaa kahvia ja Pietari pilkkoo puita kodan edustalla. Anni neuloo myssyä. Hän laittaisi siitä korean. Morsiushilkka! Punaista, vihreää ja keltaista — paljon keltaista, sillä se muistutti kullan väristä.

Vähäkuuloinen Pietari ei huomaa, että joku ajaa aavan poikki. Poro näyttää nääntyneeltä ja heikkoina kajahtelevat hihnan läimäykset. Se on Ison Oskalon poika. Hän oli kerran aikonut karahuttaa komean kaaren Siirin Pietarin kodan edustalla. Mutta nyt ei synny kaaren alkuakaan. Heikkona kuin sairas hän nousee ahkiosta. Hän ei sano edes: bu-rist! Hän kysyy vain, onko Anni kotona.

Siirin Pietari katselee kummissaan kalpeaa, yltäpäätä kuurassa olevaa miestä. Kuka tämä oli, tämä huohottava olento, jonka silmät liekehtivät syvällä päässä kuin keuhkotautisella? Ison Oskalon poika . .

Niin . . . Anniko? Oli, oli kyllä kotona. Pietari kurkistaa oviaukosta sisään. Mutta Anni on jo kuullut tulijan äänen. Hän työntyy ulos oviaukosta, josta isä Pietari sukkelasti pujahtaa sisään. Kodassa lakkaa kahvimylly jauhamasta. Siellä kuis-kaillaan hiljaa.

Nuoret seisovat vastatuksin. Kumpikaan ei tohdi rikkaa hiljaisuutta. Siirin Annin sinisistä silmistä kurkistelee sääli: — Ison Oskalon poika, näin suu-restiko rakastat —?

Annin sydän värähtää. Hän on tiennyt monta vuotta, että Ison Oskalon poika rakasti häntä. Hän muistaa viimeisen markkinamatkan, jolloin tämä oli raivostunut, kun hän oli kauppiaan riu'usta vihaissut. Sillä kertaa hän oli välttänyt tämän, joka nyt oli edessä.

Mutta — hän ei voi taipua. Vanhemmatkin ovat koettaneet taivuttaa, mutta hän on taistellut vastaan. Hän on poikkeus lapintyttäristä. Hän on antanut sydämensä valita. Ja se on valinnut Palojärven Antin.

Ison Oskalon poika katselee edessään seisovaa tyttöä. Hän on kaunis, kauniimpi kuin koskaan ennen. Hänen otsallaan asuu päivä ja hänen silmänsä tuovat mieleen kyyhkysparin. Ison Oskalon poika on niitäkin nähnyt; hän on kerran käynyt Vesisaaressa.

Ison Oskalon poika tuijottaa tyttöön. Hänen alahuulensa on paisunut. Hän on tainnut joskus puuraista siihen. Hän ei voi käsittää, minkävuoksi. Eikö hän rakastanut? Kyllä — mutta se rakkaus,

joka nyt hänen sydämensä täytti, ei ymmärtänyt raivoamista. Se ei käsittänyt sitäkään, että mies uhmapäissään saattoi ostaa rintasokeria yli sadan kruunun edestä ja jakaa sen sitten vastaantuleville, tirskuville tyttölapsille, — puhumattakaan siitä, että se olisi tahtonut tappaa Palojärven Antin. Se oli jollakin tavoin tyynempää ja samalla syvempää rakkautta kuin se, joka oli hänen ahkiossaan ajanut läpi koko yön. Tämän rakkauden pohjaan saattoi nähdä. Se oli kirkas kuin lähde, joka pulppusi maan uumenista. Veden pulpahtelun erotti vain heikkona lähteen pinnalta. Mutta muuten oli itse lähde kirkas ja tyven. Sellaista oli nyt Ison Oskalon pojan rakkauskin — tuollaisen lähteen kaltaista. Jokainen kirous, jokainen raivonpurkaus oli painunut pohjaan kuin ruostunut rautanaula, joka kuultelee veden läpi. Sellaisen lähteen partaalla on tyynnyttävää istua.

Jotakin samanlaista tyynnyttävää, suloisesti voituttavaa tunsu nyt Ison Oskalon poikakin. Tänä hetkenä hänestä oli kaikki niin tavattoman pientä. Rikkaus! Mitä oli rikkaus? Vaivaisen osa! Eipä hän koko rikkaudellaan ollut pystynyt ostamaan Siirin Annin rakkautta. Hän näki jo tytön katseesta ja ryhdistä, minkälainen vastaus häntä odotti. —

Kunnia! Mitä oli kunnia? Turhanpäiväisyys, — sillä mitä auttoi häntä nyt se, että hän oli pitäjänsä paras suopungin heittäjä? Eipä hän ollut saanut suopunkiinsa tarttumaan sitä ainoaa, johon hänen sydämensä oli kiintynyt. — Kalpenevien tähtien valossa arvioi Ison Oskalon poika rikkauden ja kunnian peskikulun veroisiksi.

Mutta — jotakin täytyi sanoa — vaikka parasta kai olisi ollut puhumatta pyörtää ja jättää Anni jatkamaan työtään. Kyllähän Ison Oskalon poika näki, millainen työ Annilla oli. Morsiushilkkää hän neuloi, koskapa takkiin oli tarttunut punaisia, viheriäisiä ja keltaisia silkkinauhan kappaleita. — Mutta — ei saata Ison Oskalon poika niinkään tehdä.

— Minulla ei sitten taida olla toivoa? sanoo hän vihdoin, yrittäen naurahtaa. Se näyttää surkean avuttomalta. Ja kuitenkin saattoi Ison Oskalon poika toisinaan nauraa niin, että tunturit raikuivat.

— Ei.

Se tuli hiljaa, mutta päättävästi.

— No... hyvästi sitten, Anni...

Tyttö ei vastaa mitään, vaan katselee, kuinka Ison Oskalon poika heittäytyy ahkioon. Poro näyttää väsyneeltä. Ison Oskalon poika nykäisee sen liikkeelle. Toinen jalka riippuu ahkiosta ulkona.

Se on kuin viimeinen heikko yritys oman avuttomuuden verhoamiseksi. Ja ennen oli tämä Ison Oskalon poika kulkenut korskeana kuin keisari.

Siirin Anni katselee Ison Oskalon pojan menoa. Poro mutkittaa. Ilmeisesti se oli haluton menemään. Mutta ajomies läimäyttää sitä voimakkaasti kupeelle ja samassa helähtää aavalta joiku.

Se kuulostaa valittavalta, melkein sydäntäsärkevältä, mutta samalla soinnahtaa siitä miehekäs kotaloon alistuminen, joka oudosti liikuttaa kodan edustalla seisovaa lappalaistyttöä.

— Ison Oskalon poikaa
nannatanaa
polttaa
rakkaus Siirin Anniin
ninnitiniin
Anniin . . .

Voitto

Pahta-Oula oli jo pitemmän aikaa pitänyt silmällä taivaalle kerääntyviä pilvenlonkareita. Hän pudisteli päätään. Sieltä . . . pohjan puolelta se lykkäsi lumipyryn . . . ihan vängällä.

Hän oli opastamassa pappia, joka oli matkalla Nierivuomaan seurainpitoon.

Oula silmäsi taaksensa. Siellä ajeli pappi huolettoman näköisenä. Silmälasit välkähtelivät, kun hän käänsi päätään puoleen ja toiseen. Sopi sitä katsella . . . Kaalaama-aapaa. Täällä jos tuisku saavutti, niin varjelkoon taivas . . . Niin oli aapa avara kuin merenselkä.

Oli pappikin jo huomannut lähestyvän myrskyn merkit. Tuollaiset tuulen kynnet, mustanpuhuvat, pahaenteiset, eivät tavallisesti pettäneet. Niin ne kurottautuivat halki taivaan kuin petolinnun varpaat. Jokohan saavutti nöyräsää . . . ?

Ja Nierivuomaan oli matkaa . . .

— Hei, Oula, jokohan tulee rajuilma?

Pahta-Oula pysäytti poronsa. Hänen neliskulmainen naamansa vääntyi tuskalliseen irvistykseen.

— Tulee, tulee . . . minä tunnen nuo merkit. —
Kuulkaa!

Pohjoisesta käsin kantautui matkamiesten korviin outo rapse ja tohina. Tuntui, kuin olisi jättiläinen sauvallaan pyyhkäissyt vaivaiskoivupensaikoja peninkulmittain. Ilma sakeni sakenemistaan. Maasta näytti nousevan valkoinen pilvi . . . kuin olisi mahdottoman suuri käsi vellonut valtaista jauhovakkaa.

— Sieltä se lähestyy, äännähti Pahta-Oula. —
Hetä se on meillä päällä.

Oula syytytti piippuaan. Hän sai pyörähdellä ympäri koettaessaan etsiä suojanpuolta. Näytti siltä, kuin olisivat myrskyn henget jo kierrelleet ympärillä nuuskien ja vainuten, miltä suunnalta olisi paras käydä kimppuun.

— Mitä arvelet, Oula, pyörretäänkö takaisin?

— Paha on takaisinkin pyörtää. Olemme jo kulkeneet vajaan puolimatkan. Sama kohtalo on vastassa, yrittipä eteen tai taakse.

— No . . . Jumalan nimeen sitten!

Papin kasvoja valaisi omituinen hohde. Hän oli kuin joku Joosua, joka halusi rynnätä amalekilaisia vastaan.

He hyppäsivät ahkioihin ja jatkoivat matkaa. Porot nulkkasivat hiljalleen nuuskien ilmaa, sie-raimiinsa tuhahdellen. Haistoi eläinparkakin lähestyvän myrskyn tulon.

Taivas oli kauttaaltaan vetäytynyt mustanharmaaseen pilveen. Ympärillä huokui ja tohahteli. Jo löi ensimmäinen ryöppy vasten kasvoja. Nyt se alkoi!

Pappi kiinnitti poroan päästäkseen lähemmäksi edessäajajaansa. Nyt ei ollut hyvä etääntyä toisistaan. Se olisi sama kuin varma kuolema, — vaikka saattoi kuolema kohdata yhdessäollenkin. — Kuinka lie Oula opas näille taipaleille?

Lumimyrsky riehui jo täyttä päätä. Ahkion ympärillä kävi vimmattu tanssi. Valkeaa lumipilveä vain, mihin hyvänsä katsoi. Tuuli piiskasi vasten kasvoja, niin ettei tahtonut saada henkeä vedetyksi. Edessäajaja katosi toisinaan kokonaan näkyvistä. Jos ei olisi kuullut hänen säännöllisiä »ääh! ääh!» huutojaan, olisi saattanut kuvitella, että myrsky oli hänet nielaissut.

Omituiset tunteet velloivat perässä ponnistele-
van papin povessa. Hän oli kuullut Lapin talvi-

sista myrskyistä, mutta ei ollut vielä sattunut sellaisen kynsiin joutumaan. Nyt se oli käsissä ja se ei tuntunut leikiltä. Löi toisinaan miehen ihan tarmottomaksi. Kuin itsestään ajautuivat ajatukset menneeseen aikaan. Se oli kuin kuoleman aavistelu, vaikka kuolema oli vielä kaukana. Niin... jos vain porot kestivät... porot... kestivät. Siinäpä se oli... jos vain porot kestivät...

Pappi ajatteli sunnuntaita, jolloin hänen elämässään oli tapahtunut ratkaiseva käänne. Hän ei osannut itselleen selittää, minkävuoksi se nyt niin väkevästi mieleen muistui. Johtuiko se siitä, että hän silloin oli kokenut sisällisen myrskyn... koko hänen olentonsa perustuksia järkyttävän? Vai pakoittiko tämä ulkopuolella luonnossa riehuva rajuilma kuin vaistomaisesti koettelemaan sisäisen perustuksen kestävyyttä? Olihan nyt kysymys elämästä ja kuolemasta. Moni matkamies oli löytänyt hautansa Lapin hangissa; hän oli kuullut sellaisesta kerrottavan. Ennen kuulumatonta ei siis olisi, jos he Pahta-Oulan kanssa jäisivät tälle taipaleelle.

Pappi hopittaa poroan, joka sangen vastahakoisesti nulkastaa. Hänen ajatuksensa kiertävät menneitä tapahtumia. Hän oli saapunut seurakuntaan kaksi ja puoli vuotta sitten ja heräämättömänä...

tuiki suruttomana. Viina oli ollut hänen suuri intohimonsa. Mutta — siitä huolimatta hän oli tahtonut hävittää seurakunnassa valtaan päässeän villi-uskon. Hän oli antanut piispalle lupauksen saarnata sitä vastaan. Ja lupauksensa hän oli pitänyt . . . kaksi kokonaista vuotta.

Kunnes sitten sattui sunnuntai, joka yhdellä iskulla riisui hänet aseettomaksi.

Hän oli noussut saarnatuoliin tavalliseen tapansa. Korttelin viinaa hän oli kumassut ennen kirkkoonlähtöä. Se oli ollut hänen tavallinen kirkkoryypypysä. Sen avulla pääsi jo henkeen ja raskaina olivat pudonneet tuomion sanat seurakunnan päälle . . . raskaina kuin nuijat. »Missä se on kirjoitettu, ettei viinaa saa viljellä? Elämän Herra itse joi viiniä Kaanaan häissä ja te selitätte sen hengelliseksi viiniksi. Mutta minä sanon teille, että se tekee teidät hullummiksi kuin maallinen, puhdas viina . . .»

»Viina, viina!» vinkui myrskytuuli ympärillä. Herra Jumala! Aapa oli paholaisia täynnä. Ne riehuivat tuossa hänen ympärillään, pilkaten häntä hänen vanhan helmasyntinsä vuoksi. Ennen hän oli tällaisilla matkoilla pitänyt aina viinaa matkassaan. Nyt ei ollut pisaraakaan . . . sen sunnuntain jälkeen.

Muuan lappalaisvaimo oli tullut liikutuksiin. Hän oli ruvennut huutamaan keskellä jumalanpalvelusta... huutamaan sydäntävihlovasti...

»Oi vooooi... voi vooooiiih!»

Pappi kauhistui. Oliko aapa noiduttu... tämä yhtenä lumipilvenä piehtaroiva Kaalama-aapa? Valitti ja huusi kuin ihminen... ihan samalla äänellä kuin tuo liikutuksiin joutunut vaimo.

Pappi kuuntelee myrskyn pauhinaa. Hänen rintansa ahdistaa. Ne ovat pimeyden henkivoimat, jotka riehuvat noin... riehuvat kuin riemusta, kun niiden käsiin heitetään avuton, epätoivoinen sieluparka. Ne huutavat, ne hihkuvat. Onhan pappi niiden uskollinen kätyri; hän heittäää vaivaisen raukan kirkosta ulos... pimeyteen... siihen ulkoisimpaan pimeyteen, jossa on itku ja hammasten kiristys...

Myrsky riehuu hirvittäväällä voimalla. Kaikki hornan avokitaiset henget ovat tänä hetkenä irti. Ne saavat saaliin... lappalaisvaimon vaivaisen, vapisevan sielun, jonka pappi on tuominnut alimpaan kadotukseen. Avaruus kaikuu niiden sadatuksista. Ne sadattelevat ilosta!

Papin poro on pysähtynyt. Jossakin lähellä riehuu lumivalkea, pikkuinen äijä, joka huitoo kä-

dellään ja pieksää poroa . . . pieksää ja kiroaa kuin hullu.

— Baergalak . . . baergalak!

Samassa on pappi pystyssä.

— Oula, älä kiroo . . . jumalaton!

— Siunatako tässä pitäisi? Poro on lyönyt maata!

Todellakin — siinä makasi Pahta-Oulan ajokas lumessa. Eläinparka läähätti pakahtuakseen. Se oli vaipunut.

— Minä ajan edellä, huutaa pappi. Hänen äänensä tahtoo tukahtua myrskyn pauhinaan. Hän on käännähtänyt tuuleen päin ja saanut suunsa täyteen lunta.

Samassa on pappi kiskomassa poroan. Eläin tempoilee vastaan, Sen silmät ovat jäykkänä kauhusta. Niistä tuijottaa pappia vastaan sanaton hätä . . . koko luomakunnan mykkä tuska. Tällaisella säällä kaivautui poro lumeen ja piti vain hengitysreijän avoinna.

— Koettakaa . . . mutta pitäkää oikea suunta. Tuuli oikealta . . . suora laitanen . . .

Tämähän oli aivan kuin merellä . . . merihädässä. Eikö Kaalama-aapa ollutkin kuin merenselkä . . . selvällä säälläkin. Silmän siintämättömiin vain yhtä valkeaa ulappaa . . . yhtä valkeaa ulappaa . . .

Pappi hyppää ahkioon ja suistaa poroan. Hän tuntee ihmeellisen voiman poveansa paisuttavan. Hän kamppailee sielunsa pelastuksen puolesta. Tuo ympärillä riehuva lumimyrsky on pimeyden maailma, joka tahtoo temmata hänet mukaansa... Älä luovu opinkäsityksestäsi! Pois tunteilu! Mitä tekemistä sinulla on tämän villin hengellisen liikkeen kanssa, joka kahlehtii mieltä salaperäisellä voimallaan...? Joukkosuggestioonia, joukkosuggestioonia! Mitä... mitä?... Huorat ja varkaat! Mitä? Huorat ja varkaat...? Kuka antaa sellaisen nimityksen hänen kuulijoilleen... noille siivoille, rauhallisille ihmisille, jotka istuvat hiljaa kuunnellen saarnan loppuun saakka sitä huudoillaan häiritsemättä?

Jouni Hetta, lappalainen. Hän se uskaltaa niin sanoa.

Hän oli odottanut pappia kirkon porstuassa suuri väkijoukko ympärillään. »Sinä Neitsyt Marian kirkosta uloskuskasit ja huorat ja varkaat jätit!»

Siitä oli syntynyt hirmuinen kohtaaminen. »Mitä —? Vastatko puheesi?» »Jumalan pyhällä sanalla!» »Hyvä! Tule kello kuusi kievariin, siellä otellaan!»

Pappi tuntee povensa paisuvan. Tämä myrsky, tämä lunta syytävä hirviö on tällä hetkellä hänen

mieleensä. Se on sukulainen hänen kanssaan... sen kääntymättömän Forsskålin kanssa, joka marsii kievariin, kasvoiltaan punaisena kuin hehkuva kiuvas... hyvästi ladattuna vahvistusryppyillä. Sinä iltana hän oli ollut myrsky, tulta syytävä lohikäärme. Hän ei ollut tottunut ojennusta ottamaan lappalaiselta.

Mutta lappalainen, Hetta-Jouni, oli ottanut tyyneästi vastaan hänen sisunpurkauksensa. »Voi niitä, jotka varahin huomeneltain ylhäällä ovat, juopumusta noutelemaan, ja istuvat hamaan yöhön asti, että he viinasta palaviksi tulisivat!» — Hän oli lyönyt nyrkkiä pöytään. »Suu kiinni! Minä tiedän, mitä teen! Minua ei tarvitse kinnipeskin neuvoa!»

»Ellette käänny ja tule niinkuin lapset, ette ikinä pääse taivasten valtakuntaan...»

Taivasten valtakuntaan! Herra Jumala! Eikö hän, pappi, tiennyt, kuinka taivasten valtakuntaan päästiin? Siitä huolimatta, että hän joi. Hän tiesi sen jo viran puolesta. — Mistä oli lappalainen niin korkean hengen saanut?

»Jumala on sen minulle antanut...»

Pappi tuntee povensa paisuvan. Oh, hän muistaa yksityiskohdittain tuon sunnuntai-illan kirkonkylän kievarissa! Silloin oli myrskynnyt hän...

myrskynnyt varallakin niinkuin tämä aapa nyt . . . hurjasti, häikäilemättömästi. Raamatunlauseet olivat singonneet ilmassa kuin lumikuurot. Ne olivat piiskanneet hänen kuulijainsa korvia ja saaneet Hetta-Jouninkin silmät säkenöimään. Hän oli heiluttanut sanan kaksiteräistä miekkaa kuin muinoin Simson aasin leukaluuta. Hän oli tahtonut lyödä tuhat filistealaista . . . murskata kerrankin nämä itsepäiset ihmiset, jotka olivat niin ylpeät hengellisestä viisaudestaan. Mutta — hän oli tullut itse lyödyksi . . . täydellisesti lyödyksi.

Papin kurkussa nykii niin kummasti. Sitä kohtaa hän ei koskaan käsitä. Se on ja pysyy selvittämättömänä hamaan tuomiopäivään saakka. Se on Jumalan ihme. Hänen oli käynyt kuin Sauluksen Damaskon tiellä . . .

Hän oli palannut itkien kotiinsa . . . niin oli itkenyt kuin pikkuinen lapsi. Viinapullo kanslian kaapin päällä oli tervehtinyt: »Hyvää iltaa!» Mutta hän oli huutanut: »Kirottu!» ja lyönyt pullon säpäleiksi uunin kylkeen.

Siitä illasta oli uusi vaihe alkanut hänen elämässään.

Myrsky vonkuu kammottavasti. Tuuli pieksää papin kasvoja, että ihan kipeää tekee. Silmälasit

ovat paksun jääkuoren peitossa. Hän ei näe mitään.

Hän pysäyttää poronsa ja huutaa Pahta-Oulaa.

— Helvetti ja kuolema! kiroaa tämä paarustessaan papin luokse. Hän on unohtanut, kenen saattomiehenä hän on. Seisten polvia myöten lumessa hän läähättää kuin poronsakin.

— Oula, nyt koetellaan uskon kestävyyttä, saano pappi ja hänen kasvoillaan hohtaa kirkastus. Hän puhdistaa silmälasejaan ja on sitä tehdessään niin merkillisen tyyni. Hän on kerran pelastanut sielunsa ja aikoo pelastaa sen toistamiseen.

Myrsky riehuu ja vonkuu. Se ihan ulvoo. Sen äänessä soi intohimoinen raivo. Aikoiko pappi pelastaa sielunsa toistamiseen?

Se on myrsky, Lapin noiduttu lumimyrsky, joka sen kysymyksen tekee. Se on saanut tehtäväkseen koetella papin uskon kestävyttä. Kuka antoi sille sen vallan . . . Jumalako vai perkele? Vihurin viimasta päättäen, joka leikkaa kuin veitsi, se on jälkimmäinen . . . pimeyden ruhtinas. Hän on kutsunut avukseen kaikkien entisten Lapin noitain hengen. Ne tuntevat sukulaisuutta sen hengen kanssa, joka tunturien villissä herätysliikkeessä lainehtii. Se on niiden mielestä lainaa . . . varastettua tava-

raa, ja ne eivät ole koskaan huvainneet, että joku niiden salaista tietoa varastaisi. Tämä pappi on sen tehnyt. Hän on saarnannut tainnoksiin kokonaisen kirkollisen kansaa. Hän on langettanut loveen Tenomuotkan kristillisen seurakunnan. Hän on noita, suurnoita, joka varasti viisautensa Lapin vanhoilta tietäjiltä. Haa! . . . Nyt koetellaan, kestääkö hän! Eikö olisi hänelle parempi paeta kirkon opin turviin, — kirkon opin, joka tuomitsi hurma-henget? Nyt näkee hän itse näkyjä ja ennustaa. Nyt hän saarnaa synniksi kaiken maailman, ylenkatsoo kaiken maallisen . . . tämä pappi, joka ennen viljeli viinapulloa ja lauleskeli juomalauluja! Eikö hän ole mennyt toiseen äärimmäisyyteen . . . tämä entinen salonkikeikari, joka nyt tuomitsee turhuudeksi ikkunaverhotkin, haukkuen niitä Belsebuubin pöksyiksi? Haa, intoilija!

Pappi seisoo selin tuuleen ja kuuntelee myrskyn saarnaa. Se saarnaa hänelle, luopiolle, joka on hyljännyt kirkon opin . . . Hänen rintansa täyttää syvä rauha. Hän on valmistunut tuomiolle, jos se on hänen Herransa tahto. Vain yksi suuri intohimo asuu hänen rinnassaan: ristiinnaulittu Jeesus Kristus! Mitään muuta intohimoa hän ei tunne eikä tunnusta. Kaikki muu on pahasta . . . perke-

leestä. Lihan himo, silmäin pyyntö ja elämän koreus . . . Ikkunaverhotkin — Belsebuubin pöksyt! Se oli niitten nimi. Hän, pappi, ei sitäkään komeutta enää käyttänyt. Alastomat, alastomat olivat hänen pappilansa ikkunat. Mitä varten kaihtia Jumalan päivää tai peljätä pimeää yötä? Molemmat katselkoot hänen ikkunoistaan sisään . . . päivä, ihmissielun ilo ja ikuisen päivän vertauskuva . . . yö, toivottoman iankaikkisuuden sysimusta symboli! Molemmat hän tahtoi nähdä huoneestaankin . . . kaihtimien estämättä . . .

Porot ovat heittäytyneet maata. Ne ovat painautuneet niin matalalle kuin suinkin mahdollista. Siten ei myrskyn raivo niihin niin pahasti pysty. Pahta-Oula kyyhöttää lumessa ahkionsa suojassa; hän on kääntänyt sen kyljelleen. Mutta pappi seisoo suorana kuin metsän puu. Myrsky piiskaa hänen peskinsä helmuksia ja liehuttaa luhkan*) laitaa kuin hätämerkkiä . . . Pelastus, pelastus! Päästäänkö koskaan Nierivuoman lämpöiseen pirttiin . . .?

Yht'äkkiä Oula säpsähtää. Mitä se oli? Mikä ääni se oli? Hänen korviinsa kantautui virren veisuu. Tuuli tyrehdyttää sen toisinaan, mutta sittenkin se kaajahtaa voimakkaana myrskyn pauhinasta huolimatta.

*) Huppukaulus.

— Jo aivan läsnä aika on,
kosk' Kristus kunniassansa
pitävä meille tuomion
on tänne tultuansa . . .

Pappi seisoo suorana kuin metsän puu, selin tuuleen, ja veisaa täysin rinnoin. Hänen kasvoillaan asuu kirkastuksen hohde. Hän on valmis kuolemaan, jos hänen Herransa niin on hyväksi nähnyt; hän ei pelkää. Neljän tuulen lakkeineen ja karvaisine koivikkaineen hän muistuttaa intiaanipäälliköstä, joka laulaa omaa kuolinlauluaan. Hän on valmis tuomiolle.

Vihuri hyökkää virrensävelen kimppuun. Se pieksää sen piiskallaan pieniksi palasiksi melkein papin suun edessä. Mutta siitä huolimatta kantautuu Pahta-Oulan korvaan yksityisten lauseitten kappaleita. Tuuli ulvoo entistä ilkeämmin. Tuntuu, kuin olisivat myrskyn henget vain riehaantuneet papin veisuusta. Se oli niiden mielestä kuin taisteluvaatimus: — Intohimo intohimoa vastaan!

Pappi seisoo suorana kuin metsän puu ja veisaa. Hän on suuremmoinen nähdä. Hän tuntee, että nyt käydään taistelua elämästä ja kuolemasta . . . hengen voimalla. Nuo tuossa ympärillä . . . nuo riehuvat

kummitukset luulevat, että hän pelkää. Pelko—? Mitä se oli? Se kuului tuonne alhaalle . . . tuonne, missä ihmisraukka lyyhistyi maahan luonnon voimien edessä . . . niinkuin Pahta-Oula, joka kyyhöttää ahkionsa suojassa. Siellä painoivat vielä vaa'assa sellaiset seikat kuin koti, vaimo ja lapset. Mutta täällä . . . täällä ylhäällä, missä myrskytuuli pieksi kasvoja, tuli kysymykseen vain usko, horjumaton, kallionluja usko. Se vetosi toiseen maailmaan, — maailmaan, joka oli iankaikkinen. Se usko oli valmis muuttamaan tämän myrskyn myllertämän aavanseljän viimeisen tuomion silmäkantamattomaksi siljoksi ja kutsumaan Kristuksen alas tai vaastaan viimeistä sanaa sanomaan . . .

— O, Jeesus Kristus, joudu jo!
Viimeinen päivä tulkoon!
Jo uskovilles apu tuo,
niinkuin sa tahdot, olkoon! . . .

Pahta-Oulan valtaa kumma avuttomuus. Hän on kuin pikkuinen, turvaton lapsi, joka haluaa hakea suojaa vahvempansa luota. Sitäpaitsi hän on tehnyt paljon syntiä. Monta poroa hän on elämänsä aikana varastanut. Jos nyt tuli kuolema, hän kyllä tiesi, mihin hän joutuisi.

Hän purskahtaa itkuun. Voi, hyvä Jumala! Näinkö tuli loppu kurjalle syntiselle? Parempi olisi ollut jäädä Syväänjärveen, aamulliseen lähtöpaikkaan. Mutta kuka osasi aavistaa tällaista luojaan ilmaa?

»Oulaah!» huutaa myrskytuuli. Se on kuin paholainen, joka parkaisee ilosta, kun on hyvän saaliin saanut. Pahta-Oula parahtaa:

— Ristus, Jumalan poika!

Pappi on lopettanut laulunsa. Hänen sydämensä täyttää valtava riemu. Hän on saanut voiton, suuren voiton: hän on varma uskostaan. Se on oikea, se on ainoa autuaaksitekevä. Sen turvissa ei tarvinnut peljätä kuolemaa.

Pahta-Oula on kömpinyt pystyyn. Hän tarttuu pappia kaulaan.

— Anteeksi . . . pappi . . . todista anteeksi! Minä teen parannuksen . . . ihan tässä paikassa! En tahdo katumattomana kuolla!

— Elämä ja kuolema ovat Jumalan kädessä. Jeesuksen nimessä ja veressä kaikki synnit anteeksi!

Aukesiko taivas, vai miksi näytti Pahta-Oulasta siltä, kuin olisi lumimyrksyn halki kuumottanut kuin pitkä, avattu tie, jonka päässä tuli ystävällisesti tuikki vastaan. Se oli kuin Nierivuoman pirtin

ikkuna, valoisa ja kirkas. Oula tunsi äkkiä saaneensa uudet voimat. Hän tempasi poroa hihnasta ja lausui:

— Eteenpäin Jumalan nimeen!

— Jumalan nimeen, kertaa pappi. — Nyt ajat sinä, Oula, edellä.

Hiljalleen, vaivaloisesti jatkuu taival. Myrskyn voima ei ole yhtään hellittänyt. Se on vain päinvas-
toin yltynyt äärimmilleen. On kuin aikoisivat pi-
meyden voimat tehdä viimeisen rynnäkkönsä näitä
kahta miestä vastaan, jotka eivät pelkää kuolemaa.

Porot eivät jaksa vetää kuin muutamia satoja
metrejä kerrallaan. Sitten ne pysähtyvät. Lunta
on karttunut hirvittävän vahvasti. Pappi ja Pahta-
Oula yrittävät kahloa, mutta monta askelta he eivät
pääse, ennenkuin hengästyksissään heittäytyvät ah-
kioihin. Siinä he makaavat kalpeina kuin kuolleet,
odottaen, että porot taas jaksaisivat lähteä liikkeelle.

— Ristus, auta! huokaa Pahta-Oula. Hänestä
on tilanne toivoton.

Mutta pappi kehoittaa eteenpäin. Hänet on val-
lannut suuri ja väkevä usko. Voimattomuudestaan
huolimatta asustaa hänen sydämensä pohjalla vakuu-
tus, että Jumala pelastaa heidät. Hän muistaa
Joosuaa. Tämä komensi kerran aurinkoa ja kuuta

ja ne tottelivat. Miksei hän voinut komentaa tätä lumimyrskyä samalla tavalla.

— Eteenpäin . . . eteenpäin! Läpi myrskyn pauhinan eteenpäin . . .! Nöyrä sää, nöyrry! Taivas, näytä tietä . . .! Eteenpäin, eteenpäin!

— Ristus, auta! höpisee Pahta-Oula itsekseen hopittaessaan poroan menemään.

He ovat tarponeet kuusi pitkää tuntia. Ne ovat olleet heidän mielestään kuin iäisyys. Kirvelevin silmin he ovat koettaneet puhkaista pimeyttä, joka myrskyn lisäksi oli astunut heidän tielleen. Mutta ei vain näy valoa, ei tuikahda ystävällistä tulta.

Yht'äkkiä rupeaa papin poron sarvien välistä loistamaan kirkas, tuikkiva piste. Se on kuin sarveen kiinnitetty jalokivi, joka siinä säteilee. Onko se taivaan merkki . . . merkki siitä, että Jumala on varustanut hänen poronsa yliluonnollisilla voimilla, jotta se jaksaisi perille . . .?

Samassa papille selviää. Se oli tähti, joka loisti edestäpäin. Taivaanranta oli siis sielläpäin selvä. Se oli merkki siitä, että lumimyrsky menisi kohta ohi.

Hänet valtaa suunnaton riemu. Hän kääntyy perässäajavan Oulan puoleen ja viittaa eteenpäin.

— Oula, katso tuonne!

Jo on Oulakin huomannut kiiluvaisen taivaanrannalla. Hän huudahtaa:

— Pyry lakkaa! Me pelastumme!

— Me pelastumme, kertaa pappi syvän liikutuksen vallassa.

Rohkaistuneina tarpovat he eteenpäin. Tuikkiva tähti antaa heille yliluonnolliset voimat. Nyt ei ollut hätää. Nyt jaksettaisiin perille... jollei muuten niin kontaten.

Oula asettuu taas edessäajajaksi. Hän alkaa tunteilla maisemia ymärillään. Taivaanrantaa vasten kuumotti valkea tunturinselkä. Nieritunturi! Parin tunnin ponnistelun perästä he olisivat perillä.

Kun pappi ja Oula pari tuntia myöhemmin kiipeävät Nierijärven rantatörmää ylös, on jo yö. Talo nukkuu. Mutta siitä huolimatta haluaa pappi pitää iltarukouksen. Hän on kalpea ja lopen uupunut, mutta sydämen pohjalla pulpahtelee ilo.

Hän on pelastanut sielunsa toistamiseen ja vetänyt muassaan vielä Pahta-Oulankin.

Arvi Järventauksen

teokset

Risti ja noitarumpu

Olaus Sirman tarina. Nid. 4: 25. (Loppuunmyyty)

Synnin mitta

Kertomus nykyaikaisesta Lapista. Nid. 6: —

Uusi pirtti

Nelinäytöksinen näytelmä. Nid. 4: —

Kirkonlämmittäjä

Romaani. Valtion palkitsema. Nid. 16: —
sid. 20: —, koruk. 30: —

Tykkien virsi

Kenttäpapin kokemuksia ja mielialoja vapaussodan
päiviltä. Nid. 6: 50

Tunturikertomuksia

Nid. 15: —

Satu-Ruijan maa

Valtion palkitsema. Nid. 15: —, koruk. 25: —

Kaukainen onni

Kertomus etsijän ikävästä. Nid. 20: —, koruk. 28: —

Ristilukki

Rakkauskertomus. Nid. 28: —, sid. 38: —

"Jokainen Arvi Järventauksen kirja on mielenkiintoinen ja miellyttävä tuttavuus". (U.A.)

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA

Hinta 20: —

Suom. kirjall. 1.

Järventaus

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 2028

X

